

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

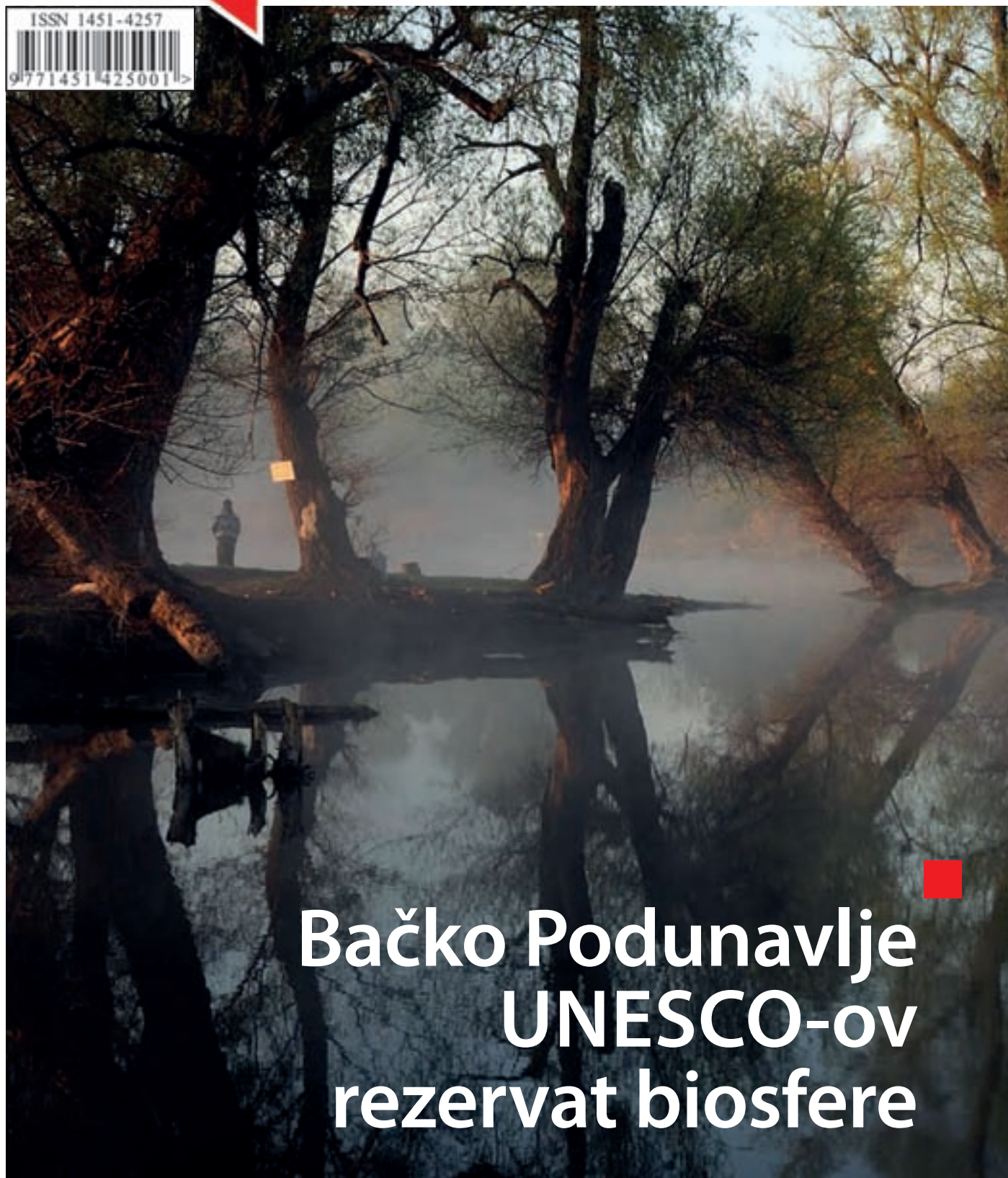

RIJEČ

BROJ 740

23. LIPNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

**Bačko Podunavlje
UNESCO-ov
rezervat biosfere**

SADRŽAJ:

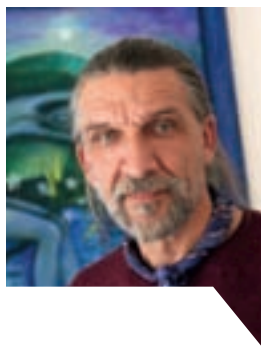
Autor fotografije na naslovnici: Boris Erg

10

Stručni skup za odgojitelje, učitelje i nastavnike iz Vojvodine u Vukovaru

Suvremena nastava usmjerena k učeniku

12

Miroslav Jovančić, likovni umjetnik, glazbenik i novi član Balaševićevog orkestra

Umjetnost je prostor mira i zadovoljstva

15

Stipan Bašić Škaraba, uspješan stolar i čuvar kulturne baštine

U izradi oltar za subotičku katedralu

20

Arhivski seminar *Topoteka – zavičajna baština*

Sačuvati i učiniti dostupnim

26

Ekipa HRT-a u Subotici započela snimanje dokumentarca o *Dužijanci*

Život slikan slamom

33

Nesvakidašnji kulturni događaj priređen u Đurđinu i Subotici

Iscjeliteljsko okupljanje oko riječi

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,

Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrčka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Uzdah olakšanja

Teško ćete naći osobu koja nije čula za San Francisco, kulturni centar Kalifornije. Ovaj grad je međunarodni ugled stekao zahvaljujući tamošnjoj kulturi življenja, jer je otvoren za sve ljude i različite stilove života. Te različite načine života uobličava i veliki broj imigranata iz Azije i Južne Amerike, kao i veliki broj umjetnika. Uz brojne znamenitosti, upravo ti raznoliki vidovi kulture življenja, koji su odavno neka vrsta namagnetiziranog portreta *San Frisca*, privlače veliki broj turista. Primjerice, parada za kinesku novu godinu je turistička atrakcija.

Postoje brojne knjige koje oslikavaju aktualni ili prošli duh gradova. Takve knjige su i romani *Berlin Alexanderplatz* **Alfreda Döblina**, *Pokretni praznik* **Ernesta Hemingwaya**, *London NW* **Zadie Smith**, *Istambul* **Orhana Pamuka**. Ti romani su, otkrivajući duše gradova, mnogo učinili za njihovu popularnost i utjecali na turistička kretanja od strane onih turista koji posjećuju atrakcije vezane za kulturu i historiju tog mjesta i naroda ili manifestacije vezane za lokalnu kulturu. Putovanja su odavno mnogo više od razgledanja spomenika; putovanja su jedan od ključeva za razumijevanje svijeta u kome živimo. Jako je mnogo ljudi koji putuju iz kulturnih motiva, bilo da su u pitanju studijska putovanja ili zbog posmatranja umjetničkih događaja, festivala, posjećivanja spomenika ili zbog hodočašća.

Brojne turiste danas zanima društvo kojem putuje, ti turisti žele u baštini i događajima vidjeti i iskusiti nematerijalnu duhovnu vrijednost. Primjerice, lokalna kultura je važno obilježje destinacije za te turiste. Tako je francuski gradić Alencom turistička destinacija zbog čipke, alenconske veze, turisti u velikom broju posjećuju Andaluziju zbog flamenka, koja je srce tog plesa i glazbe, dok je viteški turnir – *Sinjska alka* našao svoje mjesto na UNESCO-voj listi nematerijalnog kulturnog naslijeđa, kao i hvarska čipka izrađena od niti agave.

Otpočeo je program *Dužijance*, žetvenih svečanosti ovdašnjih Hrvata, koje čine dio duše Subotice. Sudjelovao sam u brojnim razgovorima o mogućnostima *Dužijance* u sklopu ponude kulturnog turizma i uvijek je bilo glasova kako nešto takvo može narušiti tradicijsku suštinu svečanosti. Govorio sam i govorim da to naravno nije točno, jer se suština *Dužijance*, a to je zahvala Bogu i pohvala čovjeku za rad, ne može narušiti ako manifestacija doprije u fokus turističke ponude. Baš suprotno, time bi i ovaj običaj afirmirao kulturni i religijski identitet hrvatskog stanovništva. Primjerice, nikome ne pada na pamet da dovodi u pitanje suštinu hvarske procesije *Za križen*, zbog toga što događaj prati puno domaćih i stranih hodočasnika i turista.

Treba reći da *Dužijanica* ima turistički potencijal u sklopu kulturnog turizma i to jest izazov i za organizatore i za turističke agencije. A kada se žito skine s polja, ratar sa zadovoljstvom protrlja dlan o dlan uz uzdah olakšanja. Proslavi se *Dužijanica* i zahvali se Bogu za nagrađeni trud čovjeka. A ja ću s olakšanjem uzdahnuti kada većina političara u Subotici shvati koliko, primjerice, za Arandelovac znači smotra *Mermer i zvuci* što se ne može izmjeriti količinskim pokazateljima.

Z. S.

Sabor izglasao Pejčinović Burić

Hrvatski je sabor 19. lipnja glasovanjem iskazao povjerenje **Mariji Burić Pejčinović** za dužnost potpredsjednice Vlade i ministrice vanjskih poslova. Burić Pejčinović je naslijedila **Davora Ivu Stiera**, koji je dao ostavku na spomenute dužnosti i vratio se u saborske klupe. Glasovanjem o novoj ministrici Vlada premijera **Andreja Plenkovića** potvrdila je parlamentarnu većinu kao i prije 10 dana prilikom potvrđivanja sedmero novih članova Vlade.

Gostujući u Dnevniku HRT-a Burić Pejčinović je najavila kontinuitet u vanjskoj politici s naglaskom na razvijanje dobrosusjedskih odnosa. Među ostalim, Pejčinović Burić je rekla kako se moraju početi rješavati otvorena pitanja sa Srbijom. »Uskoro će se formirati komisija za granice koju je Srbija ukinula prije 7 godina. Problemi su veliki i složeni, no moramo raditi na njihovom rješavanju«, istaknula je Pejčinović Burić.

Z. S.

Dan biskupa Ivana Antunovića

Svečana akademija u povodu praznika hrvatske zajednice – Dana biskupa Ivana Antunovića bit će održana večeras (petak, 23. lipnja) u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 18 sati. Ovom prigodom najuspješniji učenici koji se školuju na hrvatskom jeziku bit će uručene nagrade zbog zapaženih rezultata koje su u protekloj školskoj godini ostvarili na općinskim, zonskim, pokrajinskim i republičkim natjecanjima iz različitih predmeta.

D. B. P.

Jača potpora Osječko-baranjske županije

Osječko-baranjska županija snažnije će podupirati hrvatsku manjinu u Vojvodini, poručio je predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i v. d. ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** koji se prošloga tjedna sastao sa zamjenikom župana te županije **Goranom Ivanovićem Lacom**.

»Nastavili smo komunikaciju s predstavnicima regionalne vlasti u Hrvatskoj, što je dio naših strateških opredjeljenja. Na sastanku s dožupanom izražena su očekivanja i planovi koje imamo kada je u pitanju suradnja s ovom županijom. Konkretno, pozvali smo predstavnika županije na veliku manifestaciju *Šokci i baština* koju priređuju udruge šokačkih Hrvata iz Bačke. To je područje koje se izravno naslanja na Osječko-baranjsku županiju i tu vidimo veliku mogućnost da uspostavimo stalnu suradnju. Također je bilo riječi da se na jesen organizira službeni posjet šireg izaslanstva ovdašnjih Hrvata ovoj županiji gdje bismo onda pokušali dogovoriti bolju suradnju i u području

obrazovanja, politike, prekogranične suradnje«, izjavio je nakon sastanka **Tomislav Žigmanov**.

Po njegovim riječima, plan je da se suradnja s Osječko-baranjskom županijom i formalizira te na taj način usustavi.

D. B. P.

O multikulturalnosti i nacionalnim manjinama

U okviru studijskoga posjeta Vojvodini skupina studenata iz Švicarske posjetila je prošloga četvrtka i Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici. Riječ je o studentima master studija Instituta za geografiju Sveučilišta u Bernu. Cilj njihova posjeta bio je upoznavanje s vojvođanskim konceptom multikulturalnosti, međuetničkim odnosima te pitanjima prekogranične suradnje. U okviru posjeta studenti su imali prilike razgovarati s predstavnicima lokalne i regionalne vlasti, medijskih kuća i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina.

Jedna od tema koja je studente zanimala bio je i položaj nacionalnih manjina.

»Zanima nas kako funkcioniraju institucije nacionalnih manjina, koje su njihove najveće brige, pitanja vezana za jezik i kulturu, kako funkcioniraju manjinski mediji i koja je njihova uloga u manjinskom životu, suživot manjina s drugima manjinama i većinskim narodom«, kaže dr. **Béla Filep** s Instituta za geografiju Sveučilišta u Bernu.

O povijesti i aktualnim pitanjima vezanim za položaj Hrvata u Srbiji studentima su govorili suradnik HNV-a **Darko Baštovanović**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Ušumović** te savjetnica predsjednika HNV-a zadužena za razvojne projekte **Jasna Vojnić**.

»Mislim da je studentima bilo zanimljivo ono što su imali prilike čuti, jer se o hrvatskoj nacionalnoj manjini u javnom diskursu jako malo govori i nema dovoljno relevantnih istraživanja«, kaže **Darko Baštovanović**.

Studijski posjet studenata iz Švicarske organiziran je u suradnji sa Znanstvenim društvom za hungarološka istraživanja u čije ime je u HNV-u boravila prof. dr. sc. **Irén Gábrity Molnár**.

D. B. P.

Mandatarka Vlade **Ana Brnabić**

Prva premijerka u povijesti Srbije?

Predsjednik **Aleksandar Vučić** objavio je prošloga tjedna da je mandatarka za sastav nove Vlade **Ana Brnabić**. Mandatarka Brnabić nije članica vladajuće Srpske napredne stranke, a u prethodnoj Vladi je bila na poziciji ministrice državne uprave i lokalne samouprave, kao nestranačka osoba.

Vučić je na konferenciji za novinare rekao kako to nije poraz za SNS, koji je i dalje stranka s najviše ministara, niti za bilo koga drugog, već ideja da se pronađe najbolje rješenje, a da će SPS, iako je SNS dominantnija na temelju povjerenja građana na izborima, imati značajniju ulogu u Vladi. On je naveo da će lider SPS-a **Ivica Dačić** suštinski voditi politički dio, kao i da će biti promjena među ministrima i jedno ili dva ministarstva više.

Vučić je istaknuo da Brnabić posjeduje stručne i osobne kvalitete i da je uvjeren da će mandatarka pokazati poštovanje prema strankama od kojih očekuje podršku. Vučić je izrazio uvjerenje da je u narednom razdoblju važno osigurati jačanje ugleda Srbije u međunarodnoj zajednici, kako na Zapadu, tako i Istoku, u odnosima s EU, Ruskom Federacijom, Kinom, SAD, arapskim i drugim zemljama. Vučić je dodao kako je pred Srbijom dalje jačanje fiskalne stabilnosti, a istaknuo je da budući premijer mora pridonijeti smanjenju stope nezaposlenosti. Predsjednik je naglasio da je neophodno osigurati i kontinuitet u politici Vlade, jer Srbija više nije zemlja koja vodi drugačiju politiku iz godine u godinu.

»Prihvatila sam kandidaturu koju sam dobila od Vučića i krećem s radom na sastavljanju Vlade. Ali važno je da se rad na projektima nastavi. Svjesna sam odgovornosti koju preuzimam, jer trebam naslijediti pravog lidera, kao i obveze prema građanima koji žele rezultate rada Vlade osjetiti kroz bolju kvalitetu života«, rekla je mandatarka Brnabić za srbijanske medije.

Ana Brnabić je podrijetlom iz Hrvatske, iz Stare Baške na otoku Krku. Rođena u Beogradu 1975. godine, a 1994. odlazi na studij u Sjedinjene Američke Države, gdje na Northwood University 1998. završava studij poslovne administracije. Nakon toga nastavlja obrazovanje u Velikoj Britaniji, gdje na University of Hull stječe MBA diplomu iz marketinga. Tijekom boravka u Engleskoj počine se politički angažirati, održavajući veze između srpskih

reformskih stranaka i medija u Velikoj Britaniji. Nakon povratka u Srbiju ostvarila je uspješnu poslovnu karijeru nakon čega se lakše, kako je rekla za *Jutarnji list*, mogla odlučiti da uđe u Vučićevu vladu prošle godine. Tada je rekla kako je imala predrasuda prema Vučiću, ali da je on pokazao da su predrasude pogrešne, pa je čak izjavila da je on napravio sve ono što je očekivala od Demokratske stranke od 2000. godine naovamo.

Ana Brnabić će, bude li izabrana na sjednici Narodne skupštine, biti prva žena na funkciji premijera Srbije u povijesti ove zemlje, uz to i osoba koja se javno deklarirala kao gay. *List Neues Deutschland* piše da se Vučić, i pored otpora Srpske pravoslavne Crkve, pa i unutar svoje stranke, svjesno odlučio za proeuropsku, politički neiskusnu, ali uspješnu ministricu. Prema tom listu, ona važi za stručnu, međunarodno dobro umreženu, uzdignutu iznad beogradske »stranačke močvare« i »apsolutno lojalnu Vučiću«. Svjetski mediji, kao i mediji u regiji, prenijeli su vijest da će Ana Brnabić postati prva gay premijerka na Balkanu. »U Skupštini Srbije do kraja ovog tjedna krećemo s raspravom o formiranju Vlade. Predstoji nam da prebrojimo imamo li 128 glasova 'za'. To je veoma ozbiljan posao i veoma odgovorno pristupamo tome«, rekla je potpredsjednica SNS-a **Marija Obradović**. Srbijanski mediji prenose da prema neslužbenim informacijama, čak i ukoliko bude onih koji neće glasovati u Skupštini za postavljenje Ane Brnabić na mjesto prve srbijanske premijerke, vladajuća većina će bez problema osigurati dovoljan broj glasova.

Z. S.

Proslava Dana državnosti Hrvatske u Zemunu

Društvo hrvatske mladeži Zemuna i Hrvatska knjižnica *Ilija Okrugić* su 17. lipnja 2017. organizirali tradicionalnu proslavu Dana državnosti Hrvatske. Dan državnosti je obilježen najprije svetom misom, koju je vodio nadbiskup beogradski **Stanislav Hočevar**, a poslije je upriličen prigodan program. Na svetom misi je nazočan bio i veleposlanik Hrvatske **Gordan Markotić**, koji je tom prilikom istaknuo da ga raduje što se već dugi niz godina obilježava ovaj značajan dan u Zemunu i da se bez za-

jedništva Katoličke Crkve i domovine teško može očuvati identitet hrvatskog naroda. On je istaknuo da će se Veleposlanstvo nastaviti aktivno zalagati za ostvarivanje prava hrvatske manjine u Srbiji i da će Hrvatska na sve načine gledati da pruži potporu svojoj manjini. Nadbiskup beogradski Stanislav Hočevar je rekao da hrvatski narod ima razloga za radost na današnji dan i biti zahvalan na postojanju svoje domovine, koja predstavlja zajedništvo jednog naroda. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća svečanosti je prisustvovao predsjednik povjerenstva za praćenje povreda manjinskih prava **Darko Baštovanović**, koji je tom prilikom kratko razgovarao i s monsinjorom Hočevarem.

H. R.

Bačko Podunavlje – UNESCO-ov rezervat biosfere

Prožimanje prirode i kulturne baštine

Bačko Podunavlje upisano je u Svjetsku listu rezervata biosfere na 29. sjednici Međunarodnog koordinacijskog vijeća UNESCO programa Čovjek i biosfera održanoj 14. lipnja u Parizu.

Rezervat biosfere *Bačko Podunavlje* nalazi se na sjeverozapadu Vojvodine i dio je *Europskog Amazona*, koje predstavlja jednu od najočuvanijih ritsko-močvarnih cjelina na čitavom toku Dunava. Područje je ovo izuzetne biološke raznovrsnosti i centar rijetkih prirodnih staništa kao što su prostrane plavne šume, ade, rukavci i pješčane rječne obale.

U okviru rezervata biosfere *Bačko Podunavlje*, koji se prostire na površini od 176.635 hektara, nalaze se dijelovi područja Grada Sombora (Bereg, Kolut, Bezdan, Monoštor, Gakovo, Riđica, Rastina, Stanišić, Sombor, Doroslovo) i općina: Apatin (Kupusina, Prigrevica, Svilojevo, Sonta, Apatin), Odžaci (Srpski Miletić, Bogojevo, Karavukovo, Deronje), Bač (Bač, Plavna, Vajska, Bođani, Bačko Novo Selo) i Bačka Palanka (Mladenovo, Karavukovo i Bačka Palanka). Rezervat biosfere obuhvaća i četiri zaštićena područja, među kojima su izuzetno vrijedni Specijalni rezervati prirode *Gornje Podunavlje* i *Karađorđevo*, a preostala dva su park prirode *Tikvara* i *Spomenik prirode Šuma Junaković*.

Mura – Drava – Dunav

»Proglašenjem *Bačkog Podunavlja* za UNESCO-ov rezervat biosfere učinjen je korak k uspostavljanju prekograničnog rezervata biosfere *Mura – Drava – Dunav*, prvog zaštićenog područja u svijetu koje se prostire u pet zemalja: Srbiji, Hrvatskoj, Mađarskoj, Sloveniji i Austriji. Hrvatska i Mađarska su to uradile skupa

2012. godine. Slovenija je poslala UNESCO-u svoju nominaciju početkom ove godine, a Austrija će isto uraditi uskoro. Ono što je najvažnije je da su stručne organizacije i nevladine udruge ovo objeručke prihvatile, na čelu sa Svjetskim fondom za prirodu (WWF-om)«, rekao je biolog **Marko Tucakov**, iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode, koji je bio ujedno i autor cijele nominacije za priznavanje rezervata biosfere.

Direktorica WWF programa u Srbiji **Duška Dimović** istaknula je da oni dulji niz godina surađuju s partnerima iz ovih pet zemalja na zaštiti prirodnih i kulturnih vrijednosti *Europske Amazona*, trenutačno u okviru projekta *Coop MDD* koji financira Europska unija.

»Ovim priznanjem rezervat biosfere *Bačko Podunavlje* se pridružio svjetskoj mreži koju čine ukupno 669 rezervata biosfere priznatih od UNESCO-a, osmišljenih s ciljem očuvanja prirodnog bogatstva od izuzetnog značaja, dok u isto vrijeme promoviraju održivi razvoj lokalnih zajednica na tim područjima«, ocijenila je Dimović.

Razloga za izbor upravo ovog područja za rezervat biosfere je prema Tucakovu mnogo jer, kako ističe, »ono je poligon za istraživanja i monitoring već više od tri stoljeća«.

»Čuveni prirodjak **Alfred Brehm** istraživao je ptice na ovom području još u drugoj polovici XIX. stoljeća. Pridružio mu se i princ **Rudolf Austrijski** (Fünfzehn Tage auf der Donau, 1878.), ustvrdivši već tada da je područje Središnjeg Podunavlja u okviru tadašnje Monarhije jedinstveno. Njegova istraživanja su pretходила nevjerovatnom uzletu istraživača prirode, osobito ptica, koji su ovdje aktivni i danas. Meteorološka postaja u Somboru osnovana je 1884. Od tada ona svakodnevno prati podatke

Bačko Podunavlje je prvi rezervat biosfere u Vojvodini i drugi u Srbiji

FOTO: Boris Erg

vezane za značajke klime i pruža dokaze klimatskih promjena. Prve ideje o razmatranju prirodi bliskog turizma (ekoturizma) na području sadašnje Srbije stare su nešto više od četiri desetljeća, a začele su se upravo u Bačkom Podunavlju. Sada je ono potpuno turistički valorizirano, što je bilo tema nekoliko dosadašnjih disertacija. Posjećuje ga više stotina tisuća registriranih turista godišnje. Na mapi je europskih biciklističkih staza. U njemu se odmara tijekom ljeta oko 14.000 ljudi u više od 20 vikend-naselja. Ono što ovo područje ipak izdvaja na nacionalnoj razini je izražena i stoljetna oslonjenost ljudi na prirodu, život s prirodom i postojanje privrednih praksi bliskih prirodi«, kaže Tucakov i dodaje da su sličnih značajki i područja uz rijeke Dravu i Muru i niske sela u Podravini i Pomurju, od Austrije i Slovenije, preko Hrvatske i Mađarske, pa do ušća Drave u Dunav. Kako on navodi, to su bili osnovni razlozi zbog kojih je, prije gotovo četvrt stoljeća, pokrenuta inicijativa da se cijelo područje uz donje tokove Drave i Mure, centralni dio toka Dunava, uz njihova prirodna staništa i pripadajuće ljudske kulture, valorizira na osnovi kriterija MAB programa.

Očuvanje okoliša i razvoj

Zaštita biološke raznolikosti, podrška znanstvenim istraživanjima i monitoringu i usklađen, održiv socio-ekonomski razvoj društva tri su glavne uloge rezervata biosfere, kako objašnjava Tucakov.

»Riječ 'rezervat' može zvučati strogo. Države, ustvari, kandidiraju pred Tajništvom MAB programa UNESCO-a dijelove svog teritorija koji kombiniraju ove tri glavne uloge na najbolji mogući način, a nakon toga ga Međunarodno koordinacijsko vijeće, sastavljeno od predstavnika veleposlanstava/misija određenog broja zemalja razmatra i, ako zadovolji prilično stroge kriterije, prihvaća«, kaže Tucakov i ističe da je jedan od osnovnih kriterija unutrašnje zoniranje: »Svaki rezervat biosfere se mora sastojati od tri zone. Središnja zona su uvijek područja koja su zaštićena na nacionalnoj razini, ili njihovi dijelovi, čija je isključiva uloga očuvanje biodiverziteta. Dakle, očuvana divljina. Njih okružuje zaštitna zona. To su područja gdje se naglasak daje znanosti i monitoringu, da bi u prijelaznoj zoni bila i naselja, ali i znatno izmijenjene površine – područja održivog razvitka. To bi bila idealna slika.«

Tucakov napominje i da UNESCO ne propisuje nikakve posebne nove režime zaštite niti ograničenja. Kako kaže, u rezervatima biosfere provodi se nacionalno zakonodavstvo iz sektora, odnosno oblasti koje su u njima zastupljene.

»Rekao bih da su rezervati biosfere začetak nove transformacije u sektoru zaštite prirode, gdje se sasvim ravnopravan tre-

Regeneracija Dunava

U povodu obilježavanja 29. lipnja, Dana Dunava, u Monoštoru se već deset godina održava Eko-glazbeni festival *Regeneracija Dunava*. Ovogodišnja *Regeneracija* je u znaku njegovog veličanstva – jelena, kralja ritskih šuma *Gornjeg Podunavlja*, koje ujedno predstavljaju stanište za najveći broj jedinki populacije jelena u cijeloj Srbiji.

tman i uvažavanje pruža očuvanju okoliša i razvoju zajednice. Dakle, nije pretjerano ekocentričan, niti pretjerano antropocentričan. I to je, očito, vrlo prihvatljiv koncept u modelu (filozofiji) opstanka čovječanstva koju zagovaraju Ujedinjeni narodi i pojedinačne agencije ove globalne organizacije«, kaže Tucakov.

Da su rezervati biosfere šansa za stanovništvo koje živi u tom području, te da oni utječu onoliko na lokalni razvoj koliko ih ljudi i zajednice prihvate kao svoju šansu, objašnjava Tucakov kroz primjer brendiranja drugog rezervata biosfere u Srbiji.

»Za svako područje činjenica da se nalazi u društvu 725 izvanrednih na svijetu može značiti puno i ne mora značiti ništa. Primjerice, jedan proizvođač (punjač) izvorske vode s Golije logično je upotrijebio znak UNESCO-a na vodi koju prodaje, a koja se puni u Rezervatu prirode *Golija-Studenica* u jugozapadnoj Srbiji. Ta voda je još uvijek jedna od najprodavanijih kod nas«, kaže Tucakov i dodaje da su mogućnosti koje rezervat biosfere *Bačko Podunavlje* nudi prepoznate, te da su zahvaljujući tomu lako dobili potpise podrške nekoliko najbitnijih sektora i i predsjednika svih općina/gradova na čijim područjima se nalazi ovaj rezervat biosfere.

Predloženi upravitelj Rezervata biosfere *Bačko Podunavlje* je Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, a kako Tucakov navodi, Zavod je dužan uspostaviti sustav upravljanja preko dva vijeća: Vijeća zainteresiranih strana i Vijeća zaštićenih područja. Na redu je i usvajanje Plana upravljanja gdje će biti pojašnjeno koja je uloga svakoga tko se može prepoznati u ovoj »priči« i kako se ona može ispoljiti.

Turistička valorizacija

Kao dobar primjer prožimanja prirode i kulturne baštine, što je načelo rezervata biosfere, može se navesti mjesto u *Gornjem Podunavlju*, Monoštor. **Zdenka Mitić** iz Udruge građana *Podunav* kaže da je potencijal Monoštora kao turističke destinacije prepoznat kod same zajednice, ali i turista kojih je svake godine sve više.

»Monoštorci imaju jaku vezu s prirodom, a njeguju i stare zanate, tradiciju, običaje i nošnje, što sada koriste u turističke svrhe. Upravo ta uključenost lokalne zajednice je pridonijela da ovo područje bude proglašeno rezervatom biosfere«, kaže Mitić i dodaje da je *Podunav* od početka djelovanja 2007. godine u suradnji sa Svjetskim fondom za prirodu, *Vojvodina šumama* i lokalnim zajednicama.

U Podunavlju su se ljudi nekada bavili zanatima koji su bili vezani za područje na kome su živjeli i materijal za rad koristili su iz svog okruženja. Trskar, rogozar, korpar, čamdžija, samo je dio obrta kojima se skoro nitko više ne bavi. Može li sada ova priča o zaštićenom području Bačkog Podunavlja pomoći da se ožive nekadašnji zanati? **Marko Matin** iz Berega, jedini preostali trskar na području zapadne Bačke ne vjeruje u to. Kaže da nema mladih zainteresiranih za taj posao.

»Trskarski zanat učio sam od svog oca i u to vrijeme bilo je pet-šest skupina koje su radile. Ali bilo je to vrijeme kada je sigurno trećina kuća još uvijek bila pokrivena trskom. Trščara više nema, pa je i sve manje posla, a ono što se sada radi su terase, nadstrešice, suncobrani«, priča majstor Marko.

Suglasan je da je ovo područje bogato trskom idealno za trskarski zanat, ali još jednom ponavlja da nema više zainteresiranih za taj posao.

»Otac i ja nekada smo posla imali od travnja do listopada, a trska se sjekla u vrijeme najhladnije zime. Kada voda zaledi. Težak je to posao, a danas se takvog posla mladi ne laćaju. Na ovom području jedino se ja još bavim ovim zanatom«, kaže majstor Marko koji iza sebe ima četiri desetljeća trskarskog zanata.

Slična je priča i s drugim zanatima kojim su se ljudi vezani za prirodu i vodu bavili, spretno koristeći ono što im je na dohvata ruke.

U sljedećem broju *Hrvatske riječi* moći ćete pročitati i o drugim aktivnostima koje Monoštorci provode s WWF-om, odnosno kako je Osnovna škola 22. oktobar postala ambasadorom specijalnog rezervata prirode *Gornjeg Podunavlja*.

Z. Vasiljević
J. Dulić Bako

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl glasnik RS« br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNESENOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor: »TELEKOM SRBIJA« AD BEOGRAD, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »SU KIREŠKA SU59, SUU59, SUO59« zaveden pod brojem IV-08/I-501-216/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli KO Donji grad, ulica: (46.116242°; 19.685521°)

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu: zivotnasredina@subotica.rs.

Stručni skup za odgojitelje, učitelje i nastavnike iz Vojvodine u Vukovaru

Suvremena nastava USMJERENA K UČENIKU

»Ideja je bila dati neka osnovna polazišta, osnovna načela suvremene nastave koja je usmjerena k učeniku. Učenik kroz suradničke oblike rada stječe nova znanja i usvaja nove vještine, on istražuje prostor oko sebe«, kaže Sonja Burčar

Agencija za odgoj i obrazovanje Hrvatske organizirala je interdisciplinarni stručni skup *Kompetencije suvremenog odgojitelja, učitelja i nastavnika*. Seminar je u Vukovaru organiziran za odgojitelje, učitelje i nastavnike koji u Vojvodini drže nastavu na hrvatskom ili izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Pratile ga je četrdesetak odgojitelja i nastavnika iz Subotice, Tavankute, Sente, Berega, Monoštor... Osim predavanja o značaju čuvanja lokalnih govora, polaznicima seminara je kroz radioničarski rad pokazano kako mogu kroz suradnički ili timski rad, učenje kroz igru i istraživačko učenje, nastavu učiniti zanimljivijom, u nju uključiti sve učenike i olakšati im usvajanje novog gradiva. Domaćin jednodnevnog seminara bila je Osnovna škola *Antuna Bauera* u Vukovaru. Nastavnica u Osnovnoj školi 22. oktobar u Monoštoru **Elena Brdar** bila je jedna od polaznica seminara. U monoštorskoj školi predaje nekoliko predmeta i drži da će ono naučeno na seminaru moći primijeniti u radu sa svojim učenicima.

»Pratila sam radionicu na kojoj su nam pokazali kako s učenicima možemo organizirati timski rad. Puno se toga može raditi s đacima i barem dio onoga što smo naučili ja ću pokušati primijeniti i na svojim satovima. Taj timski rad potiče djecu da se međusobno pomažu u radu, ali i natječu i na taj način jedni druge motiviraju da budu što bolji. Čak i malo lošiji đaci u takvom timskom radu uvijek daju više«, kaže Elena.

Profesionalni izazov

Stručni skup *Kompetencije suvremenog odgojitelja, učitelja i nastavnika* održan je u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem koje već godinama surađuje s Agencijom za obrazovanje i odgoj. »Odlučili smo da ovo bude interdisciplinarni skup, jer pokriva više predmetnih područja, više struka. Ideja je bila dati neka osnovna polazišta, osnovna načela suvremene nastave koja je usmjerena učeniku. Učenik je aktivan i sam traži informacije. On kroz suradničke oblike rada stječe nova znanja i usvaja nove vještine i istražuje prostor oko sebe. Cilj je bio dati primjere, pokazati kako to drugi rade, natuknuti neke ideje za organiziranje same nastave. Naravno da će svatko u svom predmetu, na način prihvatljiv njemu, ali i njegovim učenicima, uvesti nešto novo, drugačije, suvremenije, što se može primijeniti u nastavi«, kaže Viša savjetnica za geografiju Agencije za obrazovanje i odgoj (AZOO), Podružnica Osijek **Sonja Burčar**.

Nova suvremena nastava profesionalni je izazov. Biti drugačiji, biti zanimljiv, stvarati neka nova trajna, korisna znanja koja se mogu povezati sa svakodnevnim životom, ono je što učenike motivira za rad na satovima, pa i za samostalan rad nakon nastave.

»Za osam godina, koliko radim u Agenciji, mogu reći da je interes nas koji organiziramo stručne skupove potaknuti kolege

koji rade u nastavi. Mogu reći i da je takav suvremeni pristup već zastupljen na satovima. Možda su takvi oblici nastave prisutniji u biologiji, kemiji, fizici, dakle prirodnim znanostima, jer naprosto to proizlazi iz same prirode predmeta. Međutim, i na drugim predmetima mogu se koristiti drugačiji, inovativniji načini učenja», kazala je Burčar.

Stručno usavršavanje

»Osim ljetnih jezičnih seminara, koje organizira Agencija za odgoj i obrazovanje, prije pet godina pokrenuta je inicijativa za interdisciplinarni seminar isključivo za nastavnike koji predaju nastavu na hrvatskom u Vojvodini. Tako smo prije pet godina bili u Osijeku na dvodnevnom seminaru. Poslije pet godina ponovno je organiziran sličan seminar, ali ovoga puta u Vukovaru. Nama je ova suradnja značajna, jer pruža priliku nastavnicima za stručno usavršavanje i jer seminari Agencije za odgoj i obrazovanje uvijek imaju dobre i stručne predavače, a usvojena znanja primjenjiva su u nastavi«, kaže članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje **Anđela Horvat**.

Kako suradnički rad može učiniti zanimljivim sat u koji su

uključeni svi učenici, pokazano je na radionici suradničko učenje koju je vodila viša savjetnica za prirodu i biologiju AZOO, Podružnica Osijek **Marina Ništ**.

»Bit je da svaki učenik ima odgovornost. Ne samo da mora učiti za sebe, već ima i odgovornost prenošenja naučenog na druge. Nema na satu nerada, svi su aktivni i vrijeme brzo prođe. Mislim da su ovakvi stručni skupovi na kojima se kroz rad u radionicama odgojitelji i nastavnici upoznaju sa suvremenom nastavom odlični i na kraju radionice, kada radimo evaluaciju, polaznici uvijek ističu da ovakvo suradničko učenje omogućuje da svi učenici budu uključeni u rad. To je ono čemu svi težimo«, kazala je Ništ.

Radioničarskom radu prethodilo je izlaganje dr. sc. **Vere Blažević-Krezić** koja je govorila o čuvanju lokalnih govora, koji se mogu uspješno koristiti u komunikaciji između učenika i njihovih nastavnika.

Na kraju seminara svi sudionici suglasili su se da bi ovakvih stručnih susreta trebalo biti više. Na odgojiteljima, učiteljima i nastavnicima sada je da naučeno već od naredne školske godine primijene na svojim satovima.

Z. V.

Počela filmska radionica u Tavankutu

Kad se male ruke SLOŽE

UTavankutu se od 18. do 28. lipnja održava filmska radionica u kojoj sudjeluju djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Naziv radionice je *Kad se male ruke slože*, a njezino sjedište je Etnosalaš **Balažević**. Projekt se realizira u nekoliko etapa. Koncem prošle godine organiziran je prvi susret sa zainteresiranim polaznicima koji žele pohađati ovu vrstu edukacije. U projekt su uključene sve osnovne škole u kojima se nastava pohađa na hrvatskom jeziku. U proljeće ove godine organiziran je drugi susret, kao svojevrsni uvod u glavni dio projekta koji se sada odvija.

Voditelj ovih radionica je filmski redatelj, Tavankučanin sa zagrebačkom adresom, **Branko Ištvančić**. »Projekt je zamišljen kao mala škola medijskog opismenjavanja mladih, da djeca nauče kako mogu napraviti svoj prvi film. Na radionicama će učiti o filmskoj kulturi, gledat će hrvatske dječje filmove koje nemaju priliku vidjeti, radit će analizu filmova. Voditelji radionice, osim mene, još su i redatelji **Zoltán Siflis** iz Subotice, te

Irena Škorić iz Zagreba, koja će raditi s djecom na temu igranog filma. Djeca će imati priliku snimati jedan film sa segmentima školske predstave, gdje će učiti o procesu izrade filma, a potom još jedan film koji će biti njihov autorski rad. Snimat ćemo na nekoliko lokacija izvan Etnosalaša, a posljednja etapa u ovom dijelu bit će montaža filma. Početkom sljedeće školske godine polaznici će imati priliku u posljednjoj radionici prezentirati svoje uratke javnosti, što će ujedno biti i okončanje ovoga projekta«, kaže Branko Ištvančić.

Projekt *Kad se male ruke slože* realizira Udruga za audio vizualno stvaralaštvo **Artizana** iz Zagreba u partnerstvu s Hrvatskim nacionalnim vijećem, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, OŠ **Matija Gubec** i HKPD **Matija Gubec** iz Tavankuta te Inovativnom mrežom iz Subotice. Projekt je dobio potporu hrvatske zaklade **Adris**.

I. D.

Miroslav Jovančić,
likovni umjetnik, glazbenik i novi član Balaševićevog orkestra

*Kad nađem formu koja mi odgovara i godi, svirat ću i ako me košta, jer si želim priuštiti zadovoljstvo * Iz iskustva vidim da je u oblasti kojom se bavim (slikarstvo) nastalo vrlo malo djela koja su mogla pokretati mase*

Umjetnost je prostor mira i zadovoljstva

Fanovima **Dorđa Balaševića** poznato je da je njegov orkestar krajem prošle godine dobio novog člana: subotičkog violinistu **Miroslava Jovančića**, koji je na tom mjestu zamijenio u ožujku ove godine preminulog **Ignáca Schóna**. Iza Jovančića – koji kaže da je poziv u Balaševićev orkestar primio kao dvostruki izazov: kako dostojno zamijeniti fantastičnog maestra, ali i kao okušaj u novom muzičkom pravcu – su do sada četiri koncerta: u Novom Sadu, Ljubljani, Zadru i Čakovcu. Tričetiri takta *Klinček stoji pod oblokom* bila su dovoljna da na kratkom »vlastitom predstavljanju« osvoji međimursku publiku na stadionu u Čakovcu.

Svirka s Balaševićem, međutim, tek je dio Jovančićevog umjetničkog opusa, kako glazbenog tako i onog u slikarstvu, te je povoda za ovaj intervju svakako više. No, pođimo redom:

U Balaševićev orkestar ušao sam na preporuku mog velikog prijatelja **Danijela Davčika**, koji je kod njega ton-majstor. Prvi puta mi se dogodilo to da od jedne stidljive probe s klavirom u prosincu prošle godine već sutradan dođem do bine ispred koje stoji petnaestak tisuća ljudi na SPENS-u. Prvi puta sam svirao i tu muziku i odmah ušao u najdublju vodu. Nije bilo jednostavno. Bilo je strašno uzbudljivo, čak i za mene koji sam preturio puno bina i raznoraznih situacija preko glave. To je zaista bio izazov kad vidite da se nalazite kao dio jedne izuzetno uigrane mašinerije, gdje jedino vi možete biti ono što će zaškripati. Bio sam poput đaćeta, jer sam nakon toga utrostručio količinu vježbanja kako bih sebe doveo u stanje da i u ovakvim situacijama funkcioniram kako treba. To je otprilike kao i kada čovjek oblači tuđ kaput, koji nije krojen za njega: potrebno je vrijeme da se stvari slegnu i da se otkloni višak od suštine i da čovjek shvati strukturu riječi, muzike...

I kakva su sada iskustva?

Iskustva su takva da je za mene osobno svaki koncert bio sve ugodniji i zabavniji za sviranje. Volim se zabavljati dok sviram i pronaći prostora za svoj muzički izričaj, a da to ne remeti sam koncert i da moja prisutnost ne iskače. Zabavlja me da tražim takva mjesta u muzici i u svakom aranžmanu možete naći prostor gdje još nitko ništa nije rekao. E, sad, ako imate mjeru i nadete nekoliko tonova, to može djelovati pristojno i dobro. Čini mi se kao da i u Balaševićevom orkestru vrlo komotno nalazim takva mjesta i mimo pjesama za koje sam formalno zadužen i da taj prostor polako osvajam.

Koliku razliku osjećate u Balaševićovoj muzici u odnosu na ono što ste do sada svirali, a tiče se ponajprije etno muzike?

Razlika je velika. Napose kada je riječ o, uvjetno kazano, Schónovom naslijeđu. On je to toliko obojio da je to sada besmisleno voditi u drugom smjeru i to treba poštovati. Ako ne od tona do tona, jer je to gotovo nemoguće, ali u atmosferi to svakako treba vratiti: tu vrstu vibrata, tu logiku u muzičkoj misli kako vodi prema dominantni, pa kako ju kiti... I što čovjek to dulje svira, sve je lakše ulaziti u taj svijet. Drugi dio priče su brojne numere u kojima ima jako puno prostora i mjesta za violinu, a gdje do sada nije bila korištena. Ovo se posebno odnosi na Balaševićeve ranije albume poput *Bože zvanog Pub*, što je na neki način i od ranije više bio moj teritorij i tu sam se odmah našao. Mogu reći da s velikim zadovoljstvom sviram te koncerte, jer je to muzika koju vrlo lako možete razumjeti, zavoljeti i lijepa je za sviranje. Nije previše komplicirana muzički, ali baš zato ostavlja puno prostora za neku vrstu individualnog izraza. Moja elementarna ideja bila je da pokušam zaslužiti to mjesto. To ne možete zahtijevati, jer niste zato ni pozvani, ali prosto vaše prisustvo otvara vam takvu mogućnost.

Kako su Vas prihvatili?

Moj dojam je da su momci izuzetno korektni i prijateljski nastrojeni i da postoji jedna atmosfera apsolutnog uvažavanja. Osamnaest ljudi na bini nije mali broj, a opet kao da je tu ekipu netko sastavljao tako da bude sačinjena od tolerantnih i pametnih osoba i to je nešto ugodno od početka do kraja. Nije prevelika tajna da nisam bio veliki fan Balaševića, jer sam imao neka druga muzička zanimanja. Međutim, tek sad vidim koliko su to fantastični muzičari, a i sam sebe otkrivam u svemu ovome.

U koliko će mjeri ovo otkriće utjecati na Vašu raniju ljubav prema etno glazbi i aranžmanima čiji je ona temelj?

Ja imam puno ljubavi u muzici, s tim što je violina prva. Veliki sam ljubitelj muzike, ali pripadam onom tipu koji s vremena na vrijeme strahovito mijenja oblasti koje sluša. Može me, recimo, oduševiti ozbiljna glazba XX. stoljeća ili s kraja XIX. i da mjeseci ma slušam samo to. Onda to promijenim i slušam **Shankara**, pa za to vrijeme čak i slikam neke slike koje imaju indijsku formu. Nakon toga sve ovo promijenim na nešto treće i možda se zbog toga i ne ponašam dosljedno. Ali... meni sve to godi, jer nikada neću sjesti i slušati nešto što mi ne godi. Tako je bilo i s mađarskom tradicionalnom muzikom: naletio sam na neke pjevače i bendove i onda sam tjednima to slušao. Takav sam i ni pred čim se ne postavljam da a priori neću. Upravo zbog toga mi se puno puta dogodilo da otkrijem autore koje nisam znao i pokazalo se da sam otvoren za njih. Mislim da je to dobro. Ali... da se vratim

na pitanje: trenutačno se ne bavim nikakvim autorskim radom, ali s *Ethnokorom* ponovno često sviram u raznim formacijama, ovisno o mjestu kamo se ide. Također, sviram i s ansamblom Drame na mađarskom subotičkog Narodnog kazališta i s njima radim projekte Karc, koji su bazirani na izučavanju djela mađarskih pjesnika.

Koliko je sve to i materijalno isplativo?

Ma nema to veze s tim, jer većina kulturnih produkata nema ekonomsku isplativost. Pa to svi znaju; to zna cijeli svijet, jer otkako je svijeta i vijeka tako je bilo, a tako će i biti. Osim iznimnih slučajeva, visoka kultura košta i ne zarađuje. Ne smatram da ovo što mi radimo spada u domen ne znam ni ja kako visoke kulture, ali svakako ne spada niti u domen čiste estrade. Dakle, tu je prvenstveno riječ o ljubavi. Jer... ja volim svirati. I kad nađem formu koja mi odgovara i koja mi godi, svirat ću i ako me košta, jer si želim priuštiti zadovoljstvo. I kad s ove točke krenete promatrati stvari, onda ekonomske okolnosti nisu od presudnog značaja. Ovo napose stoga, jer u Srbiji baš i ne postoji veliki prostor gdje biste mogli svirati koncerte ove vrste. Dakle, na koncu ostaje samo opcija da svirate iz ljubavi i zadovoljstva ili kada vas negdje zovu, odnosno nađete angažman. Jer, ako ja ne osjećam zadovoljstvo dok sviram, što može osjetiti onaj koji me sluša? Može na mom licu vidjeti samo tjeskobu i bezosjećajnost. Ja tako ne mogu i ne želim svirati. Uostalom, na to čak nisam ni prisiljen. Pri tomu, ja još uvijek ne znam valja li išta to što radim, ali ja bar imam luksuz da mogu uraditi ono u što vjerujem, bez zaziranja, tuđih diktata ili mišljenja. To mi nije ni bitno, jer sam davno razumio da ako ne mogu biti ja nego pokušavam biti netko drugi, onda to nikada neće biti dobro. Na žalost, činjenično stanje je takvo da visoka kultura nestaje i da će biti kao Godine koje su pojele skakavci, te da za 15-20 godina više nećemo imati što vidjeti.

Imate specifičan likovni izričaj s vrlo izraženim koloritom i raznolikim, gotovo shamanskim motivima. Inspiracija je u Vama ili ju pronalazite u drugima?

Nastanak ideje i njezino pretvaranje u djelo je pitanje o kom često razmišljam. To sam promatrao u segmentima, pošto imam nekih dodira s muzikom, likovna umjetnost mi je poziv, a ljubitelj sam i književnosti. I razmišljao sam formalno o tim velikim cjelinama i njihovim sudbinama tijekom XX. stoljeća, gdje je, recimo u muzici, većina stvari koju je tehnologija omogućila i učinjena. Toliko se muzika otvorila i rasula na najsitnije djeliće da je to teško i pratiti, a još teže razumjeti. S likovnom umjetnošću je sličan slučaj, jer je cijelo XX. stoljeće bazirano na nekoj vrsti glasnijeg ili tišeg rasturanja prethodnog stoljeća. Dadaisti su sve živo okrenuli, poslije toga to su nastavili i nadrealisti i XX. stoljeće je kroz prihvaćanje novih otkrića, od fotografije u boji do današnjih digitalnih tehnika, otvorilo i likovnu sferu i ostavilo ju nezaštićenom, na milost i nemilost sijasetu svega i svačega što je u nju ušlo. Jedino što je za mene u izvjesnom smislu ostalo nedirnuto, i zbog čega zavidim piscima, su riječi. Naime, ne možete napisati roman ako ne napišete riječi. U odnosu na prve dvije kategorije, književnost je tu formalno ostala nevina i sačuvana. Ne ulazim u to kakav je redoslijed tih riječi, kakva je njihova struktura. Ali.. događalo se to da su u muzici skoro tonovi sklonjeni i da se pretvorila u zvukove ili čak i u tišinu. Događalo se u likovnoj umjetnosti da je naslikan crni kvadrat na crnoj površini ili bijeli na bijeloj i

da je rečeno »nema više, gotovo je«. U književnosti su, dakle, i dalje ostale samo riječi.

Koga smatrate odgovornim za devastaciju, ne samo visoke nego kulture općenito u ovoj zemlji o kojoj ste malo prije govorili?

Mislim na one koji su zaduženi da ju drže u životu. Ali ne da ju održavaju nego da joj pruže mogućnost da živi. Institucije kod nas postoje, i to ozbiljne s dugogodišnjim radom na određenom polju i velikim iskustvom. To su institucije koje su po svojoj prirodi stvari tražile i očekivale da ljudi koji su u njima zaposleni budu spremni ispuniti sve obveze i očekivanja koje rad u jednoj takvoj instituciji predviđa. U našem slučaju, kada je riječ o suvremenoj umjetnosti, to je ogromni teritorij koji se u ovom trenutku sastoji od djelatnosti određenog broja autora koji su manje-više prepušteni sami sebi, koji su rasuti i koji lutaju od mentora do osamljivanja. Mislim da raditi danas u jednoj takvoj instituciji nosi u sebi opasnost da će se naš sadržaj, a to je ipak jedan viši nivo životne stvarnosti, izgubiti.

Subotički djelatnici u kulturi nedavno su otvoreno iskazali svoje nezadovoljstvo odnosom političara prema kulturi u Gradu. Je li ta reakcija uslijedila u pravo vrijeme ili je došla kasno?

Kako se uzme. Na to se može gledati na oba načina. Je li netko od nas, djelatnika u institucijama kulture, poučen nekim ranijim iskustvima, imao neku određenu ideju o tome kako se gleda na našu struku i naš poziv, to je u sferi razmišljanja. Ali kada vam netko glasno izgovori onu legendarnu izjavu (**Josipe Ivanković** da za bavljenje kulturom nije potrebno posebno obrazovanje, prim. a.), onda ostajete zatečeni. Taj izrečeni komentar (za govornicom Skupštine grada 27. travnja, prim. a.) govori sam za sebe i mislim da ne zaslužuje dodatni komentar. To je prosto stav nekoga tko misli da je moguće raditi na taj način. Zašto je to izgovoreno, meni nije jasno.

Vidite li odgovornost, pa i suučesništvo umjetnika ako šuti u vremenu u okolnostima u kakvim i mi živimo?

To prvenstveno zavisi od same osobe i njezinog karaktera. Najveći broj ljudi koje ja znam su hipersenzibilni i to su ljudi koji imaju svoje mišljenje. Ali, općenito gledajući, svako djelo koje ima želju biti iole ozbiljno dotaknut će neku bitnu temu. Pitanje je, međutim, hoće li i formom bosti oči ili će to biti reakcija na anomaliju ali u nekoj drugoj formi. Ja, recimo, u slikarstvu ne tražim tu vrstu odgovora na pitanja koja me muče. Naravno, kao i mnogi drugi, i ja osjećam izazove ovog vremena, ali sam u jednom trenutku pomislio želim li ja sve što me pritišće od gore strpati još i u slike? Naime, ja ne mogu naslikati takvu sliku koja će kod čovjeka izazvati reakciju koja je odgovarajuća osjećanju prema vremenu u kom živimo. Iz iskustva vidim da je u oblasti kojom se bavim nastalo vrlo malo djela koja su mogla pokretati mase. I kad je **Picasso** naslikao *Guernicu*, ona odjekuje. Ali znate gdje odjekuje? U beznačajnim sobama, u beznačajnim glavama sitnih mislećih ljudi, a ne odjekuje u onim gdje je trebala odjeknuti. Ni danas ne odjekuje. Pa to vidimo. Nismo slijepi. Dakle, ako to nije mogao uraditi jedan Picasso, **Munk**... pomislio sam zašto ja trebam pokušati dosegnuti ono što ne želim? Stoga sam rekao sebi da ću raditi ono što želim i volim: uživati u stvarima koje su nam dane sada i odreći se ovog otrova. Stvarajući taj svijet, stvorit ću sebi mir i izbjeći ovo svakodnevno sivilo.

Zlatko Romić

Stipan Bašić Škaraba, uspješan stolar i čuvar kulturne baštine

U izradi novi oltar za subotičku katedralu

U jednoj ulici u Mjesnoj zajednici Gat u Subotici, gdje je rođen i gdje i danas živi **Stipan Bašić Škaraba**, od 1950. godine nalazi se stolarska radionica, koju je izgradio njegov otac i u kojoj uspješno posluje sada već treća generacija obitelji Bašić. U njoj su, među ostalim, izrađena glavna vrata i svetohranište za katedralu-baziliku svete Terezije Avilske u Subotici, vrata bikovačke, šandorske, bajmačke crkve, Put križa, Gospin ormarić na Bunariću... Možda neki prozor, vrata ili namještaj u kući nekog od čitatelja potječe upravo iz njegove radionice. Unatrag nekoliko godina, skupa s njim rade i njegovi sinovi – **Marin i Tomislav**.

Ono što se trenutno, među ostalim, stvara u ovoj maloj tvornici jeste novi oltar za subotičku katedralu. No, prije pitanja o oltaru, zanimalo nas je kada se prvi puta Škarabi *kalapač* (čekić) našao u rukama, a kada je počeo ozbiljnije pomagati svom ocu u ovom zanatu.

»Rekao bih da sam uzeo *kalapač* čim mi je cucla ispala iz usta. Uglavnom, prvo se to svelo na igru. U to vrijeme se drvo ručno rendalo, nije bilo strojeva i meni je bilo zanimljivo ono tanko iverje namotano u spiralu, što se odvajalo prilikom rendanja. Od toga sam sestri pravio minduše i narukvice. A prvi ozbiljniji posao u kojem sam pomogao ocu bio je kada sam imao 11 godina i kada smo demontirali drveno svetohranište u katedrali, kako bi se, po odluci tadašnjeg biskupa Subotičke biskupije **Matije Zvekanovića**, umjesto njega stavilo kameno. Ono što je zanimljivo jeste da sam 2002. godine, sa svojim sinovima, pravio novo drveno svetohranište i to po uzoru na ono koje smo s ocem rastavili. A sad se dogodilo da se ponovno demontira ono što sam ja radio, ali ne zato da bi se pravilo novo, već zbog radova na zidovima katedrale i uvođenju izolacije. Tako da sam i župniku **Stjepanu Beretiću** rekao da nisam mogao zamisliti da ću tri puta na istom mjestu rastavljati svetohranište i ponovno ga postavljati«.

Kako je došlo do toga da baš Vama pripadne posao oko izrade vrata subotičke katedrale?

»Župnik Beretić me je 2002. godine pitao da li bih napravio nova vrata za katedralu, jer se drugi stolari toga nisu htjeli prihvatiti, vjerojatno zato što su prethodna vrata, čiji je inače donji dio počeo trunuti, tamo stajala i trajala 164 godine. Mene je to strašno zaintrigiralo, jer ipak je to prestiž na takvoj jednoj građevini izraditi baš glavna vrata. Oko tjedan dana sam odlazio

tamo pokušavajući shvatiti kako je moguće da se poslije toliko vremena nijedan spoj na njihovom gornjem dijelu nije razvukao ni milimetar. Budući da su vrata bila farbana mnogo puta, premazivana i gitovana, bilo je nemoguće otkriti strukturu drveta. Nakon što smo prihvatili posao, moj stariji sin Marin i ja, uz dozvolu župnika, sastrugali smo slojeve farbe s jednog kraja iznutra i zaključili da je tajna dugovječnosti vrata bila u načinu spajanja drveta i to po metodi *lastinog repa* koji se na unutrašnjem dijelu prekriva u vidu *duplunga* koji je također spojen na *lastin rep*. Praktički nije bilo potrebno ljepljenje, tako da su ona i sada, nakon 15 godina u savršenom stanju. Jedino što sam rekao župniku, iako je zaštita vrata rađena suvremenom tehnologijom, da bi trebalo tražiti dozvolu ili suglasnost zaštitara da se iznad njih napravi nadstrešnica. Naime, jedna trećina vrata je tijekom većeg dijela godine vlažna i to najviše zbog vode koja, uslijed magle, vlage i kiše, kapa s tornjeva točno pred njih, odbija se s kamena i šprica na vrata. Navodno, zaštitari to ne dopuštaju«.

Među brojnim djelima Vaših ruku je i Gospin ormarić na Bunariću...

»Nekadašnji župnik, velečasni **Andrija Kopilović** zamolio me je da dam ideju za taj ormarić i da je skiciram, iako je on već imao neku zamisao. Zamislio sam da bi se oko Gospinog lika na neki način trebalo ocrtavati 365 dana, što sam napravio u vidu sunčevih zraka, a oko vrata da ima 12 zvjezdica što je ustvari 12 mjeseci. Kada sam mu to odnio, rekao mi je da mi neće ni pokazati ono što je on zamislio već da napravim po svojoj ideji, iako mu nije bilo jasno što znače oni zraci. Tada sam mu rekao da su to dani u godini i da, kada mu netko dođe na ispovijed, neka mu za pokoru da da izbroji koliko ima zraka«.

Pri kraju ste radova na izradi novog oltara za katedralu. Hoće li se razlikovati mnogo od dosadašnjeg?

»Hoće, i to drastično. Kao prvo, dosadašnji je bio kameni, a ovaj će biti drveni iako s imitacijom mramora na drvetu, a bit će i rezbarije u pozlati. Prethodni je bio četvrtast, a ovaj će biti u secesijskom stilu, kao što je katedrala. Rezbareni, pozlačeni dijelovi na oltaru uklapat će se s unutarnjošću ukrasa, tj. činit će cjelinu s njom. Radove na oltaru privodimo kraju, a njegovo postavljanje u katedralu planirano je za Petrov, 29. lipnja«.

Ivana Petrekanić Sič

Stara škola novih boja

Na Bikovačkom putu, oko četiri kilometra od Aleksandrova, više od stotinu godina opstao je objekt škole iz prošlih vremena (građen vjerojatno 1906). Zgrada je ne samo sačuvana, nego je obnovljena i u kontinuitetu se uređuje i održava. Iako vremenom izmijenjene funkcije i različitih namjena (danas je to gospodarski objekt), ovu lokaciju Bikovčani i dalje prepoznaju i nazivaju po starom imenu – *Lamićeva škola*. Zgradu stare škole je 2003. godine preuzela tvrtka *System line*, koja se bavi opremom za farme, veterinu i suvremenim tehnologijama za mužu, i narednih godina je obnovila. Stara fotografija je iz dokumentacije ove tvrtke od prije desetak godina, prije započetog procesa adaptacije.

Prema podacima **Josipa Romića**, rođenog 1929. godine na Gabriću, bikovački atar je u vrijeme njegovog djetinjstva, a to je razdoblje prije Drugog svjetskog rata, imao pet školskih objekata, koji su nosili svoja službena imena, a u narodu su ih zvali: *Romićeva* (na Gabriću), *Kuckalova*, *Lamićeva*, *Puzićeva* i *Bikovačka škola* pored crkve. *Romićeva*, oko kilometar i pol udaljena od željezničke postaje na Gabriću, jedina je među nabrojanim objektima bila napravljena od naboja, a ostale zgrade su zidane ciglom, kao što je i *Lamićeva* (prepoznaje se na fotografijama). U tadašnjim salaškim šorovima danas se »čuje« tišina, a nekada je bilo živo. »Puno salaša – puno dice«, opisuju Romić vrijeme svoga djetinjstva.

Izbaviteljice DOLAZE

Početak ovog, trećeg tjedna lipnja ima višestruko i po svestu sudeći možda i sudbonosno značenje za staru Europu, za našu balkansku regiju i za našu Republiku Srbiju. No, počnimo redom: 19. ovog mjeseca Velika Britanija će i službeno započeti pregovore o istupanju iz EU. Britanska premijerka **Theresa May** će započeti realizaciju *Brexita*, za koji se vatreno zalagala. Sljedećeg dana Srbija će otvoriti još dva poglavlja k pristupanju u EU. Može se dogoditi da otprilike u isto vrijeme (za dvije-tri) godine Velika Britanija i službeno istupi, a naša zemlja će službeno biti članica EU. U ponedjeljak četiri članice Višegradskeg saveza: Češka, Mađarska, Poljska i Slovačka također započinju razgovore o tome kako dalje? Istovremeno će započeti i razgovore s državama Beneluxa (Belgija, Nizozemska, Luxemburg), što uopće nije slučajnost. Naime, državna zajednica Beneluxa je stvorena već početkom 1945. godine i njene članice, osim Njemačke, Francuske i Italije su osnivači »prve« EU. Moto Luksemburžana je: »želimo ostati ono što jesmo« i taj stav se poklapa sa stajalištima Višegradske četvorke, koja uporno odbija primiti migrante po sistemu kvota, bez obzira što je protiv njih troje pokrenut i disciplinski postupak od strane Vijeća EU. Naš novi predsjednik **Aleksandar Vučić** ima isti ili vrlo sličan stav kao spomenute države.

Sličnosti i razlike

Stara rimska izreka kaže: »sličan se sličnome raduje«, što ne podrazumijeva i apsolutnu istovjetnost. Po mom mišljenju, sada je aktualno postaviti pitanje: što je sličnost, a što je razlika između, npr. Velike Britanije i Srbije? Britanija je otočna država, okružena morem, Srbija je kopnena država bez izravne veze s toplim morem, što joj je bila (i ostala?) vjekovna težnja. Britanija trenutno opet ima odlučnu premijerku, a i očekivanja su da i Srbija ima svoju premijerku, jer je predsjednik Republike predložio kao mandatarku nove vlade **Anu Brnabić**. Mandatarka vjerojatno užurbano radi na programu nove-stare Vlade, a i aktivisti raznih partija vladajuće koalicije su se rastrčali da osiguraju, kako kažu, »stabilnu većinu«. Britanska premijerka Theresa May je iz istih razloga raspisala izvanredne parlamentarne izbore, ali se malo preračunala: umjesto stabilne većine ima vrlo nestabilnu većinu u Parlamentu, jer se morala udružiti sa zastupnicima Sjeverne Irske, pa se sada u zemlji Britaniji najveća polemika vodi oko »čvrstog, odnosno mekog *Brexita*«. Našoj mandatarki predsjednik je dao čvrste instrukcije: naprijed u EU, putom kojim sam ja krenuo. Nastavak Briselskog dogovora, koji je na neki način »naš *Brexit*« ili »razdruživanje«, prepušten je sadašnjem i vjerojatno budućem ministru inozemnih poslova. Moram konstatirati da bivši premijer Vlade i sadašnji predsjednik Republike ima smjelosti na odgovorne funkcije angažirati žene, što je za pohvalu. Samo da nabrojim najvažnije: predsjednica Skupštine **Maja Gojković**, jedno od najvažnijih ministarstava: za građevin-

 Neki se isključuju, neki se uključuju, bez gužve

stvo, promet i infrastrukturu vodi **Zorana Mihajlović**. Na »putu k EU« vodi nas ministrica bez portfelja **Jadranka Joksimović**, a na čelu Narodne banke već više godina je guvernerka, gospođa **Jorgovanka Tabaković**. Sadašnja mandatarka Vlade vodila je Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave.

Ta famozna »državna uprava«

U TV studijima neki »gosti emisije« stidljivo su pokušali kritizirati Anu Brnabić zbog kašnjenja novih zdravstvenih knjižica, jer je tu akciju vodilo upravo njeno ministarstvo. Malo da razmotrimo ovo temu, bar sa stajališta Subotice. Još prošle godine uredno sam, preko Mjesne zajednice, predao molbu za spomenuti dokument. Preko interneta sam provjerio je li kartica gotova. Po informacijama, ona je u kuverti adresirana na moje ime stigla u Suboticu. Danas, krajem lipnja, ja taj dokumnet još nisam dobio, jer navodno PIO u Subotici nema dovoljno kadrova da se kuverte rasporede po mjesnim zajednicama i ne zna se kada će imati. Znači, izgleda da riba ne smrdi uvijek od glave. Raspoređivanje partijskih kadrova ima i tu cijenu da na lokalnoj razini država baš ne funkcionira i pitanje je kada će? Znam da mladu mandatarku (rođena 1975. godine) čeka težak posao i uopće joj ne zavidim, jer znam da je put u pakao često popločan dobrim namjerama, i želim joj sve najljepše. Pade mi na pamet da ćemo na dan kada iz tiska bude izlazio ovaj broj *Hrvatske riječi* imati i »svečanu inauguraciju« novog predsjednika, a potom i izbor nove Vlade. Sve ide polako, po našim »balkanskim ritmovima«. A službeno: stiže i ljeto.

Kako komentirate zatvaranje ulica i vađenja drva za potrebe privatne gradnje?

U uređenim društvima ovo je nedopustivo

Ivan Hegediš,
Subotica

Nebitno je je li riječ o privatnoj gradnji ili ne. Da je bilo tko to uradio, ne bi bilo u redu. Prva asocijacija na ovo pitanje bila mi je gradnja Empire State Buildinga između dva svjetska rata, koji je od ruba objekta imao samo 2,5 metra gradilišnog prostora. To je bilo toliko da su kamioni mogli ući, istovariti materijal i otići. Dakle, to je pitanje organizacije gradnje. U slučaju Ulice Sándora Petőfija je čudno da se zauzme čak i kolnička traka, jer je prostor unutar parcele (bio) veliki i sigurno je da se gradnja mogla organizirati tako da se ne zaustavlja promet. Drugo je pitanje primjene propisa koji to određuju i tko to kontrolira. Zbog toga je pravi problem, ako izuzmemo poremećen automobilski pa čak i pješački promet, u tome kako će devastirane površine biti sanirane. Lako je izasfaltirati pločnik i kolnik, ali se ne mogu vratiti posječene gelegunje (koprivici). Dakle, ovako nešto se ne radi ni u jednoj uređenoj zemlji, jer je to tamo jednostavno nedopustivo. Odgovornost za to je ponajprije na građevinskoj inspekciji, iako je pitanje kakvu dozvolu investitor ima.

Z. R.

Perači novca napadaju Grad!

Ljubo Zajović,
Palić

To što je urađeno s tako važnom ulicom, važnom prometnicom, ne govori samo o nečijoj neodgovornosti i neregularnom zatvaranju zbog nečijih privatnih interesa i potreba, već i krajnjoj bahatosti koja bi se mogla tumačiti maltene s: »Eto, građani Subotice, možemo kako hoćemo i kako nam se prohtije, možemo svašta, čak i da vas pljujemo ako hoćemo jer nam se može i ne možete nam ništa!« Gola bahatost, sirova arogancija, sprdanje s propisima, ne samo prometnim. O posjećenim gelegunjama bi u normalnoj zemlji netko bio kazneno gonjen, ali mi smo daleko od normalnog i pristojnog društva. Blokiranje te ulice je i problem za naš posao; ne samo da nam komplicira relacije i hitriji prijevoz, već ga i poskupljuje zbog zaobilazanja te dionice. Sve to bi se moglo podvesti pod jedan prosti izraz – kaubojština! Ustvari, bilo bi čak i dobro da je to samo »kaubojština«; rekao bih da je sve to: i jadne gelegunje i divlje zatvaranje prometnice... napad na grad, na njegove davno postignute civilizacijske tekovine, da je to pokušaj njegovog srozavanja na nekakvu palanku iz južnih prostora ove zemlje; na relacije u kojima ti tzv. bizmismeni, razni perači novca sumnjivog porijekla najbolje egzistiraju. Ali, Subotica je nadživjela i gore od ovih sada. Ako je gorih i bilo...

Z. R.

Na čega to liči?

Árpád Kiss,
Bajmak

Svakako da je neugodno, jer je to veoma važna prometnica. Mislim da je bila zatvorena jako dugo, a vjerujem i da je to bilo nepotrebno. Općenito govoreći, kod nas su gradilišta veliki problem jer se gradnja često ne završava u predviđenom roku, a ulice zbog toga ostaju dugo zatvorene. Sjetimo se samo slučaja Kazališta, zatvorenih ulica, ograda u centru grada... Na čega to liči? I zgrada u Ulici Sándora Petőfija nalazi se u samom centru grada i takvim investitorima ne bi trebalo dopustiti da do u nedogled zatvaraju promet. Kao vozač zbog toga sam puno puta imao problema, jer sam u jednom smjeru odlazio, a vraćao se tako što sam morao ići na druge strane, nerijetko i na Beogradski put koji je i inače jako frekventan i gotovo uvijek zaglavljen. A razlog je jednostavan: kad promet ne funkcionira na jednom dijelu, onda se stvori problem i na drugom. Što se vađenja gelegunja tiče, to je zaista velika šteta. Na taj način ruži se i samo lice grada i, umjesto da se ulice ozelenjavaju, kod nas se radi upravo suprotno – drva se vade zbog nečije bahatosti i interesa. Tako nešto, naravno, ne podržavam.

Z. R.

Predstavljamo sponzore nagradne igre: **Jovan Rogić, strukovni terapeut**

Mogućnosti jedinstvene u Srbiji

Ambulanta za fizikalnu terapiju i medicinsku rehabilitaciju *Rehability* u ulici Lászla Szekeresa u Subotici postoji od 2008. godine, a s radom u Bačkoj Topoli je započela dvije godine prije. To je jedina zdravstvena ustanova tipa ambulante za rehabilitaciju u Subotici, počinje ovu zanimljivu priču vlasnik, strukovni terapeut **Jovan Rogić**. U ovoj ambulanti se mogu dobiti sve usluge potrebne za rehabilitaciju i fizikalnu terapiju kod raznih bolesti i stanja. Klijenti u ambulantu dolaze nakon pregleda liječnika koji odredi potrebu fizikalne terapije ili rehabilitacije. Kada pacijenti dođu samostalno, nakon konzultacija se vidi o kakvim je tegobama i problemima riječ, odrede se vježbe ili terapije ili se pak pacijenti upute liječniku na pretrage. *Rehability* ima vrlo dobru suradnju s mnogim liječnicima, nerijetko i s onima izvan Subotice. U ovoj ambulanti privatne fizioterapeutske prakse provode se programi liječenja kod bola u leđima, bola u vratu, kod reumatizma, rade se vježbe kod različitih stanja, na primjer nakon moždanih udara. Također se obavljaju tretmani kod iskrivljene kralježnice, skolioza kod djece. Značajan dio rada ove privatne prakse odnosi se na rad sa sportašima, te ona dobro surađuje sa sportskim klubovima, ali i s individualnim sportašima.

Jedinstveni aparati u Srbiji

Kako objašnjava Jovan Rogić, *Rehability* je jedna od najsuvremenije opremljenih ambulanti u Srbiji. Posjeduje jedinstvene aparate za liječenje pacijenata, a jedno od njih je indiba. Indiba je aparat koji koristi frekventne struje u liječenju mnogih bolesti poput bola u vratu, kod određenih stanja cervikobrahije, kod diskus hernije, kod problema s lumbalnim sindromom, kod padova nakon sportskih ozljeda. Indiba se koristi za liječenje sportskih ozljeda u vrhunskom sportu, pa su tako *Nike sportaši* na Olimpijskim igrama u Riju zbrinjavani ovim aparatom.

»U Srbiji trenutno ima tri ovakva aparata, ja sam ga uzeo prije dvije godine i mogu reći da posjedujem veliko iskustvo u radu s novim tehnologijama i s vrhunskim sportašima«, kaže Rogić.

Rehability ambulanta je prva u Srbiji imala vrhunski aparat za magnetnu terapiju *salus talent* s kojim se može djelovati kod bolesti kukova, koljena, stopala, također kod problema s leđima i vratom, to jest problema s diskusima, kod sportskih ozljeda. Tretman ovim aparatom se primjenjuje i u ginekologiji, urologiji, sportskoj medicini, reumatologiji, neurologiji, ortopediji i traumatologiji. Nadalje, ambulanta raspolaže i aparatom za terapiju

udarnim valom, *shockwave*. Ova terapija je primjenjiva kod petnog trna, problema s ahilovom tetivom, bolom u koljenu, problema s čvorovima u mišićima, s teniskim, golferskim laktom, ramenim pojasom. *Rehability* je vlasnik čak 4 *shockwave* aparata.

»Osim ovih, posjedujemo i aparate za klasičnu fizikalnu terapiju, laser, ultrazvuk, razne vrste struja, aparat za trakciju, za dekompresiju kičmenog stupa koji radi na sistemu razvlačenja segmenata i na taj način olakšava probleme kod bola u leđima. Imamo aparat za limfnu drenažu kod osoba koje imaju problema s otocima nogu, s početnom fazom šećerne bolesti, s venskim sindromom, s naticanjem nogu i ruku, a njim se provodi i anticelulit terapija«, kaže Rogić.

Sve na jednom mjestu

Ponuda ovako raznolikih vrsta tretmana upotpunjena je dvoranom za vježbanje gdje se kod klijenata nakon moždanih udara radi na vraćanju oštećenih funkcija, rade se vježbe kod djece s krivom kralježnicom, skoliozom, kifozom, vrši se korekcija posture kroz korektivnu gimnastiku. U ambulanti se mogu dobiti i savjeti kako izbjeći određene probleme, a vrši se i nekoliko vrsta masaža, sportska, relaks, segmentna masaža. Osim svih vrsta fizikalne terapije i masaže, u *Rehabilityju* se obavlja i manualna terapija vratne kralježnice, torakalnog dijela. Osim ovih, aktivnih vježbi, s klijentima koji ne mogu sami, rade se potpomognute ili pasivne vježbe. Na taj način je ova ambulanta zaokružila i upotpunila cijeli sustav koji pokrivaju rehabilitacija i fizioterapija. Uz sve to, u *Rehabilityju* nema čekanja, iako su zaposlene samo dvije osobe. Cijene tretmana se kreću ovisno o broju, vrsti terapije i vrsti aparata, ali što je neki tretman skuplji, zbog učinkovitosti zahtijeva manje dolazaka. Gotovo je nemoguće nabrojiti sve vrste tegoba koje se u *Rehabilityju* rješavaju učinkovito i brzo, a osim na adresi ambulante, informacije se mogu dobiti i na njejoj mrežnoj i facebook stranici.

Nela Skenderović

Sačuvati i učiniti dostupnim

Zahvaljujući suradnji ICARUS-a i ZKVH-a Hrvati u Vojvodini (Srbiji) dobili su dvije topoteke besplatno * Topoteke će predstaviti Banat i Tavankut

Seminar na temu *Topoteka – zavičajna baština* organizirao je 15. i 16. lipnja u Tavankutu Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Međunarodnim centrom za arhivska istraživanja ICARUS i ICARUS Hrvatska. Vodila ga je arhivska savjetnica dr. sc. **Vlatka Lemić** iz Hrvatskog državnog arhiva, potpredsjednica Međunarodnog centra za arhivistička istraživanja ICARUS i mreže ICARUS Hrvatska.

Opisivanje, predstavljanje i pretraživanje

Dr. sc. Lemić predstavila je treću, najnoviju digitalnu platformu ICARUSA, Topoteku, koja na jednostavan način omogućuje digitalizaciju i objavljivanje raznovrsnih povijesnih izvora i korištenje interaktivnih IT alata za njihovo opisivanje, predstavljanje i pretraživanje.

»Digitalne platforme koje je ICARUS razvio služe tome da se arhivski izvori, fotografije, dokumenti i svi drugi materijali koje ljudi prikupe obrađuju na međunarodnim standardima i objavljuju. Na taj način su dostupni za korištenje preko interneta, otvoreni su za javnost, a isto tako putem svih tih digitalnih platformi to se gradivo objavljuje u europskoj digitalnoj platformi *Europeani*. Na taj način gradimo zajedno našu europsku baštinu i povijest«, rekla je Lemić uz objašnjenje kakve sve mogućnosti Topoteka nudi: »Preko ovih platformi koje radi stručna i znanstvena zajednica nudi se mogućnost svim ljudima da građu koju su skupili i istražili učine dostupnom i ostave ju negdje trajno zapisano. Ovo je njihova mogućnost. Gotov program treba se samo registrirati i krenuti raditi.«

Prve topoteke u Srbiji

Digitalna platforma Topoteke projekt je ICARUSA od prošle godine. Do sada se Topoteci pridružilo 12 europskih država, uključujući i Hrvatsku koja je za sada objavila jednu topoteku – Vukovar. Održavanje jedne topoteke, u koju se može pohraniti neograničen broj dokumenata, na godinu dana staje 300 eura, a zahvaljujući suradnji ICARUS-a i ZKVH-a Hrvati u Vojvodini (Srbiji) dobili su dvije topoteke besplatno, što će ujedno biti i prve dvije topoteke iz Srbije. Kako nam kaže stručna suradnica za kulturne projekte i programe ZKVH-a **Katarina Čeliković**, topoteke će predstaviti Banat i Tavankut.

»Za topoteku *Banat* nositelj aktivnosti će biti **Dalibor Mergel**, po struci diplomirani etnolog, a za *Tavankut* povjesničarka **Ljubica Vuković-Dulić**. No, ovo je tek početak, nadamo se većoj zainteresiranosti na kojoj ćemo nastaviti raditi. U želji da se dio povijesno-kulturnog gradiva, koje čuvaju pojedinci, udruge, institucije, predstavi ne samo lokalnoj nego i svjetskoj javnosti, pristupili smo stvaranju topoteka – digitalne platforme koja na suvremen način omogućava čuvanje i stručno predstavljanje mjesnog gradiva«, rekla je Čeliković i istaknula da ZKVH u ovu aktivnost ulazi svjestan važnosti dostupnosti privatnih arhiva, sa željom povezivanja udruga, institucija i pojedinaca u čuvanju, ali i aktivnom uključivanju u promidžbu svoje lokalne povijesne i kulturne baštine.

U predavanjima su polaznicima pokazane postojeće topoteke i lokalni arhivi dostupni online, te im je objašnjeno kako mogu napraviti vlastiti arhiv uz podršku baštinskih ustanova i stručnjaka.

»U arhivu se može pronaći ogromno obilje građe za sve društvene pojave i procese. Prema tome, imamo mnoštvo materijala, samo treba tražiti. U prvom redu to su nekakve stare karte i mape«, rekao je direktor Povijesnog arhiva u Subotici **Stevan Mačković**.

Suradnja ZKVH-a s ICARUS-om Hrvatska započela je prošle godine, a kako navodi Čeliković, uspješno je nastavljena i ove.

»Sudjelovali smo s više predavača na trećim danima ICARUS-a u Vukovaru i sada u arhivskom seminaru, koji je vodila njegova predsjednica. Upravo zahvaljujući njezinoj ogromnoj energiji i entuzijazmu, empatiji prema Hrvatima u Vojvodini, nastavljamo kvalitetnu suradnju i rad na edukaciji i podizanju stručnih kapaciteta hrvatske zajednice u arhivistici«, rekla je Čeliković.

Na seminaru je sudjelovalo 20-ak polaznika iz Subotice i okoline, Sombora, Banata i Srijema.

J. Dulić Bako

Znanstveni kolokvij ZKVH-a

Proces protiv Ivana Malog iz Čavolja

Predavač Nimčević je naglasio da su prezimena koja se spominju u procesu, Mali i Mamužić, prezimena bunjevačkih Hrvata, koji su, kako je rekao, u XVIII. stoljeću predstavljali većinski narod u Subotici

Kao prilog u proučavanju povijesti kaznenog prava i muško-ženskih odnosa u Subotici predstavljena je na XLIX. znanstvenom kolokviju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata tema *Proces protiv Ivana Malog iz Čavolja (1749.)*. Kolokvij je održan u ponedjeljak, 19. lipnja, u prostorijama Zavoda, a predavač je bio povjesničar **Vladimir Nimčević** iz Bajmaka.

Ugarska zakonska odredba

Predavanje se temeljilo na autorovom istraživačkom radu što ga je obavio u Povijesnom arhivu u Subotici. Među arhivskom građom Nimčević je pronašao proces napisan na latinskom jeziku koji je Magistrat kraljevsko privilegirano komorsko trgovište Szent Márie (Subotice) poveo 1749. godine protiv osamnaestogodišnjeg delinkventa **Ivana Malog** iz Čavolja (danas u Mađarskoj) optuženog za defloraciju desetogodišnje **Magdalene Mamužić** iz Žednika.

Kako je Nimčević rekao, kazneni predmet protiv Ivana Malog je prije svega ilustrativni primjer koji pokazuje u kojim slučajevima je Magistrat grada Szent Mária koristio pravo mača i tko je o tome odlučivao. Koliko je publicitet imao proces, svjedoči okolnost da su mu nazočili visoki dužnosnici Bačke županije: plemečki sudac i njegov pomoćnik i fiskalni prokurator.

»U skladu s ugarskom zakonskom odredbom koja predviđa kazne za izvršitelje ovog kaznenog djela Malom je izrečena smrtna kazna. Taj proces pokazuje dobro tko je bio glavni u pravno-političkom sustavu. Mi imamo dojam da su to bile institucije lokalne samouprave, ali ovaj slučaj dobro pokazuje da nije to slučaj, nego da su ljudi sa strane, vrhovni suci iz županije, bili ti koji su odlučivali je li netko kriv ili nije. Fiskalni prokurator, od-

nosno javni tužitelj koji je presudio smrt Malom nije bio iz Subotice«, rekao je Nimčević i dodao da je važno u ovom kontekstu promatrati i odnos između županije kao administrativne jedinice i grada kao jedinice lokalne samouprave jer, kako je rekao, ljudi misle da je Subotica u prošlosti imala vrlo široka ovlaštenja, a zapravo to nije slučaj.

Integriranost Hrvata

Predavač je rekao da je ovim radom htio predstaviti i drugu, manje poznatu stranu povijesti, ali i potaknuti interes za temu koja je prilično zastupljena u historiografijama naroda zapadne i centralne Europe – seksualnost seljaka u XVIII. stoljeću.

Nimčević je naglasio da su prezimena koja se spominju u procesu, Mali i Mamužić, prezimena bunjevačkih Hrvata, koji su, kako je rekao, u XVIII. stoljeću predstavljali većinski narod u Subotici. »Hrvati su 1749. godine činili dvije trećine stanovništva Subotice, dok su Srbi bili jedna trećina stanovništva«, rekao je on i istaknuo da se povijesti Bunjevaca ne može pristupiti cjelovito ukoliko se ne obuhvati i ovaj kazneno pravni aspekt jer on najbolje pokazuje koliko su oni bili integrirani u ugarsko društvo i u pravno-politički sustav.

Iako je Nimčević temi prišao na povijesno-pravni način, istaknuo je da je ona interdisciplinarna te da otvara brojna teološka, sociološka i druga pitanja.

Autor će rad objaviti u časopisu Povijesnog arhiva Subotice *Ex Pannonia*, a najavio je i nastavak istraživanja kaznenog prava u povijesti Grada Subotice, s posebnim osvrtom na slučajeve koji su imali smrtni ishod.

J. Dulić Bako

Alena i Zlatko Raič, povrtlari iz Nenadića

Uporni, vrijedni i složni

Prije nekoliko tjedana pisali smo na stranicama *Hrvatske riječi* o tome kako poljoprivrednici, žele li ostvariti veću zaradu na svojim njivama, moraju mijenjati sjetvenu strukturu i okrenuti se profitabilnijoj proizvodnji. Još prije 16 godina to su shvatili **Alena i Zlatko Raič** iz Nenadića. Krenuli su zato u povrtlarsku proizvodnju prvo na otvorenom, a vođeni vlastitim iskustvom, tijekom godina preorijentali su se na proizvodnju u plastenicima. Bez bankarskih kredita, bespovratnih poticaja, fondova, polako korak po korak osvajali su tržište, učili na vlastitim pogreškama i poslije 16 godina kažu da su oni jedna zadovoljna i sretna obitelj. Ove godine čak je 18 plastenika u kojima Alena i Zlatko uz pomoć kćeri **Helene** i sina **Valentina** proizvode jagode, dinje, lubenice i papriku. Donosimo vam njihovu priču.

Od malog jagodnjaka...

Alena je, kao i Zlatko, iz Nenadića. Kažu, odrastali su zajedno i prije no što su se odlučili za bračnu zajednicu dobro su se poznavali. A zajednički život i stvaranje obitelji značio je i stvaranje uvjeta za život obitelji. Počeli su s klasičnom ratarskom proizvodnjom, ali su vrlo brzo vidjeli da tu velike zarade nema. Probali su zato s malom proizvodnjom jagoda na otvorenom.

»Trebalo nam je nekoliko godina da proširimo tu parcelu, a u međuvremenu smo osim jagoda proizvodili i dinje i lubenice. Postupno, tijekom godina širili smo se bez pozajmica i kredita, ali nije bilo lako, jer su nam štete pravili mraz, vjetar, tuča. I praktički naš uloženi trud i novac bili su bačeni u vjetar. Zato smo se polako preorijentali na proizvodnju u plastenicima, umjesto povrtlarstva na otvorenom«, priča Alena.

Na priču se nadovezuje suprug Zlatko i potvrđuje da na početku skoro da nisu imali nikakvog iskustva u ovoj vrsti proizvodnje.

»Probali smo, eksperimentirali, bilo je dana kada smo bili potpuno obeshrabreni, ali nismo odustajali«, kaže Zlatko.

Složni su ovi mladi, poduzimljivi povrtlari da se radi puno i na njivi se provode sati i dani, ali usprkos tome oni su jedna zadovoljna obitelj koja ustaje i liježe s osmijehom, pa makar to zbog posla koji ne može čekati bilo i u četiri sata ujutru.

»Sin Valentim ima 15 godina i on je ili prije ili poslije škole na njivi. Kći Helena je s radnicima pri svakoj sadnji, bez obzira što ima tek 11 godina. Naša djeca su savjesna, spremna pomoći u svakom poslu. Prošli su s nama i godine kada je tuča bukvalno sve savnila

sa zemljom, ali i one dobre kada smo bili zadovoljni i prinosom i kvalitetom«, kaže Alena.

A u ovom poslu predaha nema, ili točnije: ima ga samo od Božića do Valentinova.

... do značajne plastičke proizvodnje

Sezona, ili točnije: pripreme za novu proizvodnju počinju još tijekom kasne jeseni kada se pripremaju plastenici za jagode, a već u veljači jagodnjaci se pokrivaju najlonom i priprema se nova proizvodnja. Prvi rod stiže polovicom travnja, i to jagode koje nisu tretirane nikakvom kemijom. Jagoda ima do polovice svibnja, a onda se čeka naredni urod, a to su dinje i lubenice. Prodaja dinja počet će za desetak dana. Zatim stižu lubenice, pa paprika i tako do kraja listopada. Za ovakvu proizvodnju potrebno je i stalno zalijevanje, pa je na njivama, osim plastenika, izbušeno čak pet bunara. A sve što proizvedu od proljeća do kasne jeseni Alena i Zlatko prodaju na somborskoj tržnici. Imaju svoje stalne kupce čije su povjerenje zadobili tijekom godina.

»Toliko se dobro poznajemo da se jedni drugima obrađujemo pri svakom susretu, prepoznavamo se na ulici, znamo već i njihove obitelji. O nekim novim načinima prodaje za sada ne razmišljamo, jer mnogi proizvođači su bili izigrani, prevareni, oštećeni prilikom suradnje s nekim marketima ili trgovinama. Često u velikim tržnim

■ Zlatko i Alena Raič

Tjedan u Bačkoj

Migranti oko nas

(drugi dio)

Pisala sam u prošlom broju *Hrvatske riječi* o migrantima. Tu oko nas. U Somboru. Pisala sam o svojim pomiješanim osjećajima između empatije i straha. Empatije za obitelji koje su na put dug tisuće kilometara krenule samo da bi svojoj djeci omogućile život daleko od rata. I s druge strane, straha od grupa mladih, jakih, zdravih momaka koji su Sombor osvojili, malte ne, kao da je to njihov grad od pamtivijeka. I dok je taj broj *Hrvatske riječi* još bio u tisku, dogodio se prosvjed građana iz dijela Sombora najbližeg prihvatnom centru. Pokazalo se tako da taj osjećaj straha zbog migranata dijele i drugi. (Ma koliko to naša službena migrantska politika izbjegavala da vidi i čuje.) Pokazalo se, ili preciznije rečeno – čulo, da taj strah nije bezrazložan i da su se ljudi na prosvjed odlučili, nemoćni da se na drugi način izbore s bahatim mladićima. Čaša se prelila nakon napada grupe migranata, na sreću samo verbalnog, na jednu sedamnaestogodišnju djevojku. I nije to bio jedini problem koji su mještani Šikare imali sa, silom prilika, svojim novim susjedima. Kažu, djecu na igralište u Šikari više ne puštaju, jer su ga zaposjeli migranti, kažu još da na ulici ispred kuća sjede i galame, da ulaze u dvorišta i bez pitanja, pa čak i javljanja domaćinima uzimaju što im treba... U svemu tome živjeli su Šikarčani dva mjeseca, pisali peticiju, ali se nešto uradilo tek kada su izašli na prosvjede. Obećano je ekspresno rješavanje njihovog problema. A to ekspresno rješavanje (vidjelo se samo dan-dva kasnije) značilo je raseljavanje problematičnih migranata. Natrag u Preševo. Obećali su to u loklanjoj vlasti, a čini se i sami (bez Komesarijata za izbjeglice) proveli u djelo i doslovno preko noći spakirali u autobuse i put Preševa otpremili dvjestotinjak mladića uglavnom iz Afganistana i Pakistana. Kako će na taj potez gledati (ili već gledaju) oni iz Komesarijata, možda će se znati još dok ovaj tekst bude u tisku.

No, ipak nešto se dogodilo. Somborci su se oslobodili svojih problematičnih susjeda. I ma koliko to sada netko osuđivao, treba razumjeti i te ljude. Odjednom je njihov svakidašnji život u jednom mirnom dijelu Sombora postao sasvim drugačiji. Drugačiji zbog tamo nekog rata s kojim nitko od njih nema nikakvih dodirnih točaka. Na stranu to što bi se valjda trebalo podrazumijevati da oni koji dođu poštivaju svoje domaćine. Njihovo vlasništvo, navike, običaje i da se uklope u to.

centrima kupce privuku akcijske cijene voća i povrća, ali oni koji kupuju nisu svjesni da je zbog toga neki seljak oštećen ili neisplaćen», objašnjava Alena.

Precizno prave popis svih troškova, s jedne, i zarade s druge strane, i ta računica jasno pokazuje da je ovakva proizvodnje višestruko isplativija od klasičnog ratarenja. A što se tiče ulaganja, ovisi o kulturi. Zlatko je godinama isprobavao nove sorte, eksperimentirao kako bi u svoju proizvodnju uveli ono što je najbolje. Tako je kod dinja, lubenica i paprika. U proizvodnji jagoda drže stare domaće sorte s kojima su počeli još prvih godina povrtlarenja.

»Rodi ona upola manje od ovih današnjih sorti, traži tri puta više ulaganja i posla. Ali od te sorte ne odustajemo, jer su naše mušterije zadovoljne. Nije nama cilj jurnjava za profitom, po svaku cijenu, pa i na štetu kvalitete«, kaže Alena.

Na naš upit jesu li razmišljali o narednom koraku, odnosno preradi, odgovara da sve što proizvedu prodaju i da nema viškova koje bi mogli prerađivati.

»Zabluda je da se u plastenicima koristi više kemije nego u proizvodnji na otvorenom. Biljka je u plastenicima izložena manjim stresovima, nema štetnika, pa samim tim treba i manje zaštitnih sredstava. Često čujemo kako je povrće iz plastenika bez ikakvog okusa. Nije to do toga što je raslo u plasteniku, već zato što se bere zeleno. Recimo, rajčica se zbog transporta, zbog toga što danima stoji na *kvantašu*, pa na tržnicama, prije no što stigne do kupca, bere zelena i naravno da onda nema nikakav okus«, kaže Alena.

A na priču se nadovezuje Zlatko koji naglašava da bit proizvodnje u plastenicima nije samo rana proizvodnja već proizvodnja u zaštićenim uvjetima koja će omogućiti dobar i urod i kvalitetu.

Na kraju smo ih pitali gdje sebe vide za desetak godina. Zlatko će samo kratko reći da tako dugo ne planira, a Alena ima konkretnu želju – da oni malo više odmaraju i putuju, dok djeca polako preuzimaju njihov posao.

Z. Vasiljević

Z. V.

Uvijek može VIŠE

Po broju davatelja krvi Srbija se svrstava među srednje razvijene zemlje. Na 100 stanovnika Institut za transfuziju krvi Beograd prikupi 3,39 jedinica krvi. Ono što je pozitivno to je da posljednjih godina raste broj davanja i dobrovoljnih davatelja krvi. Dnevne potrebe u zemlji iznose oko 1.000 jedinica krvi, s tim što su u Beogradu potrebe ogromne i iznose čak od 350 do 400 jedinica. I pored većeg broja davatelja krvi proteklih godina, njihov prosječan broj u Srbiji iznosi 3,5 posto u odnosu na ukupan broj stanovnika, što je i dalje manje od svjetskog prosjeka od 4,5 posto.

Međutim, navedeni prosjek ovisi ne samo o odzivu ljudi nego i potrebama i složenosti operacija i medicinskih intervencija, a različit je od sredine do sredine. Brojnim aktivnostima, u duhu solidarnosti i humanosti, Crveni križ je u razdoblju od 8. do 15. svibnja obilježio Tjedan Crvenog križa, svjetski dan ove organizacije. Između ostalih aktivnosti, i u gradovima u Srijemu organizirane su brojne akcije dobrovoljnog davanja krvi i tom prigodom uručene su zahvalnice onima koji su više desetaka puta do sada pokazali svoju humanost na djelu. Istraživali smo koliko su Srijemci humani i jesu li spremni pomoći u situacijama kada njihova gesta može nekome spasiti život. Također, došli smo i do odgovora na pitanja zbog čega je zdravo dati krv, kao i kakav je čovjekov osjećaj u momentu kada učini dobro djelo.

Prevladavanje problema

A upravo sedam osnovnih principa čine suštinu Crvenog križa. Oni su usvojeni na 20. Međunarodnoj konvenciji u Ženevi 1965. godine i njih čine humanost, nepristranost, neutralnost, nezavisnost, dobrovoljnost, jedinstvo i univerzalnost. S obzirom na to da sva društva u njemu imaju jednak status, pomažu se i dijele jednaka prava.

»Na teritoriju Općine Šid mi godišnje organiziramo 23 akcije dobrovoljnih davanja krvi. Od toga su 10 gradskih, namijenjene za Šid, dok su ostale namijenjene za sela. Već tri godine zaredom u veljači se organiziraju akcije i u prostorijama kompanije *Victoria-oil*, u organizaciji njihovog sindikata. Na akcijama je odziv uglavnom dobar i Šid ima preko 1.000 aktivnih davatelja krvi.

Posljednjih godina se u Hrvatskoj prikupi oko 160.000 doza krvi godišnje, što je 3,5 davanja na sto stanovnika. Oko 15 posto dobrovoljnih davatelja su žene, 85 posto muškarci, a 11 posto su osobe koje prvi put daruju krv. Rezultati prikupljanja krvi nisu jednakomjerni u svim područjima Hrvatske, jer na davanje krvi utječu mnogi čimbenici: demografski, gospodarstveni, kulturološki, tradicionalni i sl. Kako bi se zadovoljile potrebe za krvi i krvnim pripravcima, u Hrvatskoj je izgrađen sustav usklađenog davanja putem Hrvatskog Crvenog križa koji omogućava pokrivanje potreba na području cijele države.

Akcija dobrovoljnog davanja krvi u Šidu

Tjedan u Srijemu

Gradilište

Općini Šid odobrena su sredstva u visini 19 milijuna dinara na natječaju Ministarstva kulture i informiranja *Gradovi u fokusu 2017*, za projekt *Sačuvajmo kulturu Šida*. Također, za projekt *Svjetlosti carskoga grada*, Gradu Srijemska Mitrovica, odobreno je 24 milijuna dinara. Odlukom natječajne komisije podržano je deset projekata i isto toliko gradova i općina u ukupnom iznosu od 140.200.000 dinara. Kada je riječ o Srijemu, Srijemska Mitrovica i Šid su jedina dva grada kojima su odobrena sredstva. Na ovogodišnjem natječaju prijavljeno je 58 projekata, što predstavlja dvostruko više u odnosu na prošlu godinu kada ih je bilo 28. Kao novinu u ovoj godini iz Ministarstva navode i znatno povećan broj namjenskih timova za planiranje i realiziranje projekata, a u najvećem broju prijava uredi za lokalno-ekonomski razvoj, postali su nezaobilazni činitelj. Među ostalim, oni navode zabrinjavajuću činjenicu da lokalne samouprave međusobno jako malo ili uopće ne surađuju, odnosno da se više surađuje s regijom i ostatkom svijeta nego između sebe. Također, pokazala se potreba da ubuduće jedinice lokalne samouprave zajednički nastupaju, pa iz Ministarstva poručuju da će ubuduće razmotriti i tu opciju. A kako će sredstva, kada je riječ o šidskoj općini, biti iskorištena, na jednoj od konferencija za medije objašnjenje je dao čelni čovjek ove općine **Predrag Vuković**. Dvorana Kulturno-obrazovnog centra u Šidu uskoro će dobiti sasvim novi izgled, jer će se dobivenim novcem kompletno izmijeniti njen izgled: bit će promijenjena sjedala, (bit će) izgrađena nova bina i stvoreni odgovarajući uvjeti za održavanje svih kulturnih manifestacija u tom objektu. Inače, ova kulturna ustanova mjesto je u kojem se odvijaju kulturni programi, kazališne predstave, likovne izložbe, a uskoro će postati, prema riječima čelnih ljudi, još ljepši kutak za obogaćivanje kulturne ponude grada. Prema najavama, Šid bi uskoro trebao postati pravo »gradilište«, jer, kako je Vuković istaknuo, ovoliki iznos sredstava Općina Šid nije dobila u posljednjih 30 godina. Prema njegovim riječima, osim zgrade Kulturno-obrazovnog centra, uskoro počinju radovi na infrastrukturnom opremanju industrijske zone koju financira Vlada Vojvodine, kompletna adaptacija Osnovne škole *Sremski front* u Šidu, izgradnja kružnog toka, adaptacija Sportske dvorane... Kako je istaknuo na kraju, Šid se konačno počinje razvijati i kako kaže Vuković, oduvijek je ovaj grad imao dobre projekte ali nije imao snažnu podršku. Odobravanjem sredstava za nekoliko važnih projekata Vlada Srbije stavila je akcent na Šid i ravnomjeran razvoj Srbije. Hoće li to značiti bolji život građana u ovom dijelu Srijema, ostaje da se vidi.

S. D.

Akcije su posjećene baš onoliko koliko i treba, posebno kada su im prethodili apeli u situacijama kada je hitno potrebna neka rjeđa krvna grupa. Tada se preko društvenih mreža, preko službene stranice Crvenog križa Šid pozivaju davatelji i u veoma kratkom roku uspijemo osigurati krv. Naši sugrađani su čak i više nego spremni pomoći. Neophodne jedinice krvi se zatim potrebnom brzinom distribuiraju onima kojima je ona u tom momentu najpotrebnija», navodi tajnica Crvenog križa Šid **Dušica Poletan**.

Praksa proteklih godina pokazuje, kada je u pitanju Centar za transfuziju krvi u Srijemskoj Mitrovici, da gotovo uvijek krv čeka pacijenta, a ne obrnuto:

»Za vrijeme ljetnih mjeseci, u vrijeme godišnjih odmora i većeg broja prometnih nesreća, problem nedostatka krvi se uglavnom prevladava. To možemo zahvaliti dobroj organizaciji, a i naši građani redovno prate naše aktivnosti i pozive, vjeruju nam i uvijek se rado odazivaju«, kaže sugovornica.

Mladi, sve češći davatelji

Osim redovitih davatelja, čiji se broj proteklih godina povećao, sve veća zainteresiranost je i kod mladih ljudi:

»To možemo zahvaliti prije svega predavanjima koje organiziramo u srednjim školama na temu dobrovoljnog davanja krvi, koja imaju cilj motivirati učenika da postanu dobrovoljni davatelji. Neposredno poslije predavanja, učenici imaju priliku doći u prostorije Crvenog križa i pokazati humanost na djelu. Osim toga, davanje dragocjene tekućine ima i druge pozitivne strane: prije davanja krvi, davateljima se pruža prilika da prekontroliraju svoje zdravlje, provjere svoj hemoglobin, izmjere tlak, kao i ostale parametre. Uvjet je da samo zdrava osoba može biti dobrovoljni davatelj. Nikako oni koji u danom momentu primaju određenu terapiju, cjepiva, injekcije ili boluju od anemije i drugih nasljednih bolesti krvi«, objašnjava Dušica Poletan.

O tome je li u današnje vrijeme teško motivirati građane da postanu dio obitelji dobrovoljnih davatelja krvi, ona kaže:

»U suštini nije teško. Ja sam posebno ponosna na naše sugrađane, napose u onim akcijama kada je potrebo hitno da se da krv. Tada se vrlo lako organiziramo kako bismo odradili svoju humanitarnu misiju.«

Ilija Stojaković iz Šida do sada je 30 puta dao krv:

»U Crvenom križu sam služio civilni vojni rok. S obzirom na to da su mi i otac i brat dobrovoljni davatelji, bilo je logično da i ja nastavim to raditi. I nakon služenja vojnog roka nastavio sam se odazivati svim akcijama. Motiv je bio uvijek isti: želja da pomognem drugome. Sretan sam i zadovoljan što mogu pomoći nekome i samim tim učiniti dobro djelo. Drugo što mene motivira je to što je na akcijama uvijek dobra atmosfera, pozitivna energija koja nam u današnje vrijeme mnogo nedostaje. I pored toga što broj davatelja raste, mislim da uvijek može više. Smatram da treba još više poticati ljude i dovoditi i druge da to čine. Nije samo važno da jedan čovjek dođe i da krv, nego i da dovede određeni broj drugih ljudi, svojih poznanika, rođaka, koji će dalje širiti tu pozitivnu energiju u smislu pomoći u davanju krvi.«

A osim nemjerljivog osjećaja da ste nekome svojim humanim činom spasili život i da se zbog toga osjećate psihički dobro, medicinski stručnjaci ističu da se davanjem krvi smanjuje rizik od raka i od hemokromatoze, oštećenja jetre i pankreasa. Osim toga, prirodno se stimulira proizvodnja novih krvnih ćelija, što sve govori u prilog tome da darivanjem krvi živimo zdravije i sretnije.

S. Darabašić

Foto reportaža

Ekipa HRT-a u Subotici započela snimanje dokumentarca o **Dužijanci**

Život slikan slamom

Serijal o žetvenim običajima bunjevačkih Hrvata bit će sniman u ukupno četiri termina (od lipnja do kolovoza), a prikazat će značaj Dužijance od 1911. do današnjih dana

Sada je to već zaista pravi serijal o serijalima vezanim za običaje i život bunjevačkih Hrvata u Vojvodini. Naime, nakon što je u svibnju bila »izvidjeti teren«, ekipa Hrvatske televizije prošloga je tjedna u Subotici započela snimanje dokumentarnog filma o **Dužijanci**, čiji su autori i ovoga puta urednik emisija pučke i predajne kulture na HRT-u **Aleksej Gotthardi Pavlovsky** (koscenarist i urednik) i »tavankutski Zagrepčanin« (može i obratno) **Branko Ištvančić** (redatelj).

Upoznavanje s poviješću...

Pavlovsky, koji polako zaranja sve dublje u svakodnevicu ovdašnjeg življa, za *Hrvatsku riječ* kaže kako o **Dužijanci** ranije nije znao mnogo, te da mu je Ištvančić i ovoga puta bio od ključnog značaja da se opredijele za snimanje jednog od najstarijih očuvanih običaja na ovim prostorima.

Početni kadrovi prošloga tjedna snimljeni su sa sugovornicima koji na utemeljen način mogu govoriti o početku organizirane proslave **Dužijance** (1911. u subotičkoj crkvi Svetog Roka), sa sudionicima »povijesne« svetkovine proslave završetka žetvenih radova 1968. i one »na pravi način obnovljene« 1993. Za te

su potrebe već snimljeni razgovori s predsjednikom Udruge bunjevačkih Hrvata **Dužijanca** vlč. **Andrijom Anišićem**, msgr. **Stjepanom Beretićem**, bivšim i sadašnjim predsjednikom Organizacijskog odbora **Dužijance** **Lazom Vojnićem Hajdukom** i **Marinkom Piukovićem**, zacijelo najboljim poznavateljem običaja bunjevačkih Hrvata **Alozijem Stantićem**, prvim bandašem 1968. **Grgom Kujundžićem**, a glavni povod prošlotjednog snimanja bila je svetkovina Brašančeva (Tijelova) kada je u katedralnoj crkvi svete Terezije Avilske predstavljen ovogodišnji bandaški par **Luka Gabrić** i **Ana Ivanković Radak**.

I predstavljanje današnjice

Ipak, Pavlovsky kaže kako će većina razgovora i priloga za budući dokumentarac od više epizoda (najvjerojatnije tri) biti snimljeno u srpnju i kolovozu. Tako će ekipa Hrvatske televizije u Subotici i njezinoj okolici prvo (ponovno) boraviti od 7. do 12. idućeg mjeseca kako bi na Đurđinu snimila **Takmičenje risara**, i u okviru te manifestacije obavila razgovor s mnogostrukim pobjednika ovog natjecanja **Stipanom Kujundžićem**, ali i s dr. **Andrijom Kopilovićem**, koji je također dao nemjerljiv doprinos

u očuvanju i održavanju suvremene *Dužijance*. U tom terminu (9. srpnja), kaže sugovornik, u Žedniku će biti održana i seoska *Dužijanica*, što će kamere HRT-a također zabilježiti.

Za potrebe snimanja seoske *Dužijance* u Tavankutu HRT će u Subotici boraviti i od 22. do 24. srpnja, a Pavlovsky potvrđuje ranije lštvaničeve riječi da će toga dana (23. srpnja) prvi program Hrvatske televizije izravno prenositi misu iz Tavankuta.

Posljednji boravak ekipe HRT-a u Subotici za potrebe ovog serijala bit će od 11. do 14. kolovoza kada će biti snimana središnja proslava *Dužijance*, kao i sve manifestacije koje joj prethode.

Osim lštvaničića i Pavlovskog, ekipu HRT-a koja snima dokumentarac o *Dužijanci* čine i **Ivan Kovač** (prvi snimatelj), **Dražen Lipko** (drugi snimatelj), **Mladen Šiklić** (ton), **Zoran Pisačić** (rasvjeta), **Žaklina Komljen** (tajnica režije) i **Stjepan Erić** (organizator). Pavlovsky kaže kako će nakon montaže snimljenog materijala dokumentarni serijal o *Dužijanci* na Hrvatskoj televiziji biti emitiran sljedeće godine. Kako navodi, sljedeće godine gledatelji Hrvatske televizije moći će vidjeti i jednu epizodu dokumentarca o uskršnjim običajima bunjevačkih Hrvata, koji je snimljen u travnju ove godine.

Z. R.

Fotografije:
Ivan Ivković
Ivandečić

Izložba fotografija Ladislava Petreša

SOMBOR – U sklopu ovogodišnjeg *Kazališnog maratona* u Somboru priređena je izložba fotografija majstora umjetničke fotografije **Ladislava Petreša** (Kačmar, 1936. – Novi Sad, 2004.). Prikazano je 20 fotografija nastalih tijekom priprema predstave *Pozabavi se Amelijom* 1983. godine. Predstava je rađena nakon obnove zgrade somborskog kazališta. Tijekom priprema i realizacije predstave Petreš je uradio 1.270 snimaka, od toga je izabrao 106 crno-bijelih fotografija koje čine *Fotografski esej*, koji se čuva u Gradskom muzeju Sombor. Izbor tih fotografija prikazan je u sklopu nedavne izložbe. Autori izložbe su **Čedomir Janičić**, viši kustos i **Pavle Karabasil**, viši konzervator Gradskog muzeja Sombor.

Z. V.

Berežani u Zagrebu

BEREG – Članovi HKPD-a **Silvije Strahimir Kranjčević** iz Berega gostovali su nedavno u Zagrebu, na 10. smotri folkloru *Popevaju lepo tak...* Berežani su prikazali običaj *košuljare*, a domaćin im je bio zagrebački KUD *Valentinovo*.

D. B. P.

Kiparska radionica u Hrvatskom domu

SOMBOR – U Hrvatskom domu je s radom počela kiparska radionica na kojoj će polaznici naučiti osnovne tehnike vajanja i rada na grnčarskom kolu. Voditelji radionice su **Adrijana Mračina**, master kiparstva i **Branko Markovinović**, inženjer kiparstva. Radionicu organizira HKUD *Vladimir Nazor*.

Z. V.

Kilometar Dunava u javnosti

SONTA – Slika *Kilometar Dunava*, kapitalni projekt slikarice **Ane Tudor** iz Sonte, premijerno će biti izložena u Sonti, Apatinu i

Somboru. Sonćanima i Apatincima će biti predstavljena 29. i 30. lipnja, a Somborcima 1. srpnja. Tijekom ljeta se očekuje i pred-

stavljanje ovoga projekta u više europskih gradova smještenih uz Dunav.

I. A.

Apatinske ribarske večeri

APATIN – Tradicionalna zabavno-turistička manifestacija, 54. Apatinske ribarske večeri, u organizaciji općinske Turističke organizacije bit će održana od 6. do 9. srpnja. Izlučna natjecanja u kuhanju ribljega paprikaša u selima apatinske općine bit će

organizirana nekoliko dana ranije. Tako će se u Sonti 30. lipnja, u dvorištu kavane *Boss*, kuhati natjecateljski paprikaši, kako se očekuje, u pedesetak kotlića. Pobjednici izlučnih natjecanja izravno će se plasirati u finalno natjecanje u Apatinu.

I. A.

Novo radno vrijeme Arhiva

SUBOTICA – Povijesni arhiv Subotica (Trg slobode 1/3) produžio je radno vrijeme prijema stranaka i istraživača. Sada oni mogu posjećivati Arhiv svakim danom osim ponedjeljka, od 9.30 do 13.30 sati, a četvrtkom od 9.30 do 16.30. Prijem stranaka obavlja se u uredu br. 329, a istraživača u čitaonici br. 326. Dodatne informacije se mogu dobiti na telefon tajništva 626-889 ili na sajtu: www.suarhiv.co.rs.

Hrvatska kinematografija u fokusu paličkog festivala

SUBOTICA – Ovogodišnje, 24. izdanje Festivala europskog filma Palić bit će održano od 15. do 21. srpnja na više lokacija na Paliću i u Subotici. Publiku i ove godine očekuje veliki broj relevantnih europskih naslova raspoređenih u 11 selekcija, kao što su Glavni natjecateljski program, *Paralele i sudari*, *Mladi duh Europe*, *Novi mađarski film*, omaž programi dobitnicima nagrade *Aleksandar Lifka* i dobitniku nagrade *Underground Spirit*, Ekološki dokumentarci, Best of Europe 2016, Short Matters!... Organizatori najavljuju i program *Hrvatska u fokusu* u okviru kojega će biti prikazani dugometražni i kratki igrani, te dokumentarni filmovi iz ove kinematografije. Ovaj se program realizira u suradnji s Hrvatskim audio vizualnim centrom.

Komemoracija povodom smrti Petka Vojnića Purčara održana u novosadskoj knjižnici

Majstor ljudskih priča

Nakon Subotice, komemoracija povodom smrti nedavno preminulog književnika **Petka Vojnića Purčara** održana je i u Novom Sadu, u Gradskoj knjižnici, a u prisustvu obitelji, suradnika i prijatelja, kao i poštovatelja njegovih djela. Suorganizator komemoracije bilo je Društvo književnika Vojvodine.

Ovaj veliki autor romana, pripovjedaka, pjesama i drama živio je 78 godina i svojim je stvaralaštvom čitateljskoj publici ponudio i ostavio mnogo. O Petku su ovom prigodom govorili književnici **Jovan Zivlak**, **Zoran Đerić** i **Franja Petrinović**, kao i ravnatelj Gradske knjižnice **Dragan Kojić**.

Čovjek s velikim Č

Kako je Kojić istaknuo, Petko je bio multimedijalni umjetnik, dobitnik prestižne NIN-ove nagrade, ali i čovjek s velikim Č.

»Petko se nije vodio ideologijama, nije pripadao klanovima, a ipak bio je pripadnik povlaštenog kruga ličnosti koje su na čast našem voljenom gradu. On je svojom literaturom odužio dug zavičaju, a čitateljskoj publici je ponudio i jednu pomalo ironično obojenu sliku svijeta i junaka i njihovog lutanja između modernog života, tradicije i tragičnosti duše, ukazujući pri tome na punu svijest o tome da prisustvujemo prizorima promjena«, kazao je Kojić i dodao kako su Petko i njegova supruga **Jasna Melvinger** bili istinski prijatelji, kako njihovi, tako i Knjižnice.

Ispred vremena

Franja Petrinović je ukazao na književne paradokse koji navode na to da je Petko napravio jednu neobičnu, vrlo veliku kompoziciju i da je pisao korak ispred vremena, iako to mnogi nisu prepoznali.

»Petko je bio daleko ispred vremena kakva se onda proza pisala, jer se njegova proza sastoji od niza elemenata koja na kraju romana daje jednu savršenu konstrukciju i to na način kao netko

tko je rastavio stvarnost i realnost koju živimo na parčiće, da bi na kraju čudesnim obrtom to ponovno sastavio u jedan novi svijet i sklop u kojem će progovoriti ono što su unutrašnja egzistencijalna pitanja i ono što je slika realnosti. Nije se libio da poseže gotovo za svim narativnim tehnikama i upotrebljavao ih je na jedan dostojanstven način. Bio je čovjek čuđenja. Uspio je ispričati ono što jeste ljudska sudbina kroz vrijeme, kroz povijest, uspio je na raznorazne načine dočarati ono što jeste ljudska priča«, zaključio je Petrinović i dodao kako misli da će se povijest književnosti vraćati Petku.

Novinar i intelektualac

Po riječima Jovana Zivlaka, Petko je bio zanimljiv i izuzetan novinar i intelektualac koji je bio naklonjen obraćati se umjetnicima. Zivlak je u negativnom kontekstu apostrofirao grad Novi Sad jer, kako kaže, ne poštuje svoje velike ljude i ne uzvraća im ono što zasluže, misleći na NIN-ovu nagradu koju je Vojnić Purčar dobio 1977. godine, a o čemu se malo zna.

Ulomke iz književnog stvaralaštva Vojnića Purčara čitao je dramski umjetnik **Miodrag Petrović**. Kako je na kraju naglasio Dragan Kojić, nakon smrti velikog književnika, najveća praznina ostaje kod njegove supruge Jasne, ali će plodni Petkov život biti nastavljen preko njegovih knjiga u knjižnicama te kroz sjećanje »na jednog finog, uljudnog i dobrog čovjeka«.

K. Ivković Ivandekić

Održana umjetnička kolonija *Panon-Subotica 2017.*

Pejzaži i motivi panonskog podneblja

Okupivši 25-ero amaterskih slikara, od kojih sedmero gostujućih iz Hrvatske i Mađarske, u Subotici je protekloga vikenda održana, šesta po redu, umjetnička kolonija pod nazivom *Panon-Subotica*. Riječ je o koloniji koja okuplja članove triju udruga iz triju država – Hrvatske likovne udruge *Croart* (Subotica), *Bel-arta* (Belišće) te od ove godine službeno

Predsjednik udruge iz Belišća **Ivan Vajda** ističe važnost suradnje, napominjući kako slikarstvo ne poznaje jezične i druge barijere.

»Sedam godina surađujemo, družimo se, razmjenjujemo iskustva iz polja likovne kulture. Učimo jedni od drugih, ovo je iskustvo koje nas oplemenjuje«, kaže Vajda.

Od ove godine i službeno, trojnoj manifestaciji kao prekogranični partner pridružuje se udruga *Pannon Art* iz Dušnoka, sela na jugu Mađarske, u kojem živi i manja zajednica Hrvata.

»Kolonija u Subotici je odlično organizirana, zahvaljujemo organizatorima na svemu. Prvi put smo ovdje ali ne i posljednji. Kolonija kod nas u Dušniku bit će održana uskoro, 1. i 2. srpnja«, kaže **Lajos Viczay**, dopredsjednik udruge *Pannon Art*.

Predstavnici triju udruga izražavaju nadu da će njihova suradnja biti nastavljena i ubuduće.

»Vjerujem da ovim ali i drugim našim programima obogaćujemo likovnu i kulturnu scenu

i *Pannon Arta* (Dušnok). Kao domaćini, Subotičani su otvorili ovogodišnji tripartitni susret, a tijekom ljeta uslijedit će kolonije istoga naziva u Dušniku te Belišću.

Kolonija *Panon-Subotica* održana je u dvorištu Doma Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, koje, iako u blizini važne gradske prometnice, odiše mirom i prirodnim ozračjem. Za sudionike i prijatelje kolonije u nedjelju popodne priređena je prigodna izložba nastalih djela.

»U skladu s nazivom kolonije, na radovima prevladavaju pejzaži ili motivi panonskog podneblja«, kazao je povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**. »Ima i radova koji naginju apstrakciji i drugim slikarskim usmjerenjima. Osnovni cilj svake kolonije je nastanak novih umjetničkih djela, ali tu su i drugi ciljevi: povezivanje slikara, razmjena iskustava, umrežavanje udruga iz kojih dolaze«.

vojvođanskih Hrvata, ali i grada Subotice. Nadam se da gosti iz našega grada odlaze s lijepim dojmovima«, kaže **Josip Horvat**, predsjednik udruge *Croart*.

D. B. P.

Umjetnička zbirka Franjevačkog samostana u Subotici

Vrijedne slike predstavljene javnosti

Kao duhovna vertikala grada, Franjevački samostan u Subotici čuvar je kulturnoga blaga, poput vrijednih knjiga i slika starijeg datuma. U okviru obilježavanja 300. obljetnice od osnutka Franjevačke rezidencije Subotičani su nedavno imali prilike pogledati dio njihove umjetničke zbirke, koji se u formi stalnoga postava inače čuva na prvom katu samostana.

Portreti svetaca

Riječ je o 33 portreta franjevačkih svetaca i blaženika (od sv. **Franje Asiškoga** ili sv. **Antuna Padovanskoga** do onih

i pojedine druge svete slike iz umjetničke zbirke Franjevačkog samostana. Među njima, vjerojatno najdragocjenija je slika koja prikazuje svetoga Roka »u nebeskoj slavi« i koja se nekada nalazila u subotičkoj kapeli posvećenoj istome svecu.

Rijetka zbirka

Autorica izložbe je savjetnica Gradskog muzeja u Subotici **Zsuzsanna Papp Korhecz**, koja se bavila istraživanjem i restauracijom Hanishevih slika, otkrivši javnosti dotad zaboravljenog srednjoeuropskog slikara. Rad na restauraciji Hanishevih slika počela je 2012. godine i trajao je nekoliko godina, a projekt je poduprlo Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije.

»U franjevačkim samostanima u cijeloj srednjoj Europi nema ovakve zbirke. Uglavnom imaju od četiri do osam portreta svetaca i blaženika, a u Subotici ih je bilo 35. To je pokazatelj vjere tadašnjih Subotičana, koji su financirali izradu tih slika. To su bili veleposjednici, plemićke obitelji, liječnici, profesori«, kaže Zsuzsanna Papp Korhecz.

Inače, prema usmenoj legendi, Hanisheve slike predstavljaju zapravo portrete franjevaca koji su nekada službovali u subotičkom samostanu.

Gvardijan samostana pater **Zdenko Gruber** je podsjetio na važnu ulogu franjevaca u povijesti Subotice, istaknuvši kako je ta zgrada duhovni i kulturni centar grada.

»Ovakvom zbirkom bi se mogli podičiti i drugi europski gradovi, veći

kulturni centri od Subotice. Smatramo da je važno otvoriti ova umjetnička blaga građanima, da ih učinimo pristupačnima«, kazao je Gruber.

Izložbu je otvorio pater **Mátyás**, gardijan franjevačkog samostana u Segedinu. Izložba djela iz umjetničke zbirke Franjevačkog samostana zatvorena je u srijedu, 21. lipnja, predstavljanjem rezultata projekta *Digitalizacija raritetne građe knjižnice Franjevačkog samostana i objava digitalizirane građe na internetu*.

D. B. P.

široj javnosti manje poznatih), čiji je autor **Mathias Hanisch** (oko 1754., Prag – 1806., Vukovar), barokni putujući slikar koji je, tragajući za poslom, krstario habsburškom imperijom. Spomenute su slike nastale krajem 18. stoljeća. Specijalno za ovu prigodu, iz franjevačkog samostana u susjednom Segedinu stiglo je još jedno Hanischevo djelo, slika svetog **Jakova Makrijskog**, koja se prije stotinu godina originalna nalazila u Subotici.

Osim portreta, posjetitelji su imali prilike vidjeti i sporedne oltarske slike iz nekadašnje barokne crkve sv. Mihovila u Subotici (autor poznati peštanski slikar iz 19. stoljeća **József Pesky**) kao

Susret udruga *Matija Gubec* ove godine održan u Rumi

Imenjaci različitih običaja

HKPD *Matija Gubec* iz Rume drugi puta bilo je proteklog tjedna domaćin ovogodišnjih, 15. po redu, Međunarodnih susreta društava koja nose ime *Matija Gubec*. Na

ovogodišnjem skupu sudjelovala su društva iz Tavankuta, Gornje Stubice, Zagreba, Slavenskog Kobaša, Sotina, Donjeg Miholjca i Rume s oko 300 sudionika. Prije zajedničkog koncerta gostiju i domaćina, koji je održan 17. lipnja u dvorani Kulturnog centra, predstavnike sedam društava primili su u Gradskoj kući predstavnici lokalne samouprave i predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* Ruma **Pavle Škrobot**.

»Ovo su drugi susreti koji se održavaju u Rumi, s obzirom na to da je svake godine drugi domaćin. Na žalost, s nama ove godine nisu dva društva, jedno iz Ilače u Hrvatskoj, a jedno iz Bosne i Hercegovine, iz Bakovića. Ovo je prilika da se vide tradicija i običaji hrvatskog naroda koje mi čuvamo od zaborava«, istaknuo je Škrobot.

Lokalna samouprava podržava održavanje veza pripadnika nacionalnih zajednica u regiji. »To je značajan doprinos uspostavljanju ukupne kulturne komunikacije okolnih država i to

doprinosi povećanju razumijevanja i stvaranju temelja za uspostavljanje suradnje i u drugim oblastima. Mi smo zainteresirani da naše Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo, promovirajući kulturu svoje zajednice predstavlja i kulturu i dostignuća naše općine i mi ih u tome podržavamo.

Ovo društvo je dalo značajan doprinos razvoju kulture i ostavilo značajan trag u povijesti kulturnih događanja na ovim prostorima«,

navodi predsjednik SO Ruma **Stevan Kovačević**.

Održavanje susreta financijski su podržali općina Ruma, Veleposlanstvo Hrvatske u Beogradu i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. Manifestaciji je, među ostalim, nazočio i hrvatski veleposlanik **Gordan Markotić**.

S. D.

Godišnji koncert HKPD-a *Jelačić* u Petrovardinu

Čuvari kulturne baštine

Godišnji koncert HKPD-a *Jelačić* priređen je prošlog tjedna u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu. Glazbeni sastavi Društva – mješoviti pjevački zbor, tamburaški sastav i klapa – izveli su program kojim njeguju bogatu kulturnu baštinu svoga kraja, ali i matične Hrvatske.

Sezonu aktivnosti zatvaraju godišnjim koncertom u lipnju. U protekloj godini sudjelovali su na raznim manifestacijama u zemlji i inozemstvu. Društvo *Jelačić* tijekom godina obilježava i sve važne datume vezane za lokalne hrvatske velikane. Predsjednik *Jelačića* **Petar Pifat** kaže da je zadovoljan radom udruge u protekloj sezoni.

»Proteklej sezoni obilježilo je dosta nastupa izvan zemlje koji su nama nekako najvažniji, i zbog našeg novog iskustva i zbog

prezentiranja bogate hrvatske kulturne baštine Petrovaradina i ovoga našega zavičaja Hrvatskoj, matičnoj nam domovini«, kaže Pifat.

Izvedeni su i novi dijelovi repertoara, te smo mogli čuti pjevačku klapu s atraktivnim suvremenim skladbama, poput pjesama **Olivera Dragojevića** i drugih klapa iz Hrvatske: *Ne diraj moju ljubav* i *Ne more mi bit*, potom starije ljubavne pjesme petrovaradinskih, ali i američkih i engleskih skladatelja, ali i duhovne skladbe. Nastupio je i instrumentalni dio glazbene sekcije sa starim petrovaradinskim pjesmama koje mještani dobro znaju.

D. M.

Nesvakidašnji kulturni događaj priređen u Đurđinu i Subotici

Iscjeliteljsko okupljanje oko riječi

Nesvakidašnji kulturni događaj pod nazivom *Priča – ono što nikad ne umire* okupio je Đurđinčane, ali i goste iz Subotice u predvečerje 16. lipnja na salašu **Petra Vukova**, iza škole u Đurđinu. Tek završena školska godina nije spriječila školarce i starije da se okupe oko priče. Ovoga puta nije bila posrijedi knjiga, već pričanje priča. Ovakav događaj, pričanje priča uz vatru, želio je podsjetiti na važnost slušanja, ne samo kao vještine korisne u komunikaciji, nego kao elementa bez kojeg je u neka davna vremena bilo nemoguće preživjeti. Osluškivanje sebe i zvukova iz prirode, kao i drugoga čovjeka, neophodno je i suvremenom čovjeku više nego što je toga svjestan.

Autorske i narodne priče

Program *Ono što nikad ne umire: Priča* osmislila je i s mladim glumcima priredila profesorica književnosti, knjižničarka i redateljica **Nevena Mlinko**. Ova mala i razigrana skupina okuplja djecu osnovnoškolske i srednjoškolske dobi u zajedničkim nastojanjima na stvaranju i dijeljenju dobrog s publikom. Glumačka ekipa trenutačno radi u *Američkom kutku*, koji djeluje pri Gradskoj knjižnici u Subotici. Na programu su se našle priče **Dubravke Pađen Farkaš** i **Clarisse Pinkole Estés** i neautorske, narodne priče, među kojima jedna bunjevačka narodna pripovijetka i eskimska narodna priča. Specifičnost njihove obrade za ovu prigodu jest biblioterapijski pristup njihovom razumijevanju i prenošenju. Biblioterapija podrazumijeva ciljanu upotrebu pisane riječi s ciljem da izazove liječenje, razvoj ili kakvu pozitivnu promjenu.

Drevni ritual

Okupljanje oko vatre i kazivanje priča drevni je ritual mnogih kultura, a ljudi koji sjede oko vatre i dodaju jedan drugome priču simbolički predstavljaju savršenstvo svega stvorenoga, kao što je na početku programa podsjetila i priča o Božjem stvaranju svijeta i priče. U nastavku programa kazivači su s prisutnima podijelili i priče o prevladavanju različitih strahova, o ljubavi, prijateljstvu, usamljenosti i drugim važnim životnim pitanjima. Svaki glumac, pripovjedač morao je osobno proživjeti pročitano priču kako bi mogao postati medij preko koga će ona doći do okupljenih slušatelja. Priče koje su se te večeri dogodile oko vatre većim dijelom pisane su za djecu, ali nose univerzalne poruke za sve životne dobi i situacije. Priče su pomno izabrane kako bi se u njima svatko mogao prepoznati. Kolaž priča upotpunila je

za ovu prigodu izabrana glazba u izvođenju **Darka Temunovića** i **Ines Bajić**.

Nevena Mlinko kaže kako je ovim programom svoju ljubav prema pričama željela prenijeti na polaznike dramske sekcije. Djeca su najprije čitala priče, potom su na probama mnogo razgovarali o njima, a zatim su se odlučili osmijeliti u vještini kazivanja priča. Priče koje je Mlinko odabrala nose mudrost, savjet i poruku koju može razumjeti svatko tko želi slušati. Večer je zamišljena kao iscjeliteljsko okupljanje oko riječi.

Krug zajedništva

Među okupljenima bilo je mnoštvo djece, ali i mladih i odraslih. Interesantno je što su i glumci-kazivači i publika sjedili u istome krugu, što daje osjećaj zajedništva i uklanjanje razlike između glumaca i publike. Prvu priču kazivala je **Ana Piuković**, za koju ovo predstavlja novo iskustvo, drugačije od glume, u kome je uživala i iz čega je mnogo naučila. Ana smatra kako je atmosfera u prirodi, oko vatre, prava pozornica za pričanje priča, gdje se i pripovjedači mogu kvalitetnije i prisnije povezati sa svojom pričom, ali i sa slušateljima. **Dijana Vidaković** iz Đurđina došla je čuti priče i kazala je da joj se osobito svidjela glazba koja je pratila priču, što je pridonijelo boljem uživanju u svaku priču.

Program pričanja priča priređen je za završetak glumačke sezone, a nakon đurđinske premijere održan je sljedećeg dana, 17. lipnja, u dvorištu Hrvatske čitaonice u Subotici.

K. Dulić

Svetkovina Presvetoga Tijela i Krvi Kristove

Blagdan Tijelova proslavljen je 15. lipnja u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske svetom misom, koju je predvodio biskup subotički mons. **Ivan Péntzes**. Nakon misnog slavlja uslijedila je tijelovska procesija oko katedrale u kojoj su sudjelovali ovogodišnji prvopričesnici, mladi u bunjevačkim narodnim nošnjama, te prisutni vjernici.

Po već ustaljenoj tradiciji na ovaj se blagdan predstavljaju i ovogodišnji predvoditelji žetvenih svečanosti, bandaš i bandašica *Dužijance 2017*. Za bandaša je izabran **Luka Gabrić** iz Subotice, a za bandašicu **Ana Ivanković Radak**, također iz Subotice.

H. R.

Blagoslov križa krajputaša

prolazimo, prekrizimo se, nešto kratko izmolimo, da vjerujemo. Ostalo je puno takvih križeva u okolnim mjestima u Subotici, u njivama, prašnim putovima, kraj kojih se sve rjeđe ide pješice, ali se ipak prekrizi. Jedan takav oronuo križ prepoznale su obitelji Francišković i Piuković i uz malo združene snage obnovili ga. Obnovljen križ treba i blagosloviti, a to je učinio župnik župe u Maloj Bosni na čijem se teritoriju nalazi križ, vlč. **Dragan Muharem**. Nazočan je bio i vlč. **Andrija Anišić** i uzveličao blagoslov. Sedamnaestog lipnja familije Francišković i Piuković, čije su

Križ. U njivi, kraj puta, prašnog, *litnjeg*. Nije li mjesto križevima u crkvi, kapelama, na zlatnim lančićima, a ne na njivi?! Tko je to još davno želio imati križ u njivi, kraj *litnjeg puta*?! Željeli su to naši stari, **Antun Francišković** sa suprugom **Katom Piuković**, davne 1921. g. koji su vjerovali u njega, klanjali mu se, molili. I ostalo je to tako do danas. I mi danas vjerujemo u križ, i kad god prođemo kraj njih jureći u autima, glava barem malo klone, pokloni se, a ruka napravi znak križa. Ostavili su nam naši stari običaj da se poklonimo križu kad kraj njega

njive pod okriljem ovog križa, ugostile su 70-ak mještana, koji su se, premda je vjetar pokušavao rastjerati ljude, osjećali dobro i pronašli vremena počastiti križ svojim dolaskom, razgovoriti se. Kraj križa. Da križ može pisati povijesne stranice, vjerojatno bi davno pamtio toliko ljudi koji su k njemu došli. Ostaje mu i dalje stara zadaća, da čuva naše rodne njive, salaše na kojima nas je sve manje, a najviše našu vjeru, koja je obnavljanjem ovog križa pokazala da i dalje postoji. Čvrsta, jaka, i sačuvana!

M. P.

Susret ministranata u Tavankutu

Tradicionalni susret ministranata Subotičke biskupije održao se u Tavankutu, 16. lipnja. Na početku susreta ministranti su slavili misu koju je predvodio župnik iz Monoštora, Goran Vilov u konceleciji sa subotičkim svećenicima. Poslije mise uslijedio je kviz znanja iz vjeronauka i ministrantske službe. Ovogodišnji pobjednik je bio predstavnik iz župe Presveto Trojstvo iz Selenče. U zabavno-sportsko-rekreacijskom dijelu dana, prema ustaljenom običaju, najviše se igrao nogomet.

Pobjednici u malonogometnom turniru podijeljenom u tri skupine su ministranti iz župe sv. Roka iz Subotice (najmlađi) i ministranti župe Marije Majke Crkve iz Subotice (srednja i najstarija dob).

S. Bašić

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ne bojte se!

Isus od svojih učenika uvijek zahtijeva nasljedovanje i potpuno opredjeljenje za njega i njegov nauk. Ništa djelomično, polovično ne dolazi u obzir, čak ni onda kada prijeti opasnost zbog prihvaćanja tog nauka. Zauzvrat, on nas ohrabruje i potiče na vjerno nasljedovanje, jer Otac bdije nad nama.

Kriza kršćanstva

Često možemo čuti govore o krizi kršćanstva, o nedostatku svjedočenja, o uspavanim kršćanima, distanciranim vjernicima. Kriza je u neprepoznatljivosti. Kršćani su se stopili s ostatkom svijeta, te ih je teško, nekada i nemoguće prepoznati. To stapanje sa svijetom nastaje kao rezultat odbacivanja kršćanske autentičnosti, ublažavanja Kristovog nauka, nedosljednosti u poštivanju Isusovih zapovijedi i njihovog »prilagođavanja« društvenim prilikama. Tako kršćanstvo blijedi i postaje neupečatljivo, a mi smo u opasnosti da zalutamo u krivovjerje iz želje da Isusov nauk prilagodimo svijetu.

Najveća nam je zamka to što takvo polovično nasljedovanje, iskrivljavanje i prilagođavanje kršćanskog nauka opravdavamo izgovorom da tako svi rade, ili kako smo prihvaćajući makar nešto ipak bolji od onih koji ne prihvaćaju ništa. I tako pronađemo masu izgovora i opravdanja za svoje djelomično nasljedovanje, za mlakost u vjeri i neautentično življenje kršćanstva. I onda stvorimo sliku Boga po vlastitoj mjeri koji od nas zahtijeva samo ono što mi hoćemo da mu damo, a to je uvijek onoliko da ne remeti naš društveni život, da nas previše ne eksponira kao kršćane i ne odvaja od svijeta.

Na taj način, iako se zovemo kršćanima, to prestajemo uistinu biti, jer se zapravo ničeg ne želimo odreći za Isusa, nego želimo da se Isus uklopi u naše želje i prohtjeve, u stil života koji smo za sebe odabrali. Nema odricanja za Krista, nema svjedočenja, nema u našem životu ništa od onoga što odlikuje pravog Kristovog učenika, niti odgovora na zahtjeve koje Bog pred nas stavlja.

No, kada mi pred Boga stavljamo zahtjeve, vrlo smo strogi i kritični. Obično očekujemo da on djeluje poput nekog čarobnjaka, da reagira na svaku našu molitvu u najkraćem roku, da rješava sve naše probleme i ispunjava svaki naš zahtjev. A kad tako ne bude, onda se ljutimo i protiv njega govorimo, te otkazujemo i ono

malo pobožnosti koju smo do tada imali. Tako naš odnos s Bogom postaje trgovački – ti meni ja tebi. Zaboravljamo što mu sve dugujemo i da sve što imamo i jesmo od njega dolazi.

Korijen takvog mlakog kršćanstva je u tome što se nismo u potpunosti opredijelili za Krista i nismo shvatili što to znači uistinu biti kršćanin.

Strah

Isus nam daje odgovor zašto su se kršćani tako stopili sa svijetom i ne žele iskakati iz društvenih normi kako bi se očitovali kao njegovi sljedbenici. U osnovi svega je strah. Čovjek se boji drugog čovjeka, boji se smrti i boji se za svoj posjed. To su tri straha o kojima Isus govori, a koji jednako i danas ljudi osjećaju. Stalna je ljudska briga hoće li ga drugi prihvatiti, što će o njemu misliti, kako da im se dodvori, da bude omiljeni u društvu. Još veći strah je od smrti. Smrt je nepoznanica i često se promatra bez vjerskog stanovišta, pa se onda uzima kao kraj života, a ne kao početak vječnosti. U tom strahu od smrti najbolje se ogleda ljudska nevjera. Ništa manje čovjeka zaokuplja i strah za materijalno, koji nekako u ovom modernom vremenu postaje toliko upečatljiv. Čovjek samo jurca za imetkom, za što većom zaradom, samo se boji da ne bi propustio priliku za stjecanjem, pa zbog toga zanemaruje prijatelje, obitelj, a najviše Boga, jer za njega jednostavno od te trke ne nalazi vremena.

Isus dobro poznaje ljudsku dušu, on zna za njezine strahove, iako ne opravdava krivu i slabu vjeru. On ne prihvaća polovično nasljedovanje niti djelomično prihvaćanje njegovog nauka, nego potpuno i cijelim srcem. No, poznaje čovjeka i razumije njegove strahove, zato na puno mjesta u evanđelju poručuje: »Ne bojte se!« Isus ne izgovara to tek tako, nego dobro poznavajući svijet i sve opasnosti koje vjerniku prijete u njemu. Stoga hrabri čovjeka da, ako čvrsto i istinski vjeruje u Boga, nema razloga za strah. Strah je izraz nevjere, a čvrsto oslanjanje na Boga otklanja ovozemaljske bojazni. Koliko god da se na zemlji osjećamo nezaštićeno i ugroženo kao Kristovi svjedoci, uporište u Bogu daje hrabrost za svjedočenje i nasljedovanje, za vjersko očitovanje pred ljudima. Bog će nas zaštititi, možda ne od ovozemaljskih patnji, ali sigurno hoće od vječne propasti. To je njegovo obećanje vjernima.

HR Mini intervju

Nemanja Temunović,
tamburaš i maketar iz Subotice

Ritam i harmonija

ostali instrumenti daju melodiju.

Je li teško uskladiti probe orkestra s ostalim obvezama koje život nosi?

Nije teško uskladiti obveze, jer dva puta tjedno imam probe i sve druge obveze tako planiram da se ne poklapaju s orkestrom.

Za koji koncert na kojemu ste svirali biste rekli da je bio »za pamćenje«?

Svaki koncert ima nešto za pamćenje, a izdvojio bih prošlogodišnji koncert *Priljavog kazališta* u Subotici. Tada sam skupa s tamburaškim orkestrom *Festivala bunjevački pisama* svirao posljednju numeru na koncertu, pjesmu *Uzalud vam trud svirači*.

Kako je svirati u orkestru u kojemu Vam je mama dirigent?

Svirati u orkestru kojemu dirigira mama nije teško, jer da nije nje kao voditeljice ne bi bilo ni nas kao tamburaša.

Koju vrstu muzike slušate?

Volim slušati tamburašku muziku, a slušam i sve ostalo jer mi treba zbog sviranja u bandi.

Rekli ste i da se u slobodno vrijeme bavite maketarstvom. Makete čega pravite?

Da, za sada imam jednu maketu salaša kojega sam sam osmislio.

Hoće li maketa salaša biti negdje izložena?

Da, bit će izložena u predvorju Gradske kuće za *Dužijancu*. Problem je mjesto, jer je maketa dosta velika. Površina joj je 10 m².

Koje materijale ste koristili za izradu makete?

Za maketu sam koristio drvo i stirodur, a modeli traktora su kupljeni od njemačke firme *Bruder*.

J. Dulić Bako

Nemanja Temunović subotički je tamburaš koji je od malih nogu muzički aktivan. Potječe iz obitelji tamburaša, a sa svoje 24 godine ima već puno muzičkog uspjeha i iskustva. Svirao je u Subotičkom tamburaškom orkestru, a sada je član Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* s kojom je osvojio brojne nagrade. Nemanja je član i jedan od osnivača i Tamburaškog ansambla *San*, koji će uskoro proslaviti prvu godišnjicu postojanja. Osim sviranja, Nemanja se bavi i maketarstvom, a maketa salaša koju je napravio bit će izložena za *Dužijancu*.

Kada i gdje ste počeli svirati?

Učiti svirati sam počeo sa sedam godina. Išao sam u Muzičku školu gdje sam svirao klavir, ali nisam je završio. Potom sam svirao tamburu u Subotičkom tamburaškom orkestru, a kasnije, gdje sam i trenutačno, u HGU *Festival bunjevački pisama*.

Tko su Vam bili učitelji sviranja?

Sviranjem su me učili u Subotičkom tamburaškom orkestru **Ruža Torbai**, **Stipan Jaramazović** i **Mira Temunović**. S obzirom na to da je moja mama Mira Temunović bila član STO-a, najveći dio njenih probi sam proveo pored basista i gledao kako oni sviraju i kakav treba biti položaj ruke tijekom sviranja.

Na kojim sve instrumentima znate svirati?

Prvi instrument koji sam učio svirati je tamburaški bas, a znam još i tamburaško čelo, ali po potrebi, jer je čelo isto kao bas, samo manjih dimenzija.

Koja je uloga tamburaškog basa u orkestru?

Uloga basa u jednom tamburaškom orkestru je veoma velika pošto bas zajedno s kontrom daje ritam i harmoniju jednoj pjesmi ili kompoziciji, dok

Kontrola ili mogućnost izbora

Filmska trilogija *Matrix* stekla je kultni status. Ovu znanstvenofantastičnu akcijsku trilogiju kreirali su braća **Larry i Andy Wachowski**, sada sestre **Lana i Lilly Wachowski**, nakon promjene spola. Serijal su započeli filmom *The Matrix* (1999.), a uslijedili su nastavci, *The Matrix Reloaded* (2003.) i *The Matrix Revolutions* (2003.). Nastavci filmova se snimaju radi očekivane velike zarade, nakon što je original ostvario enormnu popularnost i profit. Te nastavke u većini slučajeva karakteriziraju kliše, predvidljivi likovi, postupci i situacije, jer su stereotipi vrlo korisni u stvaranju efikasnog marketinga.

Takvi nastavci su, primjerice, filmovi o tajnom agentu *Jamesu Bondu*, sedam nastavaka o boksaču *Rockyju* (Balboi), serijali *Indiana Jones*, *Umri muški*, *Smrtonosno oružje*. Ipak, postoje i kvalitetni nastavci, koji su dosegli ili nadmašili kvalitetne originale, kao što su nastavci filmova *Kum*, *Osmi putnik*, *Zvezdani ratovi*, *Gospodar prstenova*, *Zvezdane staze*, *Pobješnjeli Max...* Tu spada i jedinstvena trilogija *Matrix*.

Svijet iluzija

Serijal prikazuje zamišljeno mjesto u kojem je sve najgore. U nedavnoj prošlosti ljudi su stvorili umjetnu inteligenciju. Zemljom vladaju svjesni strojevi koji su se pobunili protiv čovječanstva. Ljudi su spržili nebo, misleći da će tako uspjeti isključiti strojeve, čiji je glavni izvor energije bilo Sunce. Ali, strojevi su otkrili da izvor energije mogu crpiti iz ljudskih tijela. Ljudi su izgubili rat, a strojevi su izmislili način kako da izvuku bioelektricitet ljudi i termalnu energiju uzgajajući ljude u čahurama, dok se njihovi umovi kontroliraju kibernetiskim implantima koji ih povezuju s virtualnom stvarnošću, tzv. *Matricom*. Redateljski i scenarijski tandem Wachowsky razvija pretpostavku da je naš svijet iluzija, kompjutorska simulacija, koju je kao virtualnu stvarnost stvorio stroj s umjetnom inteligencijom. U jedinom preostalom gradu ljudi Zionu žive oni rijetki koji su se uspjeli probuditi iz *Matrixa* i pobjeći iz čahura. Glavni junak filma Neo (**Keanu Reeves**) dolazi u kontakt s Morpheusom (**Laurence Fishburne**), jednim od oslobođenih, koji otkriva Neo da je njegov um zarobljen u vir-

tualnoj realnosti – kompjutorskom programu *Matrix*. Morpheus oslobađa Neo iz *Matrixa* i tada počinje rat za oslobođenje ljudi.

Sloboda izbora

Najvažnije pitanje koje se za mene javilo u prvom planu nakon odgledane trilogije *Matrix* je pitanje o međuljudskoj ljubavi. Kako identificirati ljubav u svijetu neorganskih strojeva, računala, robota, avatara, automata, otjelotvorene umjetne inteligencije koja misli, naređuje, odlučuje, vlada... Može li se ljudsko oduprijeti ugodnostima virtualnog svijeta koje osigurava *Matrix*, program koji ukida slobodu, prije svega zbog toga što ljudi u svijetu *Matrixa* nemaju slobodu bilo kakvog izbora. A to je uvijek izbor između dobra i zla. Makar to bio i izbor zla, jer bez slobode izbora zla ne bi postajala ni mogućnost izbora dobrog. Netko može ustvrditi kako se ovdje radi samo o filmskoj priči o posthumanom stanju u kojemu prijeći biološki kraj čovjeka i njegove povijesti, ali taj netko trebao bi imati u vidu i da živimo u vrijeme ekspanzije hibridnih tvorevina, genetskih istraživanja, kada se objavljuju radovi o mijenjanju DNK ljudskih zametaka i vode rasprave o mogućnosti reguliranja ponudom i tražnjom liberalne eugenike. Prošle godine znanstvenici su uspjeli prvi put razviti ljudski embrij u laboratorijskim uvjetima i izvan majčinog tijela. Serijal *Matrix* u podtekstu potiče i na promišljanje smijemo li biti suzdržani prema pitanjima etike roda.

Najvažnija scena u trilogiji je ona kada Neo bude vraćen u život poljupcem svoje ljubavi Trinity (**Carrie-Anne Moss**). To je trenutak kada je ljubavlju oživljen Neo. Tim poljupcem je potvrđena i bezrezervna vjera i ljubav Trinity prema Izabranom. *The Beatles* nisu snimali filmove, ali su rekli pjesmom: *Sve što ti treba je ljubav*. Neo je oslobodio svoj duh, izborio se za svoju subjektivnost i postao slobodan čovjek koji pravi izbore. Zbog priznanja svijeta ljudi stradat će u sukobu sa strojevima.

Na kraju trilogije, Arhitekt (**Helmut Bakaitis**) pokazuje skepticizam u odnosu na trajnost postignutog mira s ljudima, dodajući da će iz *Matrixa* biti oslobođeni oni koji to hoće... Mogućnost izbora i dalje postoji, a na nebu se pomalja sunce.

Zvonko Sarić

KWEI-LAN očima kritike

Kazališni kritičar *Dnevnika*, potpisan inicijalima **N. G.** u svome tekstu (od 4. lipnja 1953.) o predstavi ansambla Hrvatske drame Kwei-lan, među ostalim zapaža kako ovo djelo sačinjavaju četiri scenske reminiscencije rađene na temelju romana *Istočni vjetar – Zapadni vjetar*. Tematika romana sačinjava sukob između duboko ukorijenjenih konzervativnih nazora starog kineskog društva i novih pogleda na život formiranih pod utjecajem prosvijećenog Zapada.

Kwei-lan, jedan među najuspjelijim ženskim likovima **Pearl Buck**, i njezina majka postavljeni su u potpunoj opreci glede suvremenih zapadnjačkih nazora mladoga liječnika Wang Kunga, školovanog na Zapadu, ali treba istaknuti, osnovna zamisao autorice, njena ne-skrivena nakana, napose, je izmirenje staroga i novoga svijeta, s ciljem oslobođenja čovjeka. U romanu, Kwei-lan i njezini problemi imaju sekundarnu ulogu, potiskuju je ostali akteri djela, dok je na subotičkoj sceni, u dramati-zaciji i režiji prof. **Vojmila Rabadana**, Kwei-lan zadobila središnje mjesto, budući da je njen lik upotpunjen opisima kineskih žena iz drugih djela Pearl Buck.

Kako ističe kritičar novosadskog *Dnevnika*, dramaturška obrada Vojmila Rabadana uspjela je ostvariti zanimljivu i dramatičnu scensku radnju, egzotični spektakl i neposrednost scenskog zbivanja. Tempo radnje realiziran je konciznim scenskim jezikom i pregnantnim dramatskim tokom. Izvođenje ovoga djela nosilo je obilježje krajnje studioznosti i savjesnosti nosilaca glavnih uloga. Osim **Slave Bulgakov** u ulozi Majke i **Miše Paraskijević** u ulozi Mery, posebno su se istakli izuzetnim interpretativnim mogućnostima **Jelka Asić** kao Kwei-lan i mladi glumac **Antun Kujavec** kao dr. Wang Kung.

Kritičar *Hrvatske riječi* **Dragoslav Počuča** već u prvoj rečenici ističe kako subotička publika duže vrijeme nije izišla iz kazališta do te mjere zadovoljna kao nakon premijere Kwei-lan i stoga treba iskreno pozdraviti »... njeno izvođenje i kao događaj zabilježiti, a umjetnička kvaliteta predstave neka ostane kao dobro mjerilo mogućnosti Hrvatske

drame. Pearl Buck u svome romanu *Istočni vjetar – Zapadni vjetar* slika bogatu kinesku obitelj predratne Kine koja ustrajno čuva svoj način života, običaje i naslijeđe predaka«, odbacujući sve što je novo, a napose kulturu i način života Zapada. Unatoč tomu, nositelji novotarija postaju upravo djeca iz patrijarhalnih obitelji. Osim toga, Pearl Buck u ovom romanu opisuje potresne ljubavne jade dvoje mladih, sputanih razlikama u načinu života.

Dramatizacija ovog romana i njegovo postavljanje na scenu predstavlja veliki i odgovoran pothvat, ističe kritičar *Hrvatske riječi* Dragoslav Počuča, a najveća vještina u dramaturškom izboru sastoji se u tome da se, uza sve, dramaturg pri tom ne ogriješi o djelo, te da njegovim prenošenjem na scenu ono ne izgubi u umjetničkoj i životnoj vrijednosti. Vojmil Rabadan je u tome potpuno uspio, jer je iz cjeline romana izvukao samo one dramske dijelove koji su scenski pogodni, a pri tom je sačuvao umjetničku jedinstvenost cjeline, vodeći računa o tome kako uspješno dočarati na pozornici Kinu, njene ljude i pogotovo njihove patnje učiniti razumljivima. Vojmil Rabadan je svoj režijski postupak tome u potpunosti podredio i uspio, a »živa i koloristička scenografija, ukusni kostimi i odlična glazba Milana Asića, nesumnjivo su mnogo pridonijeli ... uspjehu. Sumnja da naše glumačke snage ne mogu odigrati i najteže uloge, ovim izvođenjem su otpale. Imali smo prilike gledati visoku umjetničku glumu. Možda bi to trebalo pripisati i dobroj režiji. Ovoga puta uvjerali smo se da naši glumci imaju neiscrpan i raznovrstan dramski opseg. Potrebno je samo da ih vodi dobra režija koja zna iskoristiti te mogućnosti«, ističe Dragoslav Počuča. Po njegovom sudu Jelka Asić je veličanstveno ostvarila svoju ulogu, »možda jednu od njenih najvećih gluma koje smo gledali. Možda i najbolju. Njen dramski talent u ulozi Kwei-Lan uzdigao se do virtuoznosti.« Kritičar također veoma pohvalno govori o glumačkim ostvarenjima Slave Bulgakov, Miše Paraskijević i Antuna Kujavca, kojega opisuje kao inteligentnog i darovitog glumca.

Miša Paraskijević i Antun Kujavec

Nema više ovaki bećara

radovali, ljubovali, u tamburama smo utapali tugu. Bećar nije mogao biti svatko, bećar se jednostavno morao roditi. Kolike sam samo noći proveo u bircuzima i čardama, kolike sam dobre poslove sklopio uz tamburaše i lijepe, što bi se u puku reklo, guzate i sisate kelnerice! Poslije, kad te žica potrefi, uhvati te nekakav *dert*, pa sve zarađeno, a često i dobrano

preko toga, ode do vraga», priča uz osmjeh Mijok.

Bećar i tamburaši

U dugim, zimskim večerima, vrijeme se u bircuzima ubijalo i uz karte. »Karta nam je bila glavna zabava. Tada nije bilo ovih današnjih kladionica, pa da zasjednemo i da svatko muči neku svoju muku, bez međusobnih kontakata. Kartali smo se u bircuzima, neki u piće, neki u novce. Znalo je tu biti i vrlo ozbiljnih partija, gubile su se i dobijale i njive, a ponekad i kuće. Kako je uvijek bilo onih koji su voljeli pomalo varati na karti, nerijetko bi dolazilo do svađa, ali i do vrlo ozbiljnih sukoba, radili bi čak i noževi. Mnoge bi majke proplakale noć. Čekale bi zoru i molile Boga da im jedinci dođu, a da ne budu krvavi«, prisjeća se Mijok. Veliki čovjekoljubac, otkako je umirovljen, nije se htio povući u samoću, posvetio se hotelijerstvu. »Ne mogu sebe zamisliti kao *starčeka* koji sate i sate sjedi na pecanju, ili u parku igra šah i mice s drugim umirovljenicima. Temperament mi to ne dopušta. I danas radim i živim vrlo dinamičan život. U trenucima odmora pokušavam usporediti noćni život kojega ilustrira ova fotografija s današnjim. Eto, na fotografiji je vidljivo da se jutro već dobrano zabijelilo, a bećara tamburaši prate kući iz noćnog provoda. I, za razliku od današnjih, ovaj će upregnuti, pa na njivu. Ovakovi bećari su voljeli oklade, karte, tamburaše i tuđe snaše, a nisu bježali ni od kavge. Bircuzi su ih bili puni, a ženske koje su s njima tamo zalazile, zna se kojega su bile morala. Poštenoj curi u bircuzu nije bilo mjesta. Danas je sve drugačije. Sve se svodi na bijesne aute, kojekakve starlete, nekad smo ih zvali *pivaljke* i znalo se za što su. Sad, kod ovih novih klinaca, nove su i riječi i glazba i pića. Pije se viski, dečki vole dobre motore, aute, a cure ravnopravno izlaze s njima. Ravnopravno i piju. Sve ide do vraga. Žene su sad veće bećaruše od muškaraca. Piju, ne biraju s kim će leći, lako zarade, a još lakše zarađeno potroše! I da, ovi nazovi bećari kad dođu kući, legnu i prespavaju čitav dan«, završava priču Mijok i opet se blaženo zagleda u fotografiju.

Ivan Andrašić

Mnoge stare fotografije danas je moguće pronaći na mjestima gdje ih nitko ne bi očekivao. Fotografija koja je danas pred čitateljima imala je zanimljivu sudbinu. Po riječima čovjeka koji ju je otkupio i stavio na uvid javnosti **Stipana Mijoka**, našla se među eksponatima za prodaju na jednoj od brojnih *najlon pijaca* negdje u bačkom Podunavlju, najvjerojatnije u Baču. Ovaj sedamdesetjednogodišnji Vukovarac, umirovljenik, jedan je od ljudi s duhom bogatim prošlošću; od ljudi koji na davno prohujala vremena gledaju s punim uvažavanjem, često i s pokojom suzom u očima i blaženstvom u duši.

Kad srce zalupa

»Plavna je moje rodno mjesto. Rođen sam tamo gdje Dunav ljubi nebo, pa sam, kao imućan čovjek, po povratku iz Njemačke odabrao i život u gradu kojega zapljuskuju valovi moćne rijeke. Čitav svoj radni vijek bio sam trgovac. U Njemačku sam se otisnuo vrlo mlad, dobro sam se snašao, a po povratku sam se doselio u Vukovar, ušteđevinu uložio u kupovinu tada poprilično ruiniranog hotela *Lav* i od njega napravio objekt visoke kategorije«, priča Mijok. Nije zaboravio ni svoju rodnu Plavnu, često obilazi stare prijatelje i rodbinu. »Volim Vojvodinu, intenzivno pratim što se događa s mojim Šokcima koji tamo žive. U krvi mi je i kadgod imam vremena, obilazim mjesta s one strane Dunava i trgam za starim običajima, za nekadašnjim načinom života, za bilo čime što svjedoči o mojem djetinjstvu i ranoj mladosti. Eto, slučajno sam na jednoj tržnici nabasao na svežanj starih, crno-bijelih fotografija. Ova je snimljena šezdesetih godina. Kadgod ju pogledam, jače mi zalupa srce, a zna mi izmamiti i koju suzu iz oka. Budi mi mnoge uspomene, jer sam i sam živio život prikazan na njoj«, sa sjetnim osmijehom priča Mijok. Bio je veliki bećar, a od rane mladosti je volio noćni život. Stariji Plavanci, ali i Vukovarci i danas se sjećaju njegovih švalerskih i bećarskih vratolomija. »Život se živio puno drugačije nego danas. Ljudi su uvijek voljeli bircuze, karte i *bijele udovice*. A sve to bez Cigana i njihovih tambura nije se moglo ni zamisliti. Uz tambure smo se

Pionirsko natjecanje u sportskom ribolovu 2017.

Udruga sportskih ribolovaca *Štuka* iz Bezdana i ove godine je organizirala klupsko natjecanje u sportskom ribolovu za pionire na kojem su sudjelovali i učenici koji pohađaju sate hrvatskog jezika. Zbor je bio u subotu, 27. svibnja u 8 sati, na novouređenom terenu na desnoj obali kanala, preko puta brodogradilišta. Nakon ždrijeba, 27 sudionika (17 dječaka i 10 djevojčica) zauzelo je svoja mjesta i natjecanje je moglo početi.

Vrijeme je bilo lijepo, sunčano, a nakon sat i pol predviđenog

za ribolov udicom na plovak pristupilo se mjerenju ulova i proglašenju rezultata. Među djevojčicama najveći ulov je imala **Viktoria Tibor**, drugo mjesto je zauzela **Helena Holpert**, a treće **Žofi Horvat**. Kod dječaka je pobijedio **Fabian Gal**, drugi je bio **Levente Kevago**, a treći predškolac **Nemanja Lovas**.

Kao i svake godine, natjecanje je privuklo dosta promatrača, ali i pomagača (djedovi i bake, mame i tate), koji su mladim ribolovcima pružili dragocjenu pomoć.

R. Vučinić

Danas svečana akademija za najuspješnije učenike u Gradskoj kući

Od prije neki dan svi školarci su presretni, jer je završena školska godina i za srednjoškolce. Bili smo vrijedni i mali i veliki te su ostvareni brojni zapaženi rezultati na općinskim, zonskim, pokrajinskim i republičkim natjecanjima iz različitih predmeta. Stoga će i ove godine Hrvatsko nacionalno vijeće prirediti svečanost za učenike koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Danas u 18 sati u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće bit će dodijeljena priznanja najuspješnijima za proteklu školsku 2016./17. godinu. Istodobno, ovom svečanom akademijom bit će obilježen i Dan biskupa Ivana Antunovića, jedan od četiriju praznika hrvatske zajednice u Srbiji. Ovaj hrvatski velikan je za života nesebično, duhovno i materijalno, pomagao školovanje brojnih, osobito siromašnih, učenika.

Dođite da se skupa veselimo rezultatima naših učenika.

 Dodjela nagrada na prošlogodišnjoj akademiji

U tijeku filmska radionica u Tavankutu

Već gotovo tjedan dana, točnije od nedjelje, 18. lipnja, u Tavankutu se održava Filmska radionica *Kad se male ruke slože*. Na Etno salašu Balažević u Tavankutu nekolicina prijavljenih mladih filmaša će do 28. lipnja biti medijski opismenjavana. O filmskoj kulturi i snimanju filma (od scenarija do realizacije) uči ih voditelj programa i radionice **Branko Iš-tvančić**. Tijekom ovih deset dana oni će i snimiti kratki film što ćemo moći na kraju i vidjeti. Do tada par fotografija s ovih filmskih radionica.

Morska ponuda i Etno kamp Najavljujemo!

Ah, raspust je najbolja stvar na svijetu... Dobro, ima tu još nekolicina njih koje bi se mogle svrstati u ovu kategoriju ali raspust je događaj koji bi svatko označio kao jedan od top deset događaja tijekom godine. Još ako uz to idete i na more, sve riječi su suvišne. Lijepo je s obitelji ići na ljetovanje, ali morske avanture su svakako najbolje u društvu vršnjaka. Stoga vam u ovom broju dajemo popis ovogodišnjih termina za organizirani odlazak na more. Sigurna sam da će neki od vas biti u

ovim autobusima, dok za ostale nudimo i Etno kamp, a svakako ćemo osigurati fotografije i reportaže sa spomenutih terena.

1. Ljetovanje – Cres – od 25. 6. do 2. 7.

Hrvatska katolička udruga za zaštitu prava djece i mladeži *Sto-pa* i Udruga *Naša djeca* svake godine organiziraju Ljetnu školu jezika, kulture i duhovnosti za učenike koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Prva skupina putuje na Cres.

2. Ljetovanje – Prvić – od 29. 7. do 6. 8.

Druga skupina Ljetne škole jezika, kulture i duhovnosti za učenike koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku bit će na Prviću.

3. Profesionalna orijentacija – Benkovac – od 19. do 28. 8.

Nakon uspješne prve godine i ove će Hrvatsko nacionalno vijeće organizirati program profesionalne orijentacije za učenike sedmih razreda osnovne i trećih razreda srednje škole.

4. Ljetovanje – Novi Vinodolski – od 21. do 28. 8.

Učenici četvrtih razreda osnovne škole, kao i do sada, ljetovat će u odmaralištu Crvenog križa u Novom Vinodolskom u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Nakon četiri termina za more podsjećamo i na omiljeni vam Etno kamp Hrvatske čitaonice. Ove godine bit će poseban (a kada nije bio poseban?), jer je deseti po redu, dakle jubilaran, a bit će organiziran od 21. do 25. kolovoza u Subotici.

SUNČANA AKCIJA
-10%

SUBOTICA **024/ 551 045**

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću (centar) u Zagrebu. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Kata-rina Turkal. 025 5742 136.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studen-ta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Povoljno prodajem protočni bojler s 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Prodaje se veći i manji (skoro ne-korišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.

POGLED S TRIBINA

Crotrava

Protekli tjedan zasigurno je prošao u znaku hrvatskih tenisača na ATP i WTA touru i u praskozorje skorašnjeg *Wimbledona* (najvažnijeg turnira na svijetu) pokazao talent igrača iz domovine **Pilića, Franulovića, Ivaniševića, Ančića** i drugih vrhunskih majstora bijelog sporta.

Iako mu je 38 godina za pasom (uopće se ne vidi na njemu), najviši i najstariji stanovnik svjetskog TOP 30 **Ivo Karlović** prvo je porazio sunarodnjaka **Marina Čilića** u polufinalu, a potom doživio tijesan poraz protiv **Müllera** (dva tie-breaka) u finalu ATP *Hertogenboscha* (Nizozemska).

Ono što nije uspjelo veteranu uspjelo je još nedavnoj juniorki **Donni Vekić** na turniru u Nottinghamu, gradu legendarnog Robina Hooda. Umjesto strijela ispaljivala je nepobjedive winnere i pobjedom u finalu nad prvom nositeljicom **Kontom** stigla do drugog naslova na WTA touru.

Ovim vrhunskim rezultatima sva-

kako treba dodati i plasman u finale igre parova ATP turnira u Stuttgartu **Mate Pavića** skupa s **Marachom** (u polufinalu su bili bolji od najboljeg para svih vremena braće **Bryan**).

Tjedan vrhunskih izdanja u svim konkurencijama turnira igranih na travnatom podlozi pa se može, s velikom dozom optimizma, očekivati kako će i na *Wimbledonu* biti dalekometnih doseg. Konačno, Hrvatska je jedna od malobrojnih zemalja koja ima osvajača (Ivanišević) i finalistu (Pilić) turnira nad turnirima.

Lipanj je mjesec tenisa na travi, u tijeku su turniri u Londonu i Halleu, pa bi u vrijeme kada budete čitali ovaj tekst moglo biti još zapaženih rezultata predstavnika *crottenisa*.

Zanimljivo je kako Hrvatska praktično nema niti jedan službeni travnati teren (bio je jedan svojevremeno u privatnom vlasništvu u Varaždinu), a njezini tenisači postižu odlične rezultate na ovoj podlozi.

Uostalom, nema ni velikih ski centara i vrhunskih staza za skijanje, pa su sestra i brat **Kostelić** harali Svjetskim kupom, prvenstvima i olimpijadama.

M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 20.6.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Slaven i Petar Pećerić, hokejaši *Spartaka*

Nedostaje (nam) pokriveno klizalište

Hokej na ledu je veoma dugo prisutan u Subotici. Interesantno je da su Subotičani zauzeli treće mjesto na prvenstvu države prije ravno sedamdeset godina, davne 1947. Umjetni led Subotica je prvi put dobila 1969. godine, na današnjem Stadionu malih sportova, koji još uvijek nije pokriven. Međutim, postoje velike indicije i želja današnje lokalne samouprave da se taj višedecenijski san korisnika leda riješi sljedeće godine.

Pošto je sezona u Subotici kratka, uprava HK-a *Spartak* se trudi da igračima riješi taj problem. Nakon ledene sezone, ekipa se preorijentira na inline hokej (hokej na rolerima na specijalnoj podlozi). HK *Spartak* je prije tjedan dana postao novi prvak Srbije u inline hokeju za igrače do 12 godina, gdje je **Slaven Pećerić** proglašen za najkorisnijeg igrača *Spartaka* iako ima tek deset godina.

Kako si zavolio baš ovaj sport i otkad se baviš hokejom?

Hokejom se bavim od svoje četvrte godine. Tata je kao mlad igrao hokej i kada sam imao četiri godine vodio je brata i mene da gledamo utakmice. Jako mi se svidio ovaj sport i želio sam ga trenirati. Prvo su me upisali u školu klizanja, a ubrzo sam počeo trenirati hokej na ledu.

Je li hokej sport koji iziskuje puno treniranja?

U sezoni treniram dva puta dnevno, a kada je raspust i do tri puta na dan. Prvo prijepodne od devet do deset, a drugi put poslije škole. Na trening dolazimo pola sata ranije da se obučemo u opremu i spremno dočekamo trening. Jedinu problem mi predstavlja vezanje žniranaca na klizaljke i tu mi uvijek pomogne netko stariji. Hokej klub *Spartak* je od 2013. godine, po skidanju leda s Gradskog klizališta, započeo s treninzima na rolerima koji su omogućili mladim igračima da održavaju formu do sljedeće sezone. Subotičani su veoma uspješni u inline hokeju, što pokazuju njihovi odlični rezultati.

Kakvi su dojmovi s Prvenstva Srbije?

Po završetku sezone na ledu treniramo i natječemo se na rolerima. Veoma smo uspješni i često pobjeđujemo. Prije mjesec dana smo bili u Budimpešti, gdje smo osvojili prvo mjesto u konkurenciji osam ekipa. Najteže nam je bilo u prvoj utakmici. Pobjedili smo s 1:0, a nakon toga smo zaigrali sve bolje i do kraja pobjedili sve protivnike. Nakon toga uslijedio je trijumf na Prvenstvu Srbije, gdje je bilo pet ekipa i igralo se turnirski. Izgubili smo samo posljednju utakmicu protiv *Partizana* koja nije utje-

cala na konačan plasman, jer smo već prije tog meča osigurali prvo mjesto. Proglašen sam za najkorisnijeg igrača *Spartaka* na prvenstvu Srbije. Ipak, više volim hokej na ledu i jedva čekam sljedeću sezonu.

Sa Slavenom je bio i njegov brat Petar koji ima 12 godina i trenutno trenira u Segedinu zbog boljih uvjeta.

U dogovoru sa *Spartakom* trenirali smo u Segedinu i to tri puta tjedno. Treba nam oko 45 minuta da dođemo dotle i malo je postalo komplicirano to stalno putovanje. Srećom, vratio sam se u *Spartak* pošto ćemo sljedeće sezone nastupati zajedno s Kiskórosem iz Mađarske u prvenstvu Srbije i Mađarske s igračima do 12 i 14 godina, nadovezao se Petar Pećerić.

Najavljeno je pokrivanje Gradskog klizališta, čime bi se riješio višegodišnji problem hokeja.

»Bilo bi nam bolje ako se pokrije klizalište, jer bismo duže imali led, mogli bismo više trenirati i sigurno da bismo bili bolji igrači. Sada treniramo po kiši i po snijegu, što nam često predstavlja problem zbog leda«, kaže Petar.

HK *Spartak* posljednjih godina ima odličnu suradnju s organizacijom iz Kanade *Hokej bez granica*, koji pomažu razvoj ovog sporta u zemljama gdje je to potrebno. U okviru te suradnje svake godine u HK *Spartak* dođu dva trenera iz Kanade koji zajedno sa subotičkim trenerima rade s djecom.

»Jako su interesantni treninzi koje nam vode treneri iz Kanade. Mali problem nam predstavlja što oni pričaju samo engleski, ali kada nam treneri iz Kanade objašnjavaju neke vježbe, onda je tu naš trener **Uroš** koji nam prevede. Ili: ako njega nema, onda nam pokazuju vježbe kako trebamo raditi. Od svih koji su bili, meni je najbolji bio Nolan«, zaključuje Petar Pećerić.

Slaven i Petar Pećerić pohađaju osnovnu školu *Matko Vuković*. Obojica su odlični učenici i imaju istog sportskog idola: hokejaša **Connora McDavida**, igrača *Edmonton Oilersa*, člana NHL lige.

Dejan Vuković

Likovno-literarni natječaj: Iserlohn – Osijek 18+18**Putujmo! Živimo! Mislimo! Čuvajmo!**

Likovno-literarni natječaj *Iserlohn – Osijek 18+18* na temu *Zeleno i plavo putovanje* raspisan je za djecu Hrvata u iseljeništvu i djecu iz Hrvatske u dobi od 1. do 8. razreda osnovne škole.

Natječaj i izložba likovnih i literarnih radova hrvatskih učenika iz cijeloga svijeta održat će se u Njemačkoj i Hrvatskoj pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a u suradnji internetskog portala *Hrvatski glas Berlin*, Matice hrvatske za Ruhrsko područje, *Mozaik Rim*, Hrvatske nastave Hessen, Osnovne škole *Tina Ujevića* iz Osijeka i Osnovne škole *Zadarski otoci* iz Zadra.

Proglašenje najboljih radova bit će održano u Gradskoj galeriji u Iserlohnu do kraja ožujka 2018. godine.

Izložba likovnih radova bit će održana u Gradskoj vijećnici u Iserlohnu u travnju 2018. godine, a u svibnju 2018. godine u Osnovnoj školi *Tina Ujevića* u Osijeku.

Bit će nagrađena po tri likovna učenička rada u kategorijama od 1. do 4. razreda i od 5. do 8. razreda i tri literarna učenička rada u kategorijama od 1. do 4. razreda i od 5. do 8. razreda.

Tema: Zeleno i Plavo putovanje

Putovanje je prevladavanje prostora od jednog do drugog mjesta. U dubljem smislu, to znači da čovjek na svom životnom putu otkriva novi doživljaj, novu avanturu, upoznaje nove ljude, nove gradove, zemlje i kulture. Naš život je putovanje. Svatko od trenutka svog rođenja stalno putuje: u učenju, igranju, odmoru i otkrivanju novih zadataka i izazova.

Možemo također putovati u svijet mašte. Cijeli svemir je na putovanju. Zvijezde, planeti, Sunce i Mjesec su na putovanju. Morske struje i vjetrovi su na putovanju.

Život na našem planetu je jedan veliki put – putovanje između neba i zemlje. Ljudi, životinje, ptice, kukci i biljke putuju. Mali i veliki stanovnici putuju poljima, šumama, jezerima i rijekama, morima i oceanima.

Želimo spojiti putovanje s ekologijom kako bi učenici u ovom novom likovnom natječaju razvili svijest o zaštiti prirode i okoliša. Zato čuvajmo naš planet Zemlju na svome putu.

Putujmo! Živimo! Mislimo! Čuvajmo!

Kategorija – likovni radovi

Tehnika: kombinirana tehnika, kolaž, tuš, flomaster...

Format: A4

Rok prijave: 15. veljače 2018. godine

Svaki rad na poleđini treba sadržavati sljedeće podatke:

ime i prezime učenika

razred

adresu i naziv škole

e-adresu

ime i prezime mentora

(Podaci na poleđini trebaju biti ispisani čitko, velikim tiskanim slovima.)

Radove poslati na adresu:

Ankica i Ante Karačić, Stormstr. 3, 58640 Iserlohn, Deutschland

Za dodatne informacije možete se obratiti organizatorima: Ankica i Ante Karačić, Stormstr. 3, 58640, Iserlohn, Deutschland, a.karacic@gmx.de

Kategorija – literarni radovi (proza i poezija)

Radove treba slati na hrvatskom jeziku, a može i na ostalim jezicima (engleski, njemački, španjolski...)

Rok prijave: 15. veljače 2018. godine

Svaki rad treba sadržavati sljedeće podatke:

ime i prezime učenika

razred

adresu i naziv škole

ime i prezime mentora

Radove poslati na e-adresu

gđe Jadranke Gradac - uprava@matica-hrvatska-ruhrgebiet.de

Medijski pokrovitelji:

croatia.org, *Hrvatski glas Berlin*, zbornica.com, *Glas Slavonije*, *Hrvatska riječ*

Peti *North Side Tuning Show* na Palićkom jezeru

Peti po redu *North Side Tuning Show*, izložba modificiranih automobila i susret auto moto klubova iz Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije i drugih zemalja regije bit će održan u nedjelju, 25. lipnja, na obali Palićkog jezera.

Program manifestacije, koja službeno počinje u 11, a završava dodjelom nagrada u 19 sati, ove će se godine sastojati od *styling* i *Db drag* natjecanja, kao i raznovrsnih društvenih natjecanja za sve posjetitelje, poput onog u vožnji pedalina 1 na 1, utrke modificiranim kolicima na 40,2 metra, VR natjecanja (vožnja automobila u virtualnom svijetu), koje organizira generalni sponzor *Polovni automobili*, natjecanja u brzini skidanja i montiranja kotača u specijalno opremljenom pit stopu i mnogih drugih zabavnih aktivnosti.

Organizator ovog događaja je subotički Auto moto klub *North Side Team*, čiji osnivač **Boris Dević** ističe kako se zbog velikog zanimanja, nakon četiri godine, morala promijeniti lokacija.

»Prethodne četiri godine izložba je održavana na prostoru druge vojarne i budući da je prošle godine bio povećan broj

izlagača i klubova, i stvorila se velika gužva, odlučili smo promijeniti mjesto. Ove godine, pošto je rođendanska manifestacija i natjecateljima ne naplaćujemo ulazak i kotizaciju za natjecanje, uveli smo online prijavu kako bismo otprilike znali koliko sudionika možemo očekivati. Za sada imamo prijavljenih već oko 250 modificiranih četverokotača, od kojih će se oko 200 natjecati u *styling* kategoriji, gdje će se ocjenjivati njihov izgled, a oko 40-50 će ići na *Db drag*, tj. natjecanje u mjeranju jačine ozvučenja u automobilima«, pojašnjava Dević.

Ulazak je besplatan i za posjetitelje, koje očekuje veliki broj darova i iznenađenja, humanitarnih akcija, kao i vrhunska zabava u stilu Kube, uz odličnu glazbenu pratnju DJ-a.

Uvjet za sudjelovanje na natjecanjima je obvezna online prijava, koja mora biti potpuna i može se popuniti na internetskoj stranici Kluba - <http://northsideteam.com/check-in/> ili na njihovoj facebook stranici.

Modificirani automobili koji su iz tvornice izašli bez sportske opreme i vlasnici po svojoj želji dodaju na njih razne elemente, poput specijalnih opruga za spuštanje automobila, aluminijskih felni, spojlera za branike, zatamnjenih stakala. Također, tu je i promjena svjetala i boje, kao i rad na struji i zvučnicima.

Prema riječima Borisa Devića, rad na modificiranju automobila je vid sporta i hobija. Vlasnike ne zadovoljava njihov tvornički izgled i spremni su za modifikacije koje nekada znaju prijeći vrijednost samog auta.

I. P. S.

11.00 – 12.00 – otvaranje skupa
12.30 – sastanak natjecatelja
14.00 – početak kvalifikacija za *Db drag* natjecanje
14.00 – utrke pedalina
16.00 – utrke kolicima
17.00 – tombola
18.30-19.00 – dodjela nagrada

U NEKOLIKO SLIKA *Tijelovo u subotičkoj katedrali*

Iz Ivković šora

Navrat- NANOS...

piše: Branko Ivković

Još od svetog Jose sam ja, čeljadi moja, krenio obalazit ove naše lipe krajove. Onako, za svoju dušu, da ne zaboravim naše šorove. Doduše, ima kojeg šora više ni nema, nema ni atara do njega a kamoli salaša, još po di koji se drži al zdravo su borme naritko. Da se ide ko kadgod, ne bi čovik imo di ni svratit odanit a ni konje napojit. Sve su to razorali ovi novi traktori i kojikake mašine što njim mi obični paori ni ime ne znamo. Dok tiram ovu moju biciglu navrat-nanos našim šorom, sićam se di je bio koji salaš i putić, agarni putić, šumica u kraj ledine...Dok se ja tako sićam, eto ti mog Jose da mi razgali dan i bar malo rastira ove nikake misli. Al, oš vraga: on još više niki zamišljen i utučen kugod da je došo sa sarane. »Sa sarane da«, veli on kugod da mi čita misli, »al saranio sam buđelar, bio sam poplaćat veštak i ove otrove za polivanje, kupio malo prava da poprašim pilež od tekudi i jeto... prazan buđelar. Valjdar će se štogod dobit za ječam i za žito.« Ha-ha-ha, baš si me nasmijo, mislim se ja. Ta kako sam ja naraćuno na mojim njivama, čeljadi moja, ostaće mi ravno Paje Rage račun.. Ne mož čovik više bit pametan, šta dalje, kako dalje, a borme triba živit. Čitam niki dan u novini da će ovi naši iz glavne varoši naotvarat još desetak, ako sam dobro svatio račun, ovi stranski fabrika, pa se sve pitam borme ko je kod nas tuđin? No, divanio sam već da ću se ostavit politike i da više neću o njoj divanit, a ja opet kugod nimac tra-la-la. Sam na se sam bisan, a tako sam se lipo provo niki dan kad su me ova naša dica zvala na mobu na Orluškov salaš. Dobro je i fala Bogu da se kogod sitio i moba. Kadgod smo velik dio ovog sad što imamo, mislim mi obični mali ljudi, napravili iz moba. Lipo se zvali komšije rodbina i ukućani, pa se nabio salaš, opravio atar jel košara, čardak i sve što triba čestitom čoviku na salašu. E sad tog borme više nema, sad samo gledimo di ćemo izvuć dinar. Nema više onog drugarstva i komšijanja, postali smo lakumi, čeljadi moja. Ništa nam nije dosta. Da imamo koliko, mi bi još više. A ne možemo živit u tri-četri kuće, ne možmo tirat odjedared dvi-tri, pet limuzina... A zašto toliko grabimo kugod da je nepro ušo u nas, ja ne znam. Nisu nas tako učili naši stari, pa di ćemo onda? Jedared sam pito jednog mog rođaka izdaljeg šta će mu taj drugi stan, a on kaže meni da je to »investicija« za izdavat. Al kome izdavat, pitam vas? Uspravim se ja pokadgod na biciglu na pedale u varoši pa gledim priko kapija, ono svaka četvrtu kuća u travi do struka. Znači da je prazna i brez čeljadi. Pa kome onda ima izdavat, pitam ja vas? Ne znam, al više ne politiziram; jedva čekam dužijancu, tamburaše, ove što pucaju bičom, priskakanje vatre na svetog Ivana Cvitnjaka će isto bit ako nabave ogrizina dotleg. Ama na sve idem, čeljadi. Još ovo malkoc života provest lipo. Ionako smo samo gosti, i to za kratko, na ovom svitu. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Prošlo vrime svatova

piše: Ivan Andrašić

Otkako njegova ošla u Švapcku, bać Ive se vrime jako oteglo. Po danu se koidi i zabašuri, po dvoru i u bašće imade posla koliko ti duša želji. Najgorje mu ka se počme vatat mračak, ne zna šta bi o dosade. Po bircuza ne ide, otkako ga uvalila bola jako mu smetu cigaretle, a nema di se ne puši. Doduše, ne volji više ni na naklapanja brez kraja i konca, ka kelneri samo nosu rundu za rundom, a zastalom što više puni glava, više i praznoga divana. Televiziju još uvijek ne gleda, ne bi se zamiro svetomu Antunu, zavrit je zavrit. O vi poslidnji izbiranja i novine mu se do kraj omrazile. Sve riđe mu i sokočalo zapalito, a i radijon, malo posluša, pa ga brzo otrne. Šta će, ku će, lati stolčić, iznese ga naskak i sidne pod pendžer. E, misli se, da baram u komšiluku imade još kogagod o muški, pa da se malo kartu, svima bi brže prošlo vrime. Al ko će? Kum Tuna se nikad ni naučijo na službu, račun mu ni nikako išo, pa uvik voljijo samo gibicovat. A otkako se latijo politike, svima samo divani da zote ludorije nema vrime. Nikoliko nji, svejedno što bili mlađi o bać Ive, pomrli. Vi što nisu, više ni ne izajdu na skak, ne možu o bole i o starosti. Mlađi poodlazili u svit, pa sad sidu na tuđi sokakeva. O sve dosade niko veče latijo škatulju u koje on i njegova držali stare slike. Na vrške se našla jedna o svatova, udala mu se najmlađa tetka, pa se beštelovala cila njeva familija. Sto sapit jedno po jedno i bome, dosta ji bilo. Stari, majka, njeva sva dica i cure, unučad, praunučad, čukununučad, bome nasapijo ji priko stotine. Zažmurijo i naškobijo se, oma se sitijo da u to vrime kroz godinu znalo bit i desetak svatova u njeve familije. A kako i ne bi, u njegovu selu o Božića do Božića znalo bit i po pedes–šezdes svatova. I svima jim bilo jako lipo. Sve za svatove se pripravljalo doma. Klali se svinji, čupala se živina, misilo se tisto za supu, pekli se kolači, sve to u kuća o đuvegijini i o mladini radili rodovi i komšiluk. I bome, sve se to stiglo poradit u nikoliko dana pri svatova. A nikomu, makar bijo i najveća sirotinja, ni bilo teško napraviti svatove za nikoliko stotina čeljadi. Svako ko bi bijo pozvan i odazvo bi se, a ko noga o koga je pozvan, dono bi i štogoda o živine i brašna i šećera i drugoga za kolače, a Bogu fala, svaka kuća imala i vina i rakije, pa ni bilo brige ni za popit. Bać Iva ostavijo sliku i duboko se zaštodi. Dugo se ni mogo sitit ka su on i njegovi bili u svatova ko kogagod o njegove familije. Imade već godina. Ni da se nisu ženili i udavali, vinčalo se nji petnaš–šesnaš, al svatove za cilu familiju niko o nji ni pravijo. Vi zvali ve, ni zvali ne, nje-ga i njegove niko. Malo mu i ni bilo pravo, najviše brog cura. Obadve u najlipši godina, a obadve se i jako volju kerit. Zaštodi se, proba se sitit ko mu još o pobratiča i posestrica ima za ženit jal udavat. Siti se voga, siti se noga, al se siti da se i ta dica razišla po bilomu svitu. Samo duboko izdanijo, izgleda da njegove ni neće u svatove dok se same ne poudaju.

MISLI

Diderot: Ima ljudi koji od svog bogatstva nemaju ništa izuzev straha da će ga izgubiti.

Goethe: Najjača kušnja je bijeda. I najmudrije ribe glad tjera na udicu.

Hugo: Snovi stvaraju budućnost.

KVIZ

Koje je godine i gdje rođen hrvatski novinar Miljenko Smoje?

Kada je počeo raditi kao novinar?

Kako se zvao list koji je pokrenuo?

Po kojoj je seriji postao popularan u cijeloj Jugoslaviji?

Gdje je nastavio pisati i u mirovini?

Kada i gdje je umro?

Roden je 1923. u Splitu.
1950. godine u Slobodnoj Dalmaciji.
Pomet.
Naše malo mjesto.
1979. godine.
Pisao je Dnevnik jednog penzionera u SD i kolumnu u Feralu.
Umro je 1995. u Splitu.

VICEVI

– Ivce sine, kako je bilo na natjecanju iz gramatike?

– Neznam.

Kaže žena supruhu:

– Biraj, ja ili nogomet...

– Razmisliću za 90 minuta – kaže suprug.

FOTO KUTAK

Početak vršidbe

PETAK 23.6.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri
10:10 Zemlje - Ljudi -
Pustolovine
11:05 Glas naroda
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Seoska gozba
14:05 Tržnice - trbuh grada
15:00 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići
15:55 Detektiv Murdoch
16:43 TV Kalendar
16:55 Cesarica - hit godine
17:00 Vijesti u 17
17:11 Bonton
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Igre moći
19:45 Tema dana
20:00 turizam.hrt
20:35 Kennedyji povjerljivo
21:35 Kuća od karata
22:35 Dnevnik
22:55 Vijesti iz kulture
23:05 Cesarica - hit godine
23:10 Ženskar, film
00:48 Crna lista
01:28 Zločinački umovi
02:08 Treći element
02:53 Bilješke o jeziku
03:08 Dragocjeni biser
04:38 Skica za portret
04:57 turizam.hrt
05:27 Dinastija
06:12 Voli me zauvijek

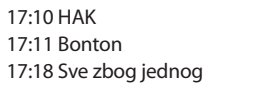
06:35 Džepni djedica
07:01 Pjesmice i brojalice:
Maca
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Pssst priča: Baš kao H.
Potter
07:18 Pjesmice i brojalice:
Šubi dubi
07:22 Hej Dagi
07:36 TV vrtić: Crv
07:46 Tajni dnevnik patke
Matilde: Sami u kući
08:02 Dinoslavci
08:08 Žak i Kvak
08:19 Vedranovi velikani:
Dea Cega
08:30 Kronike Matta Hattera
08:56 Medvjedići
09:02 Ubojice između polova
09:30 Na prvi pogled
10:10 Čarolija

11:45 Geronimo, film
13:30 Degrassi
14:25 Cesarica
14:30 Opasna profesorica,
film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Uvijek otvoreni
17:20 Stari Egipat
18:20 Bitange i princeze
18:50 Hit dana
18:55 Cesarica - hit godine
18:58 Sve će biti dobro
20:14 Žed za životom, serija
21:00 Umrstva u
Midsomeru
22:35 Cesarica
22:40 Završni udarac
23:25 Seks i grad
23:55 Bitange i princeze
00:30 Najbolje neprijateljice,
film

SUBOTA 24.6.2017.

06:58 TV Kalendar
07:10 Klasika mundi:
Waldbuhne 2014.
- Berlinska filharmonija
pod ravnanjem Gustava
Dudamela
08:10 Čovjek iz Alama, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:00 Informativka
11:10 Kućni ljubimci
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:25 Veterani mira
13:15 Svadbeno ludilo, film
14:50 Prizma
15:40 Poldark, serija
16:43 TV kalendar
16:55 Cesarica
17:10 HAK
17:11 Bonton
17:18 Sve zbog jednog
dječaka
17:40 Lijepom našom:
Supetar
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:10 Vjerni zaručnici, film
22:20 Dnevnik 3
22:42 Vijesti iz kulture
22:52 Cesarica - hit godine
22:55 Ubijte glasnika, film
00:45 Vera
02:15 Čovjek iz Alama, film
03:30 Tema dana
03:42 Prizma

04:30 Lijepom našom:
Supetar
05:45 Ramazanski bajram
07:30 TV Kalendar
07:42 Cesarica
07:45 Pijesak Iwo Jime, film
09:30 Pozitivno
10:00 Zagreb: Dan državnosti
11:20 Biblija
11:40 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Poldark
16:43 TV Kalendar
16:55 Cesarica
17:00 Vijesti

06:35 Džepni djedica
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije
07:10 Danica i poni
07:15 Pjesmice i brojalice
07:22 Zvonko u zemlji
igračaka
07:31 TV Vrtić: Zagonetka
07:44 Žak i Kvak
07:57 Profesor Baltazar
08:16 Volim životinje: Patka
08:22 Laboratorij na kraju
svemira: Vulkan
08:30 Kronike Matta Hattera
08:56 Medvjedići
09:02 Ljetni kamp
09:57 Neočekivana
pobjednica film
11:30 Vrtlarica
12:05 My fake fiance film
13:35 Žed za životom
14:20 Cesarica
14:22 Umrstva u
Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Najveći trenuci sporta
16:55 Nogometni Kup
konfederacija: Rusija
- Meksiko
18:50 Barakude u Americi
19:10 Cesarica - hit godine
19:15 HR top 20
20:00 Premradi za smrt
21:00 Anthony Bourdain:
Upoznavanje nepoznatog
21:45 Cesarica - hit godine
21:50 Veliko nasljedstvo, film
23:40 Nogometni Kup
konfederacija
01:15 Seks i grad
01:45 Bitange i princeze
02:20 Dva i pol muškarca
02:40 My fake fiance, film
04:10 Noćni program

NEDJELJA 25.6.2017.

04:30 Lijepom našom:
Supetar
05:45 Ramazanski bajram
07:30 TV Kalendar
07:42 Cesarica
07:45 Pijesak Iwo Jime, film
09:30 Pozitivno
10:00 Zagreb: Dan državnosti
11:20 Biblija
11:40 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Poldark
16:43 TV Kalendar
16:55 Cesarica
17:00 Vijesti

17:10 HAK
17:11 Bonton
17:18 Sve zbog jednog
dječaka
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:10 Hrvatski velikani: Ban
Jelačić
21:10 Lijepom našom: Nin
22:45 Dnevnik 3
23:17 Cesarica - hit godine
23:20 Žene, povjerljivo!
00:10 Pijesak Iwo Jime film
01:55 Vera
03:25 Dragocjeni biser
04:55 Plodovi zemlje
05:45 Tema dana
05:57 Rijeka: More

06:35 Džepni djedica
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Nestašne životinje
07:09 Danica i morski jež
07:16 Pjesmice i brojalice:
07:19 Zvonko u zemlji
igračaka
07:31 TV vrtić: Kućica za ptica
07:43 Žak i Kvak, crtana serija
07:55 Mišo i Robin: Crtanje
08:02 Njama, njam: Paprika
08:09 Čarobna ploča
08:30 Kućni ljubimci Marca
Morronea
08:50 Paul O'Grady i ljubav
prema psima
09:15 Na prvi pogled
09:45 Poirrot
11:20 Vrtlarica
11:55 Dobar, bolji, najbolji...
12:55 Ciglu po ciglu - Bryk
13:15 Cesarica - hit godine
13:20 Uzbuna na krstarenju
14:50 Tango ivanjske noći
16:10 Sportski trenuci za
pamćenje: Ol Rio - Vaterpolo
16:55 Nogometni Kup
konfederacija:
Njemačka - Kamerun
18:53 Cesarica - hit godine
18:55 Hrvatski pleter
20:00 Mame u životinjskom
svijetu
21:00 Jerry Maguire,
američki
film - Filmovi s 5
zvjezdica
23:15 Cesarica - hit godine
23:17 Vikinzi
00:47 Crna Guja stupa
01:17 Nogometni Kup
konfederacija: Čile -
Australija
03:07 Traži se otac,
britanski film

PONEDJELJAK 26.6.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri
10:10 Plodovi zemlje
11:05 Glas naroda
11:38 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Seoska gozba
14:05 Vjetar u kosi
15:00 Mjesto pod suncem
15:55 Detektiv Murdoch
16:43 TV Kalendar
16:55 Cesarica - hit godine
17:00 Vijesti u 17
17:10 HAK - promet info
17:11 Bonton
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Igre moći
19:00 Dnevnik
19:45 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Lijepa vaša: Mali princ
21:35 Otvoreno
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
22:55 Cesarica - hit godine
23:00 Predsjednikove
ljubavnice, film
00:33 Crna lista
01:13 Zločinački umovi
01:53 Treći element

05:58 Riječ i život
06:30 Pčelica Maja
06:56 Pjesmice i brojalice
07:13 Pjesmice i brojalice
07:25 Ninin kutak za male
07:31 TV vrtić: Zubić vila
07:43 Tajni dnevnik Patke
07:57 Dinoslavci
08:23 Vedranovi velikani
08:33 Kronike Matta Hattera
08:59 Medvjedići
09:05 Ubojice između
polova, dokumentarna serija
09:35 Na prvi pogled
10:00 Svijet vrtlara
10:25 Junak u kuhinji, serija
10:50 Čarolija, serija
11:40 Jerry Maguire film
13:55 Degrassi
14:20 Cesarica - hit godine
14:25 Clara Immerwahr film
16:00 Regionalni dnevnik
16:55 Nogometni Kup Čile -
Australija

18:50 Hit dana
18:55 Cesarica - hit godine
18:57 Sve će biti dobro, serija
20:15 Žed za životom, serija
21:40 Cesarica - hit godine
21:45 Klica zla, serija
22:40 Završni udarac
23:25 Seks i grad

UTORAK 27.6.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri
10:10 Zemlje - Ljudi
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Seoska gozba: Lika
14:05 Vjetar u kosi
15:00 Mjesto pod suncem
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:09 Vrijeme
17:10 HAK - promet info
17:11 Bonton
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Igre moći, serija
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Ejnar Dyggve
21:35 Otvoreno
22:25 Dnevnik
23:00 Arthur Newman film
00:33 Crna lista, serija
01:13 Zločinački umovi, serija
01:53 Treći element
02:38 Dragocjeni biser
04:19 Ritam ljeta
05:09 Dinastija
05:54 Voli me zauvijek

06:35 Pčelica Maja
07:18 Pjesmice i brojalice
07:48 Tajni dnevnik
08:02 Dinoslavci
08:09 Žak i Kvak
08:30 Kronike Matta Hattera
09:02 Ubojice između polova
10:10 Žed za životom
10:50 Čarolija
12:40 Svaki dan dobar dan
13:35 Degrassi
14:25 Cesarica
14:30 Tajna dvorišne rasprodaje, film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Uvijek otvoreni
17:20 Svlačionica: Macola
18:15 Bitange i princeze
18:50 Hit dana
18:57 Sve će biti dobro
20:15 Žed za životom
21:00 Pisma Juliji, film
22:40 Cesarica - hit godine
22:45 Završni udarac, serija
23:30 Seks i grad
00:00 Bitange i princeze
00:35 Tajna dvorišne rasprodaje, film

SRIJEDA 28.6.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri, serija
10:10 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
11:05 Glas naroda
11:38 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1

12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Seoska gozba
14:05 Vjetar u kosi
15:00 Mjesto pod suncem
15:55 Detektiv Murdoch
16:43 TV Kalendar
16:55 Cesarica - hit godine
17:00 Vijesti u 17
17:10 HAK - promet info
17:11 Bonton
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Igre moći
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:05 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Ruke
21:35 Otvoreno
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
22:55 Cesarica
23:00 Veliko zavođenje, film
00:53 Crna lista, serija
01:33 Zločinački umovi
02:13 Bilješke o jeziku
02:28 Dragocjeni biser
04:14 Ritam ljeta
05:09 Dinastija
05:54 Voli me zauvijek

06:35 Pčelica Maja
07:01 Pjesmice i brojalice
07:18 Pjesmice i brojalice
07:30 Lein kutak
07:36 TV vrtić: Jurine čarolije
08:07 Ručice čarobnice
08:13 Volim životinje: Patka
08:20 Laboratorij na kraju
09:02 Ubojice između polova
09:30 Na prvi pogled
10:10 Žed za životom
10:50 Čarolija
11:45 Pisma Juliji, film
13:30 Degrassi

14:25 Mame u top formi, film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Uvijek otvoreni
17:20 Svlačionica: Vladimir Paar
18:15 Bitange i princeze
18:57 Glazbeni spotovi
19:55 Nogometni Kup
21:53 Pošiljka, film
23:38 Cesarica - hit godine
23:43 Završni udarac
00:28 Seks i grad
00:58 Bitange i princeze
01:33 Mame u top formi, kanadski film

ČETVRTAK 29.6.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri
10:10 Zemlje - Ljudi
11:05 Glas naroda
11:38 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Seoska gozba
14:05 Vjetar u kosi
15:00 Mjesto pod suncem
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:10 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Igre moći
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Ribar ribi grize rep
21:35 Otvoreno

22:25 Dnevnik 3
22:43 Vrijeme
22:45 Vijesti iz kulture
00:33 Crna lista
01:13 Zločinački umovi
01:53 Treći element
02:38 Dragocjeni biser
04:08 Reprizni program
04:17 Ritam ljeta
05:07 Dinastija
05:52 Voli me zauvijek

06:35 Pčelica Maja
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Nestašne životinje
07:10 Danica i krokodilica
07:18 Pjesmice i brojalice
07:22 Hej Dagi, crtana serija
07:31 Ninin kutak za male
07:37 TV vrtić: Klaunovi
08:00 Mišo i Robin: Crtanje
08:06 Njama, njam: Paprika
08:13 EBU drama:
08:30 Kronike Matta Hattera
09:02 Ubojice između polova
09:30 Na prvi pogled
10:10 Latino Amerikanci
11:00 Čarolija
12:50 Svaki dan dobar dan
13:30 Degrassi
14:25 Moj slončić Srećko, film
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Uvijek otvoreni
17:20 Svlačionica
18:15 Bitange i princeze
18:50 Hit dana
19:55 Nogometni Kup konfederacija
21:54 Dobri stari momci, film
23:51 Završni udarac
00:36 Seks i grad
01:06 Bitange i princeze
01:41 Moj slončić Srećko, film
5:30 Noćni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjedionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Čonopljansko jezero

U šarenom hladu

Ljeto je i sasvim logično je da svaki ljubitelj prirode rashladu potraži upravo ispod zelene krošnje ili na obali nekih voda. Sreća je što živimo u takvom području koje obiluje ovakvim kutovima prirode i jedini zadatak je da ih istražimo i ne dozvolimo da ne budu dovoljno korišteni.

Čonoplja je naselje smješteno sjeveroistočno od Sombora od kojeg je udaljeno oko 12 km. Namješteno u svoje čoške Zemlje, Čonoplja svoje krasote skriva, i ukoliko vas netko ne privoli i uputi, vrlo lako da ih nećete nikada obići. A to bi zaista bilo šteta.

Jedan od skrivenih aduta Čonoplje je Čonopljansko jezero, smješteno u prelijepoj Telečkoj visoravni, na putu prema Pačiru, udaljeno od sela 5 kilometara. Jezero zauzima površinu od 50 hektara, dubine 3 metra i pogoduje za ribolovni i izletnički turizam. U svom kompleksu sadrži ribolovački dom, bunar s pitkom vodom, mjesto za kuhanje i pečenje, stolove s nadstrešnicama. Duž cijele obale priroda je pošumljena i možete naći hlad ispod jasena, breze, dudova ili nekog od četinara, a neće izostati ni neki plod šljive, višnje, duda ili oraha. Ukoliko ne budete željeli pripremati hranu, postoji mogućnost da vam pripreme paprikaš, roštilj ili pečenje, ali je za to potrebna blagovremena najava. Uz jezero je moguće i kampiranje, a cijena po danu je simbolična.

U Čonoplji i okolini jezero je veoma popularno za ribiče, pa upravo pecanje može biti u središtu ovojednog izleta. O zaštiti ribljeg fonda kao i o ekološkoj zaštiti jezera brine Udruga sportskih ribolovaca *Šaran* Čonoplja. Ribočuvarska služba radi 24 sata i u sklopu jezera postoje jasno definirana ribolovačka pravila koja je neophodno poštovati. Podaci koji svakako golicaju maštu ribolovaca su ribolovački rekordi po kojima je najveći šaran težio 23 kg, som 46, tolstolobik 46, a amur 21,6 kg. Koliko je ovdje riba uvažavana pokazuje i simpatičan spomenik napravljen upravo štuki.

Još po nešto: U okolini Čonoplje, na mjestu starog ribnjaka, posljednje tri godine pravu domaćinsku atmosferu, ugodan i autentičan ugođaj pravi i jedna etno kuća. Ukoliko volite prostore koji nude pravu vojvođansku hranu, a koji odišu duhom starih vremena i koji krase starine, originalne stare alatke, oruđa, posuđe od oslikanih ukrasnih tanjura, preslica, čajnika, narodnih nožnji, raznih etno predmeta... slobodno istražite Čonoplju.

Kolač s višnjama

Kada je riječ o višnjama, nema toga što ne ide uz njih. Čokolada i višnje, sladoled od višanja, slatko, pekmez, liker, kompot ili pita, sve ide. Prijatelj svake slatke poslastice, svakog deserta poslije ručka i svakog slatokusca, gospođa višnja. E pa kada ta gospođa višnja sretne praktičnu gazdaricu ili finu ruku, lako će se udružiti oko ideje zvane kolač s višnjama i tada će svaki izlet i boravak u prirodi dobiti poseban šmek. Dakle, ovog tjedna glas dajemo za kolač od višnje.

Potrebno:

5 jaja
jedna i pol šalice šećera
jedna čaša jogurta
jedna šalice ulja
dvije šalice brašna
jedna vrećica praška za pecivo
oko pola kilograma višanja
malo šećera u prahu

Postupak:

Za dobru smjesu potrebno je odvojiti žutanjak od bjelanjka, da biste prvo umutili bjeljanke u čvrst snijeg, pa im postupno dodavali šećer. Nakon toga, laganim miješanjem kuhačom, dodavati žutanku, jogurt, ulje i prašak za pecivo. Umiješanu smjesu prosuti u pripremljen pleh, te u smjesu presuti očišćene višnje. Kolač peći desetak minuta na 200°C, a potom još petnaest minuta na 180°C, a pečenje je gotovo kada se kolač ne lijepi za nož kojim se reže i kada se ne lijepi za podlogu.

Savjet: Ukoliko koristite zamrznute višnje, potrebno ih je ocijediti od viška tekućine.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Sombor
Gradsko kazalište (pozorište)
nedjelja, 25. 06. 2017.
s početkom u 20 sati

ŠOKCI I BAŠ- TINA

Sudjeluju hrvatske šokačke udruge

Kulturno- prosvjetna zajednica Hrvata

„Šokadija“ – Sonta

Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno
društvo „Matoš“ – Plavna

Udruga građana „Tragovi Šokaca“ – Bač

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo

„Silvije Strahimir Kranjčević“ – Bereg

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata

„Bodrog“ – Monoštor

Udruženje građana „Urbani Šokci“ – Sombor

te gosti

Ženska pjevačka skupina – Hrvatsko kulturno

prosvjetno umjetničko društvo „Stanislav Preprek“
– Novi Sad

i Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo

„Vladimir Nazor“ – Sombor

